

ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทย
ร่วมสมัย

ชู จิิงอ๋

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย
ปีการศึกษา 2568
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

The Prevalence of the Guan Yu Deity Narratives in Contemporary Thai society

Xu JingYi

A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements
For Master of Arts Program in Thai
Academic Year 2024
Copyright of Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ชื่อเรื่อง ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย
ชื่อผู้วิจัย ชู จิงอ๋อ
สาขาวิชา ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาอากาศโท ดร.สมบัติ สมศรีพลอย

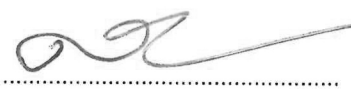
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุกูล สารวงศ์) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์) ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี) กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาอากาศโท ดร.สมบัติ สมศรีพลอย) กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉรรณพร หงษ์ทอง) กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิญา หนูมี) กรรมการและเลขานุการ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ชื่อเรื่อง	ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย
ชื่อผู้วิจัย	ชู จิงอิ
สาขาวิชา	ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาอากาศโท ดร.สมบัติ สมศรีพลอย
ปีการศึกษา	2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่อร่วมสมัย และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย โดยเก็บข้อมูลเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูจากอินเทอร์เน็ต ได้แก่ บทความจำนวน 25 บทความ และคลิปจำนวน 25 คลิป ระหว่าง พ.ศ. 2567-2568 โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องเล่า และวัฒนธรรมประชานิยม

ผลการศึกษาพบว่า เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่ออินเทอร์เน็ตมีความแพร่หลายอย่างมาก โดยจำแนกได้ 5 รูปแบบ คือ 1) เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอู 2) เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู 3) เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู 4) เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู และ 5) เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู นอกจากนี้เรื่องเล่าเหล่านี้จะทำหน้าที่เผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูไปสู่สาธารณชนแล้ว เรื่องเล่ายังทำหน้าที่สร้างและยืนยันถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู ผ่านประสบการณ์ของผู้ศรัทธาที่ได้ขอพรบนบาน ประกอบพิธีกรรมและการเข้าบูชาวัตถุมงคล เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่อร่วมสมัยดำรงอยู่อย่างมีพลวัต ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอู เกิดจากปัจจัยสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนโพ้นทะเลเข้าสู่ดินแดนประเทศไทย 2) ปัจจัยด้านความต้องการที่พึงพอใจ 3) ปัจจัยด้านการแสดงอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน 4) ปัจจัยด้านธุรกิจวัตถุมงคล และ 5) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ปัจจัยเหล่านี้ได้ผสมผสานกันและเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปผ่านเวลานับร้อยปี

เทพเจ้ากวนอูเป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณที่เชื่อมต่อและแสดงถึงรากเหง้าของคนไทยเชื้อสายจีน เห็นได้จากศาลเจ้ากวนอูส่วนใหญ่ตั้งเป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวจีน ม้าขี่หรือร่างทรงและผู้ประกอบพิธีกรรมเป็นคนไทยเชื้อสายจีน พิธีกรรมต่าง ๆ ยึดโยงอยู่รากวัฒนธรรมจีน ปัจจุบันเทพเจ้ากวนอูได้กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หนึ่งในระบบวัฒนธรรมไทยร่วมสมัย

คำสำคัญ : ความแพร่หลาย; เรื่องเล่า; เทพเจ้ากวนอู; สื่อร่วมสมัย

Title	The Prevalence of the Guan Yu Deity Narratives in Contemporary Thai society
Author	Xu Jingyi
Program	Thai Language
Major Advisor	Associate Professor Dr.Apiwat Suthamdee
Co-advisor	Assistant Professor Wing Commander Sombat Somsriploy
Academic Year	2025

Abstract

This thesis aimed to 1) study the prevalence of the Guan Yu deity narratives in contemporary media and 2) analyze the factors of the prevalence of the Guan Yu deity narratives in contemporary Thai society. The data of Guan Yu narratives were collected from the internet including 25 articles and 25 video clips during 2024 – 2025 by using the narrative framework and popular culture.

The study's result has been found that the Guan Yu narratives from the internet are widely prevalent and sorted into 5 forms as; 1) the narrative about background and appearance of Guan Yu deity, 2) the narratives about beliefs of Guan Yu deity, 3) the narratives about Guan Yu worshipping rituals, 4) the narratives about Guan Yu shrines, and 5) the narratives about Guan Yu amulets. These narratives not only spread the story of Guan Yu to public but also create and confirm the sacredness of Guan Yu through the experiences of believers who pledge, perform rituals and purchase the amulets. The narratives of Guan Yu deity in the contemporary media dynamically exist. The Prevalence of Guan Yu narratives occurred from 5 important factors as; 1) the migration of oversea Chinese to Thailand, 2) the need of spiritual anchor, 3) the expression of Thai-Chinese people's identity, 4) the amulet business, and 5) the modern communication technology. These factors have been blended and happened gradually through a hundred of year.

Guan Yu is the symbol of spiritual connotation which connects and represents and root of Thai-Chinese people as being seen from most of the Guan Yu shrines are settled as the center of the Chinese communities, riding horses or mediums and ritual performers are Thai-Chinese. Rituals are related to Chinese cultural roots. Nowadays, Guan Yu has become one of the deities in contemporary Thai cultural system.

Keyword: Prevalence, Narrative, Guan Yu, Contemporary media

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จเสร็จสิ้น ลุล่วงลงได้ด้วยดี เกิดจากความกรุณาของท่านอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาอากาศโท ดร.สมบัติ สมศรีพลอย ในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบสุดท้าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่างยิ่ง ในการให้คำแนะนำ คำปรึกษา และให้กำลังใจกับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ รวมถึงขอบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณพพร หงษ์ทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา หนูมี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ขอขอบคุณ มา ณ ที่นี้ค่ะ

ลำดับต่อมาผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านคณาจารย์ในภาควิชาภาษาไทยของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาแห่งนี้ ที่คอยประสาทวิชา ให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ด้วยความรักและเมตตาเสมอมาค่ะ

นอกเหนือจากเหล่าท่านคณาจารย์ และท่านอาจารย์ต่าง ๆ ผู้มีพระคุณสำหรับผู้วิจัยที่จะลืมกล่าว ขอบพระคุณไปไม่ได้เลยก็คือ คุณพ่อคุณแม่และครอบครัวของผู้วิจัย ที่เป็นขวัญและกำลังใจตลอดระยะเวลา ในการศึกษาเล่าเรียนและทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ทางผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณสำหรับกำลังใจในการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียนของผู้วิจัยอย่างยิ่งเสมอมา

ในท้ายที่สุดผู้ที่ลืมไปไม่ได้คือขอขอบพระคุณเหล่าท่านเจ้าของผลงานทุกชิ้นทุกเล่มที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้มีการหยิบยกเรื่องราวหรือเนื้อหาของท่านนำมาพูดถึงไว้ทั้งหมดด้วยความเคารพ กราบขอบพระคุณ สำหรับข้อมูลทุกภาคส่วน มาไว้ ณ ที่นี้ ด้วยความรู้สึกขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งค่ะ

Xu Jingyi

ผู้ทำวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	18
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	18
การรวบรวมข้อมูล	23
การวิเคราะห์ข้อมูล	23
การตรวจสอบข้อมูล	24
4 ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่อร่วมสมัย	25
รูปแบบความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย	25
เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอู	25
เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู	30
เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู	53
เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดมณคลเทพเจ้ากวนอู	74
พลวัตของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย	83

5 ปัจจัยความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย	88
ปัจจัยด้านการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนโพ้นทะเลเข้าสู่ดินแดน	88
ประเทศไทย	
ปัจจัยด้านความต้องการที่พึงทางใจ	92
ปัจจัยด้านการแสดงอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน	95
ปัจจัยด้านธุรกิจวัตถุมงคล	99
ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่	101
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	106
สรุปผลการวิจัย	106
อภิปรายผล	112
ข้อเสนอแนะ	117
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	127
ภาคผนวก ก ใบตอบรับตีพิมพ์บทความวิจัย	128
ประวัติผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 บทความ และความเรียงอื่น ๆ ที่เป็นกรณีศึกษา	19
3.2 คลิปที่เป็นกรณีศึกษา	21
4.1 เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอู	26
4.2 เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู	31
4.3 เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู	41
4.4 พิธียืมเงินเทพเจ้ากวนอู	50
4.5 ศาลเจ้ากวนอูในประเทศไทย	54

4.6 เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดมณคลเทพเจ้ากวนอู	75
5.1 จุดประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหา (Content) เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู	104

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
4.1 ช่องยูทูปเบอร์ที่นำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู	30
4.2 เทพเจ้ากวนอูปางห้ามศึก	32
4.3 เทพเจ้ากวนอูปางสังการ	33
4.4 เทพเจ้ากวนอูปางขี่ม้าพยศ	33
4.5 เทพเจ้ากวนอูปางอ่านตำรายามราตรี	34
4.6 เทพเจ้ากวนอูปางประทานทรัพย์	35
4.7 โพสต์ของผู้ศรัทธาเกี่ยวกับการขอพรเทพเจ้ากวนอูเรื่องขายบ้านแล้วสมหวัง	39
4.8 ผู้ศรัทธานำโฉนดอสังหาริมทรัพย์มาฝากขายกับเทพเจ้ากวนอู	39
4.9 คำสวดบูชาเทพเจ้ากวนอู	42
4.10 ชุดเครื่องบูชาเทพเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน	44

4.11 ชุดเครื่องบูชาเทพเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอู เยวราช	45
4.12 พิธีไหว้ฝากเทพเจ้ากวนอูชายที่	47
4.13 การแสดงจ๊วสมโภชงานวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน	49
4.14 ขบวนแห่เทพเจ้ากวนอูรอบเมือง ศาลเจ้ากวนอู ปราณบุรี	49
4.15 พระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ในงานวันเกิดเทพเจ้ากวนอู ตลาดพลู	50
4.16 พิธีเยี่ยมเงินเทพเจ้ากวนอู ประจำปี พ.ศ. 2568	53
4.17 ธนบัตรเทพเจ้ากวนอูที่ผู้เข้าร่วมพิธีจะเขียนคำขอพร	53
4.18 ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา	59
4.19 ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต	62
4.20 พระปลวกจุดที่ 4 พระเจ้าที่	64
4.21 พิธีแห่พระ (อ๊วแก้ง) ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน	65
4.22 ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหล่า จังหวัดชลบุรี	66
4.23 เทวรูปกวนอูใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหล่า จังหวัดชลบุรี	67
4.24 อาจารย์เหลียงประทับทรงเทพเจ้ากวนอู	69
4.25 เทวรูปเทพเจ้ากวนอู วิหารอริยะเจ้ากวนอู	71
4.26 โปสเตอร์ในเฟซบุ๊กของเฮียนพพร หรือนายนพพร บุญลาโกเกี่ยวกับการแก้บนที่วิหาร อริยะเจ้ากวนอู	72

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.27 ตัวอย่างตัวบทเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลที่ประกอบด้วยภาพและข้อความ เล่าเรื่อง	76
4.28 เนื้อหาประชาสัมพันธ์วัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูที่ระบุประเภท รูปลักษณะ และราคา	77
4.29 วัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูราคาหลักแสนบาท	78
4.30 การเบิกเนตรวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูโดยร่างทรง ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต	79
4.31 เรื่องเล่าบาร์มีหรือความศักดิ์สิทธิ์ของวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู	81
4.32 ธรรมเนียมจากปิตดาเทวรูปเทพเจ้ากวนอูเพื่อป้องกันสัมภเวสี	82
4.33 วัตถุมงคลที่ผสมผสานรูปลักษณะของพระพุทธรูปและเทพเจ้ากวนอูเข้าด้วยกัน	87
5.1 ป้ายเล่าประวัติศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร	89
5.2 ศาลเจ้าพ่อกวนอู ตำบลคู้้งสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	91
5.3 เทพเจ้ากวนอูปางขี่ม้าพยุศ	94
5.4 คณะสวดมนต์จีน สวดบูชาเทพเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอู ตลาดพลู	96
5.5 การแต่งกายของร่างทรงเทพเจ้ากวนอู	96
5.6 ชุดกระดาษมงคล เครื่องไหว้เทพเจ้ากวนอู	97
5.7 การแสดงเชิดมังกรเฉลิมฉลองพิธีกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู	98

5.8 วัดมณฑลเทพเจ้ากวนอู ราคา 12 บาท ใน แพลตฟอร์มตลาดกลางออนไลน์	99
5.9 ใบสั่งจองวัดมณฑลเทพเจ้ากวนอูที่จัดสร้างขึ้นเพื่อระดมทุนสนับสนุนมูลนิธิที่ ช่วยเหลือสังคม	100
5.10 คลิปเล่าเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูโดยยูทูบเบอร์ชาวจีนที่พูดภาษาไทยได้	104

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กวนอูเป็นตัวละครในเรื่องสามก๊กซึ่งเป็นวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ที่ได้รับการแปลมาเป็นภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและมีการผลิตซ้ำในรูปแบบต่าง ๆ มากมายในบริบทสังคมไทย (ยศไกร ส.ต้นสกุล, 2558) กวนอูเป็นตัวละครที่มีความซื่อสัตย์ กตัญญู และกล้าหาญ จึงได้รับการบูชาในฐานะเทพเจ้ามาแต่อดีต ดังคำกล่าวของชาวจีนว่า 县县有文庙, 村村有武庙 แปลว่า “ทุก ๆ อำเภอมีเหวินเมี่ยว (ศาลบูชาบรมครูขงจื้อ) ทุก ๆ หมู่บ้านมีหู่เมี่ยว (ศาลบูชาเทพเจ้ากวนอู)” ชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพโยกย้ายได้นำความเชื่อเทพเจ้ากวนอูมาสู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ดังปรากฏหลักฐานเชิงประจักษ์คือ ศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ศาลเจ้าแห่งนี้เป็นศาลเจ้ากวนอูที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2279 สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ในราชธานีกรุงศรีอยุธยา

ปรีวัฒน์ จันทร (2564: 314) อธิบายว่า มูลเหตุที่ชาวจีนโพ้นทะเลอัญเชิญเจ้าพ่อกวนอูติดตัวไปเมื่อเดินทางอพยพไปยังดินแดนอื่น เพราะชาวจีนสมัยก่อนบูชาเทพเจ้ากวนอูว่าเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ กล้าหาญ กตัญญู รู้คุณธรรม เทพเจ้ากวนอูจึงเป็นสิ่งที่ชาวจีนยึดเหนี่ยวว่า พวกตนจะไม่ลืมบ้านเกิดเมืองนอน ไม่ทำผิดทำนองคลองธรรมในบ้านเมืองที่จะไปพักพิงอยู่อาศัย ทำการค้าด้วยความอดทน ซื่อสัตย์ และกล้าหาญในการเผยแพร่คุณธรรม จรรโลงสังคมให้ดีขึ้น (ปรีวัฒน์ จันทร, 2564: 34) ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูได้ผสมผสานและดำรงอยู่ในวัฒนธรรมไทยมาแล้วกว่า 200 ปี กระนั้น การนับถือบูชาเทพเจ้ากวนอูส่วนใหญ่มักจำกัดวงอยู่ในเฉพาะหมู่คนไทยเชื้อสายจีน เห็นได้จากที่ตั้งของศาลเจ้ากวนอูที่ตั้งอยู่ในย่านชุมชนคนไทยเชื้อสายจีน เช่น ศาลเจ้ากวนอู ตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ศาลเจ้าพ่อกวนอูและเจ้าพ่อม้า เขียวราช เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

อย่างไรก็ตาม ในบริบทร่วมสมัยความเชื่อเทพเจ้ากวนอูได้แพร่กระจายไปสู่ผู้คนในวงกว้างมากขึ้นผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เห็นได้จากการที่ในสื่อดังกล่าวปรากฏเนื้อหา (Content) เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูจำนวนมากยิ่งกว่านั้น เนื้อหาที่น่าสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูนี้ยังได้รับความนิยม มีผู้เข้าไปรับชมและแสดงความคิดเห็นจำนวนมาก เช่น คลิป “ตำนานเทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอูที่เก่าแก่ที่สุดในไทย สมเด็จพระเจ้าตากสิน เทียวได้ไม่ลบลหู่” จากช่องสุดเกล้า” มียอดรับชมถึง 900,000 ครั้ง คลิป “รู้เรื่อง “กวนอู” ในสองคลิป (คลิปที่ 1/2) | สามก๊กอินไซด์” จากช่อง Migs Powintara มีผู้รับชมกว่า 600,000 ครั้ง และ คลิป “พิสูจน์ความจริง กับบิณฑ์ บรรลือฤทธิ์ | เทพเจ้ากวนอู เทพแห่งความสัตย์ซื่อ” จากช่อง NewsConnect Channel มียอดรับชม “400,000 ครั้ง นอกจากนี้ ยังพบเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบ “บทความ” อีกจำนวนมาก ส่วนที่อยู่ในรูปแบบวัตถุมงคลเทพเจ้า

กวนอู เฉพาะในลาซาด้าที่เดียวก็มีมากกว่า 3,000 รายการ (วัตถุมงคลเหล่านี้ปรากฏเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูทั้งที่มา บารมี และวิธีการบูชา)

สิ่งที่เกิดขึ้นข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางสำคัญหนึ่งที่ทำให้เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูแพร่หลายในสังคมไทยร่วมสมัย สอดคล้องกับข้อค้นพบของ อภิวัฒน์ สุธรรมดี (2559: 1-20, 2567: 44-57) ที่ศึกษาการดำรงอยู่ของความเชื่อในบริบทสมัยใหม่แล้วเสนอว่า อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นช่องทางหลักในการบันทึกและถ่ายทอดความเชื่อในบริบทวัฒนธรรมประชานิยม ดังจะเห็นได้จากกรณีศึกษาคำสัมภาษณ์ของผู้มากราบไหว้ศาลเจ้าแม่จูจางที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใหม่ในกรุงเทพมหานคร ที่ส่วนใหญ่บอกว่ารู้จักศาลแห่งนี้จากอินเทอร์เน็ต เช่นเดียวกับ “กลุ่มคนรักการสักยันต์” ที่ใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางสำคัญในการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล หรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการสักยันต์ นอกจากนี้ คนกลุ่มใหม่ที่น่าสนใจเกี่ยวกับการสักยันต์ก็ได้ใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเป็นจุดเริ่มต้นในการหาข้อมูล ติดตามกลุ่มทางสังคมในสื่อสังคมออนไลน์ที่ให้ข้อมูลและเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับการสักยันต์ และหลาย ๆ คนได้ตัดสินใจสักยันต์ในเวลาต่อมา

แม้เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูจะแพร่หลายในอินเทอร์เน็ต แต่สังคมไทยก็ยังขาดความรู้ในองค์รวมว่าความแพร่หลายนั้นเป็นไปในลักษณะใด อินเทอร์เน็ตได้บันทึกและสะท้อนเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในภาพรวมไว้อย่างไรบ้าง ความเชื่อนี้ดำรงอยู่อย่างไร และอยู่เพื่ออ้างสิ่งใดในสังคมที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรมที่ผ่านมา การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในวงวิชาการมักมุ่งเน้นศึกษาบทบาทของความเชื่อเทพเจ้ากวนอูในพื้นที่ภาคสนาม เช่น งานของ กนกพร เจริญแสนสวย (2547) และ He Zhonghuan (2563) การศึกษา “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่อร่วมสมัย” จึงอาจเป็นการต่อยอด และขยายองค์ความรู้ดังกล่าวให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน ซึ่งอาจช่วยเผยให้เห็นความสำคัญและความหมายของเรื่องเล่าที่สัมพันธ์กับความเชื่อ กลุ่มชน สื่อสมัยใหม่ และสังคมวัฒนธรรม รวมถึงทำให้เห็นพลวัตของความเชื่อนี้ที่เกิดจากการปรับตัว และการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมเพื่อให้ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูยังสามารถดำรงอยู่ได้ในพื้นที่ใหม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะศึกษาประเด็นดังกล่าวโดยประยุกต์ใช้แนวคิด เรื่องเล่าและแนวคิดวัฒนธรรมประชานิยมเป็นกรอบในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวบทที่แสดงความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอู โดยเก็บข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ระหว่าง พ.ศ. 2567 - 2568 โดยเน้นเก็บข้อมูลหลัก ๆ 2 กลุ่ม คือ บทความเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู จำนวน 25 บทความ คลิปเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู จำนวน 25 คลิป

ตัวบทที่เป็น “บทความ” มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นตัวบทที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู โดยเก็บข้อมูลใน พ.ศ. 2567 - 2568 ส่วนวิธีการคัดเลือก ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลจาก www.google.com โดยใช้คำสำคัญว่า กวนอู เทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอู และความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู จากนั้นผู้วิจัยจะเข้าไปอ่านตัวบทนั้น ๆ อย่างละเอียดเพื่อเลือกสรรข้อมูลโดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 25 บทความ

ตัวบทที่เป็น “คลิป” มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นคลิปที่นำเสนอข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่ผู้รับชมมากกว่า 1,000 ครั้ง และมีความยาวระหว่าง 5-30 นาที โดยเก็บข้อมูลใน พ.ศ. 2567 - 2568 จำนวน 25 คลิป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย
2. ได้ทราบถึงปัจจัยการแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

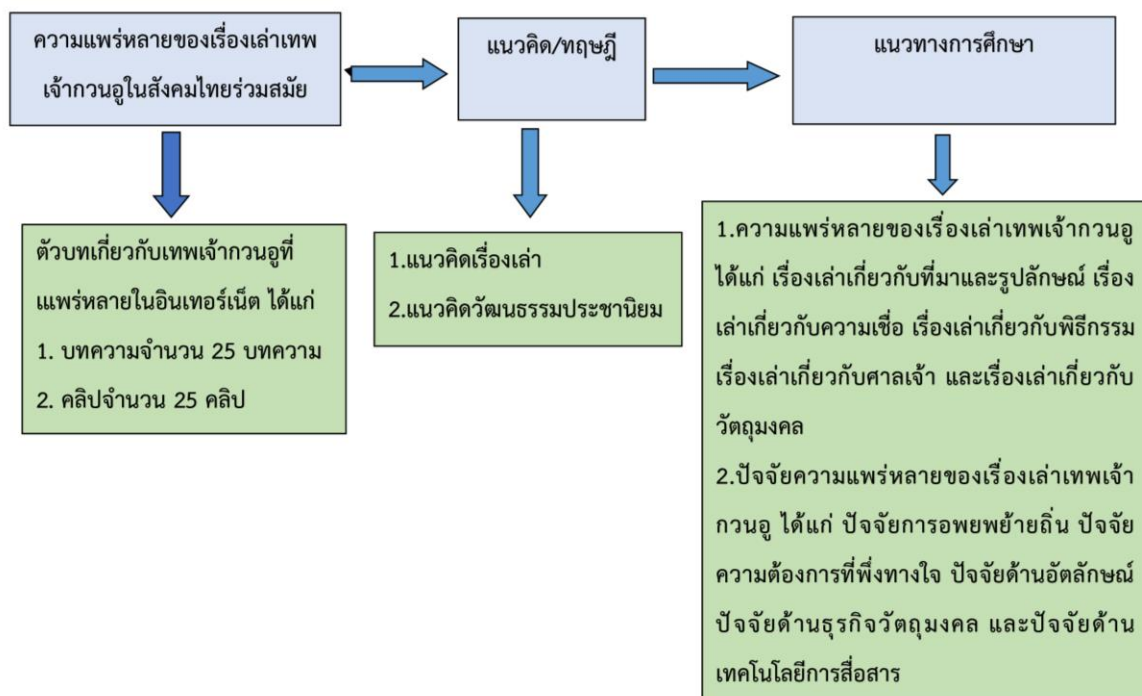
เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอู หมายถึง เรื่องราวที่ถูกร้อยเรียงโดยมีเทพเจ้ากวนอูเป็นศูนย์กลาง อาจเล่าด้วยถ้อยคำ เล่าด้วยภาพ หรือผสมผสานกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจ หรือการรับรู้เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

ความแพร่หลาย หมายถึง รูปแบบความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติของเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู และเรื่องราวเกี่ยวกับวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู เป็นต้น

ปัจจัยความแพร่หลาย หมายถึง สาเหตุ หรือมูลเหตุที่ทำให้เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูแพร่หลายในบริบทสังคมไทย อันอาจเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความเชื่อ สังคม อัตลักษณ์ของกลุ่มชน รวมไปถึงทุนนิยมและเทคโนโลยีสมัยใหม่

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูโดยการจำแนกลักษณะของเนื้อหาเรื่องเล่าที่ปรากฏในสื่ออินเทอร์เน็ต จากนั้นจะวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูแพร่หลายโดยประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องเล่า แนวคิดการแพร่กระจาย และแนวคิดวัฒนธรรมประชากรานิยม ซึ่งสรุปกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาลักษณะความแพร่หลายของเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัยดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นกรอบในการวิจัยนี้ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเล่า และแนวคิดวัฒนธรรมประชานิยม ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเล่า

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช (2539: 101, 2560: 13 - 30) กล่าวว่า เรื่องเล่าคือการนำเรื่องราวมาจัดลำดับเพื่อสื่อความหมาย อำนาจของเรื่องเล่ามีได้อยู่ที่ความเที่ยงตรงต่อความจริงของเรื่อง แต่อิงอยู่กับความจริง และความจริงนี้ไม่ได้ตัดสินกันที่ “ความจริง” ของเรื่อง หากตัดสินกันที่ความคาดหวังและรหัสทางวัฒนธรรมของผู้ฟัง (ความสอดคล้องกับขนบความเชื่อโดยทั่วไปของสังคม) นอกจากนี้ความจริงของเรื่องเล่ายังขึ้นอยู่กับขนบและแบบแผนของวรรณกรรมที่เรื่องเล่านั้นสังกัด

ขจิตขวัญ กิจวิสาละ (2564: 12) อธิบายว่า เรื่องเล่านั้นมีตั้งแต่ระดับที่อธิบายว่า การเล่าเรื่องคืออะไร ดังนิยามของอาร์เธอร์อาซา เบอร์กเกอร์(Arthur Asa Berger) ที่ได้ให้คำนิยามการเล่าเรื่องไว้ว่า คือเรื่องราวที่บอกบางสิ่งบางอย่างว่ามีอะไรที่เกิดขึ้น ยังคงอยู่ และอะไรกำลังเกิดขึ้นต่อไป เรื่องที่เล่านี้อาจจะเป็นเรื่องของอะไรก็ได้เช่น คน สัตว์มนุษย์ต่างดาว หรือแมลง เรื่องเล่าจะบรรจุชุดลำดับของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ภายในช่วงเวลาหนึ่ง ระยะเวลานี้อาจจะสั้นมากหรือยาวมากก็ได้ และอาจบรรจุอยู่ในรูปแบบสื่อที่ต่างกัน เช่น เรื่องเล่าในรูปแบบนิทานกล่อมเด็ก หรือในรูปแบบที่ยาวมากอย่างบทประพันธ์หรือตำนานมหากาพย์

อัศวิทย์ เรืองรอง (2564: 10) อธิบายว่า “เรื่องเล่า” เป็น เรื่องราวที่อาจเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องแต่งซึ่งถูกคัดเลือกหรือเลือกสรรจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีการอธิบายจัดลำดับความสำคัญ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุดของเหตุการณ์ที่ถูกคัดเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผลและต่อเนื่องผ่านการนำเสนอข้อมูลซึ่งมีโครงเรื่อง (Plot) เป็นตัวกำหนดความหมาย ความเข้าใจ และการรับรู้โดย

การสร้างความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ในลำดับเวลาชุดเดียวกัน โดยมีจุดเริ่มต้น กึ่งกลาง และจุดจบ ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ให้เป็นเรื่องที่มีเอกภาพ

ในแง่ที่คุณลักษณะสำคัญของเรื่องเล่าจึงไม่จำกัดอยู่เพียงเรื่องที่สมมติขึ้นจากจินตนาการ เท่านั้น หากหมายรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ไหลเวียนอยู่รอบ ๆ ตัวเรา ก็ล้วนเป็น “เรื่องเล่า” ทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่า ในชีวิตประจำวัน เราสามารถพบเรื่องเล่าได้ทุกหนทุกแห่ง ตัวอย่างเรื่องเล่าที่พบในชีวิตประจำวัน เช่น บทสนทนาในชีวิตประจำวัน คำปราศรัยของนักการเมือง คำบรรยายในชั้นเรียน บทเพลง นิทาน ตำนาน จิตรกรรมฝาผนัง ภาพวาด งานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย บทกวี บทกลอน งานเขียนทางประวัติศาสตร์ หนังสือการ์ตูน สารคดี ภาพยนตร์ หรือละคร โทรทัศน์ เป็นต้น

จันทิมา อังคพณิชกิจ (2561: 250-254) ได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวถึง “บทบาทของเรื่องเล่า” แล้วเสนอว่า ในสังคมบริโภคนิยม ทุกวงการอาชีพต่างใช้เรื่องเล่าเป็นเครื่องมือในการ เร่งเร้า โน้มน้าวให้เกิดการบริโภค “สินค้า” เพื่อสร้างผลประโยชน์ได้อย่างมากมาย เรื่องเล่ามีพลังในการสร้างจินตนาการ และปลดปล่อยพันนาการทางความคิดไปสู่การตีความหมายที่ไร้พรมแดนภายใต้โลกของเรื่องเล่า ความเป็นไปได้ทั้งหมดในชีวิตจริงย่อมเป็นไปได้เสมอ เรื่องเล่าจึงมีบทบาท เคียงคู่กับวิถีชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันโดยมีบทบาทสำคัญดังนี้

1. สร้างวิถีชีวิตชุมชนและผูกโยงผู้คนเข้าด้วยกัน ทั้งผู้เล่าและผู้ฟังนั้นไม่เพียงแต่จะ ผูกโยงทางพื้นที่เท่านั้น แต่ยังผูกโยงกันทางความคิดและจินตนาการด้วย เห็นได้จากเรื่องเล่าที่อิงศาสนาและตำนาน เรื่องเล่าทำนองนี้ทำหน้าที่กล่อมเกลาคิดใจให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติและปรองดอง รวมทั้งสืบทอดให้คนรุ่นหลังยึดเป็นแนวทางให้ประพฤติปฏิบัติต่อ ในทางตรงกันข้าม เรื่องเล่าทำนองนี้อาจแยก “พวกเขา” ออกจาก “พวกเรา” อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง หากขาดการไตร่ตรอง หรือหลงใหลได้ปลื้มกับเรื่องเล่าจนขาดสติ

2. ทำให้มองเห็นสิ่งที่มองไม่เห็น ในขณะที่เรื่องเล่าดำเนินอยู่นั้น ได้เปิดพรมแดน ทางความคิด และจินตนาการของผู้คนให้โลดแล่นไปกับเรื่องเล่าอย่างไม่จำกัด เช่น นิทานพื้นบ้าน ตำนานลึกลับเกี่ยวกับสัตว์ที่กลายเป็นคน คนกลายเป็นเทพ การสื่อสารระหว่างต้นไม้ แม่น้ำ และก้อนหิน ทุกอย่างล้วนเป็นไปได้ในเรื่องเล่า กินรี มังกร ยักษ์ เปรต คงจะไม่มาปรากฏให้เห็นแต่เราจะข้าม พรมแดนเหล่านั้นกระโดดเข้าสู่โลกแห่งจินตนาการที่ทำให้มองเห็นภาพสิ่งเหล่านี้ได้ไม่ยากเย็น

3. มีอำนาจในการยกระดับจิตใจ สร้างคุณค่าทางจิตวิญญาณเกินกว่าถ้อยคำในภาษาทั่วไปจะสร้างได้ เรื่องเล่ามีผลต่อความรู้สึกนึกคิดและจิตใจของผู้ฟัง เช่น นิทานชาดกที่มุ่งสอน ให้คนทำความดี นิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ หรือนิทานพื้นบ้านที่มุ่งแสดงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือ สังคมในด้านความรับผิดชอบชั่วดี

4. เป็นเครื่องมือปลดปล่อยความรู้สึกและพันนาการทางอารมณ์ นอกจากเรื่องเล่าจะสร้างความสนุกและความเพลิดเพลินแก่ผู้เล่าและผู้ฟังแล้ว ยังช่วย “หลีกหนี” จากความจริงที่ เจ็บปวดและแร้นแค้น

ไปสู่โลกแห่งจินตนาการที่ “ชดเชย” ความพึงใจที่หาได้ยากในโลกแห่งความจริง เราจึงพบความประหลาดและความมหัศจรรย์เกิดขึ้นอย่างมากมาในเรื่องราว ทั้งของวิเศษ การแปลงกาย การเหาะ การได้รับพร หรือความช่วยเหลือจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เมื่อยามคับขันหรืออับจน ทั้งยัง “ถ่ายโอน” ความน่ารังเกียจซึ่งในชีวิตจริงไปสู่เรื่องเล่าในรูปแบบของเหตุการณ์และพฤติกรรมของ ตัวละครฝ่ายร้าย ที่ตอนจบของเรื่องจะพบกับหายนะของชีวิต

5. เป็นกลไกการสร้างอำนาจและนำไปสู่อำนาจแห่งการครอบงำ บทบาทของเรื่องเล่านี้เน้นย้ำความคิดของแบคท์ดิน (Bakhtin) ที่ว่า “เราอยู่ในโลกของถ้อยคำคนอื่น (We live in a world of other's words)” ในขณะที่เราเล่าเรื่องหรือฟังเรื่องเล่า เราต่างได้รับอิทธิพลความคิดของ คนอื่นที่มีอยู่ก่อนแล้ว เมื่อเราเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องเล่าออกไป เราก็ย่อมถ่ายทอดความคิดของผู้อื่น ออกไปด้วย แม้จะมีความคิดของตัวเองอยู่ก็ตาม เรื่องเล่าจึงมิได้เกิดขึ้นลอย ๆ ด้วยตัวของมันเอง หากเกิดขึ้นท่ามกลางกระแสปฏิสัมพันธ์ที่คนเรามีกับคนอื่น และมีกับสิ่งรอบข้าง เรื่องราวจึงถูกประกอบสร้างขึ้นจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ผสมผสานกันขึ้นใหม่ตามเจตจำนงของผู้เล่าหรือผู้สร้าง เรื่องเล่าเรื่องหนึ่ง จึงอาจแฝงความคิดจากหลากหลายที่ เรื่องเล่าจึงมีความเป็นสหบท (Intertextuality) ซึ่งประกอบไปด้วย “เสียง” (Voice) หรือความคิดของคนต่าง ๆ มากมายแฝงอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องเล่าเกี่ยวกับการเมือง เสียงที่แฝงอยู่ก็อาจจะเป็นเสียงของฝ่ายรัฐบาลหรือผู้ปกครองที่ต้องการจะแสดงความคิดเห็นบางอย่างผ่านโลกของเรื่องเล่าเพื่อสื่อไปยังผู้อื่น

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชานิยม

สตรินาติ (Strinati) (2004) อธิบายว่า วัฒนธรรมประชานิยม (Popular culture) จะมีความใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมมวลชน (Mass Culture) เป็นอย่างมาก จนแทบแยกไม่ออกแต่รูปแบบของวัฒนธรรมทั้ง 2 ประเภทนี้ก็มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากแม้ว่าการมองในภาพรวม วัฒนธรรมประชานิยมและวัฒนธรรมมวลชนนั้นจะหมายถึง ความนิยมทางด้านสังคมหรือวัฒนธรรมในหมู่กว้างแต่หากมองให้ลึกแล้ว วัฒนธรรมประชานิยมจะมีจุดเริ่มต้น ความนิยมที่มีความเป็นปัจเจกชนและจับต้องได้มากกว่า นั่นก็คือวัฒนธรรมนั้น ๆ จะเริ่มต้นจากความนิยมจากตัวบุคคลและแพร่หลายออกไปเป็นระดับสังคม ในขณะที่วัฒนธรรมมวลชนนั้นจะเป็นความนิยมที่แพร่หลายและสืบทอดต่อ ๆ กันมาทางสังคมและแพร่หลายซึมซับไปยังตัวบุคคล ความแตกต่างจึงอยู่ที่ความพึงพอใจในวัฒนธรรมของบุคคลนั้น ๆ ที่มีความต้องการที่จะสานต่อและวัฒนธรรมนั้นสามารถครอบงำกลุ่มบุคคลและสังคมได้มากหรือนานเพียงใด

ฐิรุฒิ เสนาคำ (2549: 129-130) ให้นิยามความหมายของวัฒนธรรมประชานิยมตามที่ John Storey ได้เสนอไว้ครอบคลุมเนื้อหา 6 ประการดังนี้

1. วัฒนธรรมประชานิยมคือวัฒนธรรมใดก็ตามเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของคนจำนวนมากซึ่งจะครอบคลุมถึงความหมายของวัฒนธรรมโดยทั่วไปด้วยแต่ไม่สามารถระบุลักษณะเฉพาะเจาะจงและขอบเขตของวัฒนธรรมอันแตกต่างหลากหลายได้

2. วัฒนธรรมประชานิยมเป็นวัฒนธรรมที่อยู่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมของชนชั้นนำหรือ วัฒนธรรมชั้นสูง เพราะเป็นวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในสังคม

3. วัฒนธรรมประชานิยมเป็นวัฒนธรรมมวลชน (mass culture) อันเป็นวัฒนธรรมที่ถูกผลิตเผยแพร่และโฆษณาในตลาด

4. วัฒนธรรมประชานิยมคือวัฒนธรรมที่มีแหล่งกำเนิดจากประชาชนเป็นวัฒนธรรมขนานแท้ดั้งเดิมของประชาชน

5. วัฒนธรรมประชานิยมเป็นพื้นที่ต่อสู้ต่อรองช่วงชิงทางอุดมการณ์และผลประโยชน์ระหว่างพลังของกลุ่มคนผู้ที่มีอำนาจครอบงำในสังคม

6. วัฒนธรรมประชานิยมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังการพัฒนาอุตสาหกรรมและการเกิดขึ้นของชุมชนเมือง อันเป็นอิทธิพลของสื่อและการคมนาคมในโลกสมัยใหม่ที่ไปก่อรูปขยายตัว เปลี่ยนแปลง

Suchee Kar (2552: ออนไลน์) ได้อธิบายลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมประชานิยมในสมัยนิยมดังนี้

1. วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นวัฒนธรรมแห่งความเป็นไปได้ (anything goes) มีการเกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงและเสื่อมสูญไปตามกระแสนิยมของคนในสังคมและกาลเวลายิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ยิ่งเต็มไปด้วยกระแสความนิยมเหตุการณ์สื่อบันเทิงสินค้าและบริการ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่มีศักยภาพในการถูกนำเสนอหรือได้รับการยอมรับโดยผู้คนจำนวนมาก ทำให้มีโอกาสกลายเป็นกระแสนิยมทางวัฒนธรรมได้

2. วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน (ordinary/common culture in the realm of everyday life) เป็นเรื่องธรรมดาในการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นที่น่าสังเกตว่าชีวิตประจำวัน เป็นคำที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งในตัวเอง เพราะเป็นคำที่เข้าใจง่ายเหมือนสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รายรอบตัวของแต่ละคน ชีวิตประจำวันเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหวไปมา

3. วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นวัฒนธรรมแห่งวัยรุ่น (culture of the youth) วัฒนธรรมสมัยนิยมอาจมีผลกระทบหรือเป็นที่ชื่นชอบโดยผู้คนทุกเพศทุกวัยทุกชนชั้นในสังคม แต่วัฒนธรรมสมัยนิยมส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของคนหนุ่มสาวโดยเฉพาะวัยรุ่นและวัยทำงาน คนกลุ่มนี้มีกำลังผลิตกำลังซื้อกำลังบริโภค และกำลังในการติดตามแสวงหาความสนุกสนานรื่นรมย์ของชีวิตที่ได้จากกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมรูปแบบต่าง ๆ

4. วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางโลก (culture of the mundane) กระแสนิยมเกือบทั้งหมดเป็นกิจกรรมทางโลกียะแทบทั้งสิ้นผู้คนในกระแสนิยมจึงเป็น

ฐานที่ตั้งเป้าหมายและเป็นเครื่องมือในการผลิตและการบริโภคสื่อวัฒนธรรมสมัยนิยมทุกรูปแบบ วัฒนธรรมสมัยนิยมจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงจากกำไรของธุรกิจการค้าเงินตราอำนาจและค่านิยมทางสังคม เพราะเป็นความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมนุษย์

5. วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นวัฒนธรรมพันธุ์ผสม (hybrid culture) วัฒนธรรมสมัยนิยมเกิดขึ้นจากหลายแหล่งที่มาและเกิดจากการดัดแปลงหรือรวมเอาองค์ประกอบปลีกย่อยจากทั้งในและนอกวัฒนธรรมขึ้นมาแล้วนำเสนอเพื่อสร้างกระแสการยอมรับและตอบสนองรูปแบบต่าง ๆ จากสังคมโดยการผสมผสาน ดัดแปลง หรือผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะที่อยู่นอกเหนือความคาดหมาย

6. วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากรวมกันเข้าของการแยกส่วนและแตกตัว (fragmented culture) ไม่อาจมองโดยการเน้นการทำความเข้าใจภาพรวมเนื้อหาที่เป็นเอกลักษณ์ในขอบเขตที่ชัดเจนได้วัฒนธรรมสมัยนิยมจำนวนมากเต็มไปด้วยการแยกส่วนแตกตัวและไม่จำเป็นต้องให้ความหมายที่สัมพันธ์กับรากฐานหรือความเป็นมาดั้งเดิมของตนเอง หรือบริบทของ สังคมใหม่ที่หล่อเลี้ยงกระแสอยู่

7. วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นวัฒนธรรมแห่งการบริโภค (consumers' culture) หรือเป็นวัฒนธรรมตลาดซึ่งถูกผลิตเชิงธุรกิจอุตสาหกรรมในปริมาณมากและกระจายผลผลิต ออกไปสู่กลุ่มผู้บริโภคในวงกว้างเพื่อที่จะสร้างกระแสในการบริโภคให้เกิดขึ้นในสังคมหรือ อาจเรียกได้ว่า “วัฒนธรรมตลาด” เกิดขึ้นและเป็นไปตามกลไกของตลาดขายดีมีคนซื้อมีคนนิยมชมชอบมาก นอกจากนี้ยังมีนัยแฝงถึงทุกคนทุกชนชั้น โดยเฉพาะชาวบ้าน คนธรรมดาสามัญคนเล็กคนน้อยเข้าถึง และมีส่วนร่วมในกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยม

8. วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นผลผลิตของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารหรือวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชน (mass media-saturated culture) วัฒนธรรมสมัยนิยมจำนวนมากจึงเป็นความจริงที่เกิดจากการนำเสนอโดยสื่อมวลชน เป็นความจริงที่ต้องทำความเข้าใจด้วยอาศัยตรรกะของสื่อมวลชนและวิเคราะห์ทำความเข้าใจในนัยต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาของวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการนำเสนอโดยสื่อมวลชนสมัยใหม่

9. วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นเรื่องของแฟชั่นและกระแสความนิยม (culture of fashion and popular trend) วัฒนธรรมสมัยนิยมจึงเกิดเร็วได้รับความนิยมเร็วรวมทั้งหายไปเร็ว เพราะถูกแทนที่ด้วยกระแสอื่นที่ใหม่กว่าและเร้าความสนใจของผู้คนได้มากกว่ากระแสนิยม จึงเป็นเสมือนคลื่นลูกเก่าไล่หลังคลื่นลูกใหม่แต่กระแสคลื่นเหล่านั้นก็ก่อตัวขึ้นเพิ่มพลังเรื่อยมา

10. วัฒนธรรมนิยมเป็นเรื่องของการสร้าง ค้นหา ต่อรองและผลิตซ้ำตัวตนหรืออัตลักษณ์ (battles of cultural identities/selves) ผู้คนในกระแสนิยมอยู่เพื่อค้นหาเลือกต่อรองหรือปฏิเสธสังกัดของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นสไต์ลชีวิตกลุ่มเพื่อน ครอบครัว ที่ทำงาน ชุมชนสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมเศรษฐกิจและการเมือง หรืออาจทำความเข้าใจการต่อสู้เพื่อค้นหาตัวตนของคน

แตกต่างกันชาติพันธุ์ ชนชั้น รุนอายุและภูมิหลังต่าง ๆ ในกระแสสมัยนิยม เพราะกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมให้พื้นที่และเครื่องมือในการต่อรองผลิตและโต้เถียงกันของ ตัวตนหรืออัตลักษณ์ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและมีชีวิตชีวา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับกวนอูและเทพเจ้ากวนอู งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเล่า และงานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชานิยม รายละเอียดดังนี้

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู

กนกพร เจริญแสนสวย (2547) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษามิตสัมพันธ์ของความเชื่อส่วนบุคคลในเทพกวนอูสำหรับการสร้างแรงผลักดันทางธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช” งานวิจัยนี้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งเอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับความเชื่อตลอดจนพิธีกรรมที่ชาวไทยเชื้อสายจีนมีต่อเทพเจ้ากวนอูโดยจะเน้นความเชื่อส่วนบุคคลของนักธุรกิจจีนย่านเยาวราช อันเป็น แรงผลักดันทางธุรกิจเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ ด้านความคุ้มครอง ด้านการแข่งขัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความกตัญญู และด้านความกล้าหาญ

He Zhonghuan (2563) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความเชื่อและพิธีกรรมของศาลเจ้ากวนอูในพื้นที่กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาฝั่งธนบุรี” เพื่อวิเคราะห์บทบาทของเทพเจ้าและศาลเจ้ากวนอูที่มีต่อสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อต่อเทพเจ้ากวนอูมี 5 ประการ ได้แก่ ความเชื่อด้านสุขภาพ โชคลาภ เงินทอง ครอบครัว ความปลอดภัย และความสำเร็จ ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน และผู้ที่มีความศรัทธาต่อเทพเจ้ากวนอูนั้น ยังได้เข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น งานวันง่วนเซียว วันเกิดของเทพเจ้ากวนอูงานทั้งกระจาด และงานวันขอบคุณเทพเจ้า ความเชื่อและพิธีกรรม สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของเทพเจ้ากวนอู ได้แก่ บทบาทด้านจิตใจและสังคม ซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจสำหรับผู้ศรัทธา ทำให้ผู้ศรัทธาเกิดความสุขสบายใจ ความมุ่งมั่นและมีกำลังใจในการต่อสู้กับชีวิต โดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมของเทพเจ้ากวนอูในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังพบบทบาทอื่น ๆ เช่น บทบาทด้านการตอบแทนช่วยเหลือสังคม บทบาทด้านเศรษฐกิจผู้คนที่มาสักการะเทพเจ้าที่ศาล อีกบทบาทหนึ่งที่น่าสนใจ คือ บทบาทด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ ศาลเจ้ากวนอูถือเป็นแหล่งที่มีการสืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมจีน เพราะชาวบ้านในชุมชนและบริเวณโดยรอบศาลเจ้า รวมถึงผู้ที่มาศรัทธายังคงมีการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมเหล่านี้ให้คงอยู่ได้ในปัจจุบัน

พิทยา ลิ้มบุตร และ สุกลักษณ์ รงค์กุล (2568) ได้ศึกษาเรื่อง “รอยสักกวนอูในฐานะสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์และความศรัทธา: การวิเคราะห์เชิงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ศึกษาความหมายและบทบาทเชิงสัญลักษณ์ของรอยสักกวนอูในบริบทของจังหวัดภูเก็ต 2) วิเคราะห์รอยสักกวนอูในฐานะเครื่องมือแสดงอัตลักษณ์ ความเชื่อ และค่านิยมของผู้สัก และ 3) ศึกษาการรับรู้ของสังคมและปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ที่ส่งผลต่อการตีความรอยสักดังกล่าว โดยเก็บข้อมูลภาคสนามในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า รอยสักกวนอูสะท้อนอัตลักษณ์ทางคุณธรรมของผู้สัก โดยเฉพาะความกล้าหาญ ความรักดี และความซื่อสัตย์ อีกทั้ง เป็นสื่อกลางของศรัทธาทางจิตวิญญาณและการสืบทอดค่านิยมครอบครัวในกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน อย่างไรก็ตาม ความหมายของรอยสักถูกตีกรอบผ่านสายตาของบุคคลภายนอก ซึ่งมีทั้งการชื่นชม การติตรา และการปรับตัวในบริบททางสังคม รอยสักในฐานะ “พื้นที่ทางวัฒนธรรมบนเรือนร่าง” จึงสะท้อนพลวัตของอัตลักษณ์ ความเชื่อ และอำนาจการมองจากสังคม

ปรีวัฒน์ จันทร (2565) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ตามรอยสามก๊กจากจีนสู่บางกอก: กวนอู จากขุนพลสู่เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์” หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 4 ภาค ภาคที่เกี่ยวข้องกับ “กวนอู” โดยตรงคือภาคที่ 3 และภาคที่ 4 โดยภาคที่ 3 ชื่อ “กวนอู จากขุนพลสู่เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งเป็นการอธิบายมูลเหตุที่ “กวนอู” ได้รับการยกย่องเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ จงรักภักดี และกล้าหาญ เป็นที่เคารพนับถือของทั้งชาวจีน รวมถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอูที่สำคัญ 5 แห่งใน 4 เมืองของประเทศจีน ได้แก่ เมืองอวิ้นเฉิง มณฑลซานซี เมืองฉวี่หยาง มณฑลเหอหนาน เมืองต่งหยางและเมืองจิงโจว มณฑลหูเป่ย์ ส่วนในภาคที่ 4 ชื่อ “สามก๊กในบางกอก” ได้นำเสนอหลักฐานเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอูที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร รวมถึงจิตรกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องสามก๊กด้วย ในภาพรวมหนังสือเล่มนี้ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ “กวนอู” ที่เชื่อมโยงกับวรรณกรรมเรื่อง “สามก๊ก” ทั้งในประเทศจีนและในประเทศไทย ทำให้เห็นภาพรวมเส้นทางการเดินทางและการดำรงอยู่ในบริบทสังคมไทยของความเชื่อเทพเจ้ากวนอู

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูพบว่าเทพเจ้ากวนอูมีความสำคัญต่อคนไทย ดังที่เห็นได้จากการมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาและความเชื่อที่มีผลต่อสังคมไทยซึ่งส่วนใหญ่จะศึกษาในมิติพิธีกรรมและความเชื่อที่มีต่อการค้าขาย อย่างไรก็ตาม ยังไม่ปรากฏการศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูโดยใช้ตัวบทจากอินเทอร์เน็ต หรือการศึกษาความแพร่หลายของความเชื่อนี้ในสื่อวัฒนธรรมประชานิยม ส่วนหนังสือที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในบริบทสังคมไทยก็นำเสนอศาลเจ้ากวนอูเฉพาะที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งอันที่จริงแล้ว ศาลเจ้ากวนอูตั้งอยู่ทั่วทั้งประเทศไทย งานวิจัยเรื่องนี้จึงจะขยายกลุ่มข้อมูลให้ครอบคลุมศาลเจ้ากวนอูที่สำคัญ ๆ ในภูมิภาคของประเทศไทยด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเล่า

ชุดิณทน์ ตรีอำรรค (2552) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “*เรื่องเล่าความเจ็บป่วย: การนำเสนอตัวตนของผู้ป่วยในสังคมหลังสมัยใหม่*” งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเรื่องเล่าความเจ็บป่วยที่มีส่วนช่วยเยียวยาจิตใจและตัวตนของผู้ป่วย และวิเคราะห์มิติทางสังคมของเรื่องเล่าความเจ็บป่วยซึ่งก่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ และแบ่งปันประสบการณ์ความเจ็บป่วย จากการศึกษาพบว่า เรื่องเล่าความเจ็บป่วยเปิดพื้นที่ให้ผู้ป่วยได้บอกเล่าประสบการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับความเจ็บป่วยด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยมิติทางจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ ความรู้สึก และความเจ็บปวด ทำให้ผู้ป่วยได้นิยามความหมายใหม่ให้กับความเจ็บป่วย และตัวเองในฐานะผู้ป่วย นอกจากนี้ เรื่องเล่าความเจ็บป่วยยังก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยมีความเจ็บป่วยและความเจ็บปวดเป็นตัวเชื่อมคนในชุมชนเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่เป็นรูปธรรม หรือชุมชนในจินตนาการ เนื่องจากการบอกเล่า อ่าน หรือรับฟังเรื่องเล่าความเจ็บป่วย ทำให้ทั้งผู้เล่า ผู้อ่าน หรือผู้ฟังได้ก้าวเข้าไปสู่มิติแห่งการแบ่งปันประสบการณ์ความเจ็บป่วย ความทุกข์ ความเจ็บปวด และบทเรียนบางอย่างที่ผู้เล่าได้รับจากประสบการณ์ความเจ็บป่วย

ศิริพร แทนสุวรรณ (2560) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “*นัยสำคัญของเรื่องเล่าความเจ็บปวดในสารคดีเรื่อง ฉันทิเอรี และเขตราน้ำว่าหมอฆ่าคน*” งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์นัยสำคัญและทัศนะผู้แต่ง ผลการศึกษาพบว่า เรื่องเล่าความเจ็บปวดทั้ง 2 เรื่อง เป็นบทเรียนชีวิตที่ผู้เล่าได้เรียนรู้ความหมายและคุณค่าของความเป็นคน นักเขียนหญิงทั้ง 2 คน ได้เขียนเล่าอัตชีวประวัติของตนเองขึ้นเพื่อเล่าความปวดร้าวที่ถูกสังคมโจมตี สำหรับผู้เขียนเรื่อง เขตราน้ำว่าหมอฆ่าคน ตกเป็นจำเลยของสังคมทั้งในฐานะฆาตกร และแพทย์ขาดจรรยาบรรณ ส่วนผู้เขียนเรื่อง ฉันทิเอรี ตกเป็นจำเลยของสังคมทั้งในฐานะโสเภณีไทยในต่างแดน และนักโทษหญิงข้อหาค้าประเวณีนักเขียนหญิงทั้ง 2 คน ได้อาศัยเรื่องราวที่เล่าเป็นเครื่องมือซ่อนเร้นคำอธิบายต่อสังคม นอกจากนี้ การได้เล่าเรื่องราวของตนผ่านวรรณกรรม ยังเป็นการได้ทบทวนและค้นหาแก่นสารในประสบการณ์ความเจ็บปวด รวมถึงพวกเธอยังได้ใช้อัตชีวประวัติของตนเอง เป็นช่องทางสร้างตัวตนใหม่ให้สังคมเพื่อจะได้บรรเทาอคติที่ตีตราพวกเธอว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี

เกศสุตา นาสีเคน (2557) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “*เรื่องเล่าแนว “รักโคก” และกลวิธีการให้คำปรึกษาในพื้นที่สื่อสาธารณะ: กรณีศึกษารายการวิทยุ “คลับพรายเดย์”*” งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหา ประเภท และกลวิธีการให้คำปรึกษา ผลการศึกษาพบว่า เรื่องเล่าจำแนกได้ 8 แบบเรื่อง เช่น แบบเรื่องคนรักนอกใจ แบบเรื่องรักคนมีเจ้าของ แบบเรื่องแอบรักข้างเดียว ฯลฯ จากการศึกษาองค์ประกอบของเรื่องเล่าตามแนวศาสตร์แห่งการเล่าเรื่องพบว่า ตัวละครและฉากบรรยายภาพสะท้อนภาพคนชั้นกลางในสังคมเมือง ลักษณะเด่นของเรื่องเล่าแนว “รักโคก” คือ มีที่มาจากชีวิตจริง ลีลาในการเล่าเรื่องมีความเป็นธรรมชาติ และเรื่องเล่าส่วนใหญ่จบแบบปลายเปิดโดยทิ้งปมปัญหาไว้เพื่อให้ผู้ดำเนินรายการช่วยคลี่คลาย การศึกษาเรื่องเล่าปัญหาวิตถิรทำให้เห็นภาพสะท้อนชีวิตสังคมเมือง ได้แก่

ค่านิยมการอยู่ก่อนแต่งงาน ปัญหาเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ ปัญหาชู้สาวในสถานที่ทำงาน ปัญหาแม่เลี้ยงเดี่ยว ปัญหาสังคมไม่ยอมรับความรักเพศเดียวกัน และเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ การให้คำปรึกษาของผู้ดำเนินรายการมีบทบาทสำคัญในการคลี่คลายความขัดแย้งปัญหาชีวิตรักโดยมักจะเน้นย้ำเรื่อง การตระหนักสิทธิในการกำหนดชะตาชีวิตตนเอง การเตือนให้นึกถึงจิตใจผู้อื่น และการปรับทัศนะให้เกิดความเข้าใจ เป็นต้น รายการวิทยุ “คลับฟรายเดย์” จึงมีบทบาทเป็นพื้นที่ในการระบายความคับข้องใจให้กับคนที่ประสบปัญหาชีวิตรักในสังคมไทย

พัชร รุจิรานนท์ (2568) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หนึ่งเพื่อศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหาจักรพรรดิ ผลการวิจัยพบว่า เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิจำแนกได้ 3 แบบเรื่อง ได้แก่ 1) แบบเรื่องพระมหาจักรพรรดิผู้มีบุญบารมี 2) แบบเรื่องพระเกจิถ่ายทอดศาสตร์พระมหาจักรพรรดิและ 3) แบบเรื่องมนุษย์ใช้ศาสตร์พระมหาจักรพรรดิ ทั้งนี้เรื่องเล่าเหล่านี้มีพลวัตจากเรื่องที่เล่าถึงพระมหาจักรพรรดิว่าเป็นผู้มีบุญบารมีสูงส่งและเกี่ยวข้องกับหลักธรรมในศาสนาและพระพุทธเจ้าในตวับทเอกสารลายลักษณ์ สู่เรื่องเล่าพระมหาจักรพรรดิที่สัมพันธ์กับมนุษย์ปุถุชน โดยมีพระเกจิอาจารย์เป็นตัวเชื่อมในกลุ่มข้อมูลมุขปาฐะ และเรื่องเล่าความเชื่อพระมหาจักรพรรดิที่มีอานุภาพบารมีในการสนองความต้องการทางโลกแก่ผู้ที่นับถือบูชาผ่านกลุ่มเรื่องเล่าที่ส่วนใหญ่ปรากฏในอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถตอบสนองผู้คนในโลกสมัยใหม่ได้ อีกทั้งทำให้เห็นการสร้างสรรคความเชื่อและพิธีกรรมใหม่ ๆ โดยอาศัยรากทางวัฒนธรรม

งานวิจัยทั้ง 4 เรื่อง ให้ภาพรวมกันว่า “เรื่องเล่า” ก่อให้เกิดความเป็นชุมชน ทั้งในมิติกายภาพและจินตนาการ โดยมี “เรื่องที่เล่า” เป็นตัวเชื่อม นอกจากนี้ เรื่องเล่ายังเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างอัตลักษณ์ให้แก่บุคคลและกลุ่มชน ประเด็นเหล่านี้ผู้วิจัยจะได้นำไปเป็นแนวทางในการวิเคราะห์งานวิจัยเรื่องนี้ต่อไป

งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชาานิยม

อภิวัฒน์ สุธรรมดี และสมบัติ สมศรีพลอย (2567) ได้ศึกษาเรื่อง “การดัดแปลงเรื่องเล่าพันท้ายนรสิงห์ในวัฒนธรรมประชานิยม” ผลการศึกษาพบว่า เรื่องเล่าพันท้ายนรสิงห์แพร่หลายและอยู่ในการรับรู้ของผู้คนในสังคมไทย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเรื่องนี้ได้รับการดัดแปลงแล้วถ่ายทอดผ่านสื่อวัฒนธรรมประชานิยม เรื่องเล่าพันท้ายนรสิงห์ที่ผู้คนรับรู้ในปัจจุบันมีที่มาจาก “พงศาวดาร” ในแง่แก่นเรื่องและตัวละครเอก นอกจากนั้นส่วนใหญ่ได้รับการเติมแต่งขึ้นในระหว่างการดัดแปลงในสื่อวัฒนธรรมประชานิยม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรักของพันท้ายนรสิงห์ มูลเหตุการนำเรือพระที่นั่งชนกับกิ่งไม้ รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างพันท้ายนรสิงห์กับพระเจ้าเสือ อิทธิพลวัฒนธรรมประชานิยมที่มีต่อการดัดแปลงเรื่องเล่าพันท้ายนรสิงห์ ได้แก่ อิทธิพลด้านผู้เสพ ด้านสื่อ ด้านธุรกิจ ด้านนโยบายรัฐชาติ และด้านแนวคิด

ร่วมสมัย อิทธิพลเหล่านี้ไม่ได้แยกเป็นเอกเทศ แต่ประสานร่วมกันอยู่ในการดัดแปลงตัวบทหนึ่ง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องเล่าพันท้ายนรสิงห์ที่ดัดแปลง “ถูกใจ” ผู้ชม ไม่ล้าสมัย สามารถสร้างกำไร รวมถึงยังให้รสด้านความบันเทิง และมี “แก่นสาร” ทางความคิดเหมาะสมกับยุคสมัย

ศิริพร ภักดีผาสุข (2558) ได้ศึกษาเรื่อง “การผสมผสานวัฒนธรรมในหนังสือแนว edutainment [สารบันเทิง] ภาษาไทย” โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมที่มีการนำมาผสมผสาน ลักษณะการผสมผสาน และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการผสมผสาน ผลการศึกษาพบว่า มีการผสมผสานวัฒนธรรมใน 2 มิติ คือ การผสมผสานวัฒนธรรมการศึกษากับวัฒนธรรมบันเทิง และการผสมผสานวัฒนธรรมไทย - ต่างชาติ การวิเคราะห์ลักษณะสวาทกรรมแสดงให้เห็นการผสมผสานชนบในการประกอบสร้างตัวบทของวาทกรรมเรื่องเล่านิทานกับวาทกรรมแบบเรียน อันได้แก่ ประเภทตัวบท สีสันภาษา และกิจกรรมการใช้ตัวบท เด็กจึงใช้นิทานทั้งในฐานะผู้ฟังและผู้เรียน ส่วนผู้ปกครองมีบทบาทเป็นทั้งผู้เล่าและครูผู้สอน ส่วนการผสมผสานวัฒนธรรมไทย - ต่างชาตินั้น ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยได้แก่ แนวคิดเรื่องสนุก แนวคิดการใช้นิทานเพื่อให้ความรู้ นิทานไทย และความรู้เกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมไทย ส่วนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างชาติ ได้แก่ แนวคิดเรื่อง edutainment แนวคิดการวัดผลการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ นิทานจากชาติต่าง ๆ ความรู้สากล เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และรูปแบบการนำเสนอ เช่น การใช้ภาพการ์ตูนมังงะ และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นิทานจึงเป็นทั้งตัวบทที่ให้ความรู้ ความบันเทิง และสอนคุณธรรม

ชิตปภพ ประเสริฐไพฑูรย์ และณัฐพล ศุภสิทธิ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมสมัยนิยมกับประเด็นยอดนิยมในโลกออนไลน์เดือนธันวาคม 2565” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ทำหน้าที่แพร่กระจายเรื่องราวหรือสถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในลักษณะแบบเรียลไทม์ (Real Time) ในสังคม เมื่อพิจารณาประเด็นยอดนิยมในโลกออนไลน์ในขอบเขตการศึกษา เช่น การแข่งขันฟุตบอลโลก 2022 ส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เทศกาลคริสต์มาส อาการประจวบของเจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา ฯลฯ พบว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนความสนใจร่วมของผู้คนในโลกสมัยใหม่ วัฒนธรรมสมัยนิยม (Pop Culture) ที่เกิดขึ้นจากคนธรรมดาสามัญโดยใช้พื้นที่โลกออนไลน์ในการสร้างเสียงพูดในสังคมเชื่อมโยงกันระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเข้าด้วยกัน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) วัฒนธรรมแฟน 2) วัฒนธรรมทางการเมืองและสถาบันทางสังคม และ 3) วัฒนธรรมสมัยนิยมที่มาจากต่างประเทศ โดยมีโลกออนไลน์เป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่างกันด้านวัฒนธรรม มาสร้างวัฒนธรรมใหม่ร่วมกัน และเกิดกลายเป็นกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยม

Cheng Shuqi อัครวิทย์ เรืองรอง และธรรณพพร หงษ์ทอง (2567) ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าปรมาจารย์ลัทธิมาร” โดยบทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแพร่หลายของเรื่องปรมาจารย์ลัทธิมารซึ่งใช้กรอบแนวคิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและแนวคิดวัฒนธรรมประชานิยม ผลการศึกษาพบว่าความแพร่หลายของเรื่องเล่า “ปรมาจารย์ลัทธิมาร”

สามารถวิเคราะห์ได้ 2 ประเด็นคือ 1) ความแพร่หลายในกระแสวัฒนธรรมนานาชาติทั้งหมด 5 รูปแบบ โดยผลิตซ้ำจากต้นฉบับนวนิยายจีนออนไลน์และแพร่กระจายไปถึง 17 ประเทศรวมทั้งเอเชียยุโรปและอเมริกา 2) ความแพร่หลายในกระแสวัฒนธรรมไทยมีทั้งหมด 4 รูปแบบได้แก่ 1. รูปแบบนวนิยายแปล 2. รูปแบบละครชุด 3. รูปแบบการ์ตูนอนิเมชัน 4. รูปแบบการ์ตูนภาพมังงะ รูปแบบนวนิยายมี 13 ภาษา เป็นรูปแบบที่ได้แพร่หลายมากที่สุดเพราะมีผู้ชมในวงกว้างกว่าแปลและปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ ได้ง่ายขึ้นและการซื้อลิขสิทธิ์นวนิยายก็ง่ายขึ้น

งานวิจัยทั้ง 4 ชิ้นข้างต้น ให้ประเด็นในภาพรวมว่า ปัจจุบันสื่อสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางสำคัญในการถ่ายทอดข้อมูลและเชื่อมร้อยผู้คนที่น่าสนใจในประเด็นเดียวกันเข้าหากัน ตัวบทที่ถ่ายทอดในวัฒนธรรมประชานิยมจะ “ต่าง” ไปจากตัวบทดั้งเดิม เพราะต้องปรับเนื้อหา สาระ ความคิด รูปแบบให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และความเป็นไปของผู้คนร่วมสมัย ตัวบทเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการผสมผสานวัฒนธรรมไทยเข้ากับวัฒนธรรมโลก ประเด็นเหล่านี้จึงสอดคล้องไปกับเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูที่เป็นวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาผสมผสานและดำรงอยู่ในวัฒนธรรม นอกจากนี้วัฒนธรรมนี้ยังแพร่กระจายผ่านอินเทอร์เน็ต และอินเทอร์เน็ตทำหน้าที่เป็นตัวกลางสำคัญในการเชื่อมร้อยผู้คนที่น่าเชื่อถือศรัทธาเทพเจ้ากวนอูเข้าด้วยกัน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. การตรวจสอบข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ได้แก่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู ที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตในสังคมไทย ทั้งนี้ เบื้องต้นผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลจาก www.google.com โดยใช้คำสำคัญว่า กวนอู เทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอู และความศรัทธาของเทพเจ้ากวนอู จากนั้นผู้วิจัยจะเข้าไปอ่าน ฟัง หรือชม ตัวบทนั้น ๆ อย่างละเอียดเพื่อเลือกสรรข้อมูล

ตัวบทที่เป็น “บทความ” มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นตัวบทที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู โดยเก็บข้อมูลใน พ.ศ. 2567 -2568 ส่วนวิธีการคัดเลือก ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 25 บทความ

ตัวบทที่เป็น “คลิป” มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นคลิปที่นำเสนอข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู โดยเก็บข้อมูลใน พ.ศ. 2567 -2568 และมีผู้รับชมมากกว่า 1,000 ครั้ง จำนวน 25 คลิป โดยแต่ละคลิปมีความยาวระหว่าง 5-30 นาที

แสดงกลุ่มข้อมูลที่เป็นกรณีศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 บทความ และความเรียงอื่น ๆ ที่เป็นกรณีศึกษา

ลำดับ	ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
1	ศรัทธาเทพเจ้ากวนอู ช่วยค้าขาย..มีชื่อเสียง	ไทยรัฐออนไลน์	บทความ

ลำดับ	ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
2	เทพเจ้ากวนอูคือใคร มีประวัติอย่างไร มีกี่ปาง	trueID	บทความ
3	ทำไมกวนอูจึงหน้าแดง ?	เพจเฟซบุ๊กชมรมลูกหลานศิษย์กวนอู	บทความ
4	ชาวบ้านแห่ขอโชค "เทพเจ้ากวนอู" ไม่ผิดหวัง	ไทยรัฐออนไลน์	บทความ
5	ศาลเจ้ากวนอู ตลาดสมเด็จพระยา : ความเชื่อและความศรัทธาที่แปรเปลี่ยน	เมืองโบราณ	บทความ
6	เทพเจ้ากวนอู มีกี่ปาง?! แต่ละปางมีความหมายอย่างไร? ที่นี่ มีคำตอบ!!	boxwood-supreme	บทความ
7	เทพเจ้ากวนอู แม่ทัพแห่งจ๊กก๊ก	Mahamongkol	บทความ
8	เทพเจ้ากวนอู ทั้ง 7 ปาง และความหมาย	น้ำเอี้ยง	บทความ
9	บทสวดบูชาเจ้าพ่อกวนอู	เพจตรุษจีนนครสวรรค์ สืบสานงานประเพณี แห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ	บทความ
10	วิธีการนำกวนอูเข้าบ้านหรือสำนักงานเพื่อบูชา	https://www.sea2sun.com	บทความ
11	ไหว้เทพกวนอู อย่างไร ให้ธุรกิจดีงานปัง	MTHAI	บทความ
12	ไหว้เทพเจ้ากวนอู เปิดเคล็ดลับความปัง ขอพรอย่างไรให้สำเร็จ	เดลินิวส์ออนไลน์	บทความ

ตารางที่ 3.1 บทความ และความเรียงอื่น ๆ ที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
13	เทพเจ้ากวนอู : วิธีการไหว้ บทสวด ปางบูชา ศาลเจ้า	สามก๊กวิทยา	บทความ
14	ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน คึกคัก นายหน้าที่ดิน-อสังหาฯ ฟังสายมู “อ.ฉุย” คิวแน่น ลูกศิษย์เชิญร่วมพิธี	ผู้จัดการออนไลน์.	บทความ

ลำดับ	ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
13	เทพเจ้ากวนอู : วิธีการไหว้ บทสวด ปางบูชา ศาลเจ้า	สามก๊กวิทยา	บทความ
	หลังลูกศิษย์คอนโดติดมือ 10 ห้องขาย ทันที		
15	วัดถมุงคลพระโพธิสัตว์กวนอู	https://www.guanyuway.com	บทความ
16	วัดถมุงคลเทพเจ้ากวนอู	เพจเฟซบุ๊ก “วัดถมุงคลเทพเจ้า กวนอู 協天大帝 เสริมโชคชะตา ชีวิต”	บทความ
17	เปิดตลับพระใหม่ – เหรียญเจ้าพ่อ กวนอู รุ่น 1	ข่าวสดออนไลน์	บทความ
18	เหรียญเทพเจ้ากวนอู เสือนอนกิน	เพจเฟซบุ๊ก “ริว จิตสัมผัส”	บทความ
19	วัดถมุงคลคนเกิดปีกุน 2563 เทพเจ้า กวนอูปางนั่งเสื่อ ถือก้าว สูง 4 นิ้ว	Shopee	บทความ
20	วัดถมุงคลที่ศาลเจ้าจัดสร้างในงาน 139 ปี ศาลเจ้ากวนอู นาบอน	เพจเฟซบุ๊ก “ศาลเจ้ากวนอู บ้าน นาบอน ภูเก็ต”	บทความ
21	เหรียญเจ้าพ่อกวนอู ศาลายา	เพจเฟซบุ๊ก “ศาลเจ้ากวนอู ศาล เจ้าพ่อกวนอู ศาลายา”	บทความ
22	เหรียญรุ่นที่ 1	เพจเฟซบุ๊ก “ศาลเทพเจ้ากวนอู คลอง10”	บทความ
23	เหรียญเทพเจ้ากวนอู รุ่น เสงเฮงรวย รวย	เอกราชนิวส์	บทความ

ตารางที่ 3.1 บทความ และความเรียงอื่น ๆ ที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
24	รุ่น กวนอู เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ ขนาดบูชาสูง 29 นิ้ว และแบบเหรียญ ขนาด 3.9 ซม.	พระเครื่องพาณิชน๑๙	บทความ
25	27 นิ้ว เทพเจ้ากวนอู กวนอู เทพแห่ง ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และ ชัยชนะ เสริมฮวงจุ้ย โชคลาภ เงินทอง หน้าที่	Lazada	บทความ

ลำดับ	ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
24	รุ่น กวนอู เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ ขนาดบูชาสูง 29 นิ้ว และแบบเหรียญ ขนาด 3.9 ซม.	พระเครื่องพาณิชย์ธน๑๙	บทความ
	การงาน แก้วเซริมดวง ของมงคล ยืนมังกร ถือก้อนทอง		

ตารางที่ 3.2 คลิปที่เป็นกรณีศึกษา

ลำดับ	ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
1	ประวัติเทพเจ้ากวนอู ที่หลายคนไม่เคยรู้!!!	อ้าปากค้าง สตูดิโอ	คลิป
2	เรื่องเล่าวันนี้ : เทพเจ้ากวนอู เทพเจ้าแห่ง ความซื่อสัตย์	Baanboon Channel	คลิป
3	ตำนาน "เทพเจ้ากวนอู" เคยเกิดเป็นใครบ้าง?	ริว จิตสัมผัส Channel	คลิป
4	เทพเจ้ากวนอู : เรื่องจริง vs เรื่องแต่ง Samkok Insight	Migs Powintara	คลิป
5	คุ้ยคุ้ยคน สามก๊กของจริงไม่อิงนิยาย ประวัติศาสตร์จีน กวนอู	หนุ่มคงกระพัน official	คลิป
6	ปาฏิหาริย์ ศาลเจ้าพ่อกวนอู อ่างทอง	สารพันธุ	คลิป
7	บูชาเทพเจ้ากวนอูปางไหนดี ถึงจะเหมาะกับ เรา กับ ชินแสน้อย	Mind Zapping TV	คลิป
8	11 ปาง (ปาง) ของ "เทพเจ้ากวนอู" ที่ผู้คน มักนิยมกราบไหว้บูชา	เป่งอ่าน แชนแนล	คลิป
9	เที่ยวได้ไม่ลบลู่ ตอนตำนานเทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอูที่เก่าแก่ที่สุดในไทย	สุดเกล้า	คลิป

ตารางที่ 3.2 คลิปที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
10	พิธียืมเงินท่านกวนอู ณ วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง	ริว จิตสัมผัส Channel	คลิป
11	งานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู	pchinesenewyear	คลิป
12	วันคล้ายวันประสูติ เทพเจ้ากวนอู 1 ปี มี 2 ครั้ง	ไปตีมาตี Channel1928	คลิป

ลำดับ	ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
10	พิธีเยี่ยมเงินท่านกวนอู ณ วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง	ริว จิตสัมผัส Channel	คลิป
13	พิธีลุยไฟ ศาลเจ้าพ่อกวนอู ตะกั่วป่า พังงา กินเจ 2556	ขจร แซ่พู่	คลิป
14	งานวันคล้ายวันร่วมน้ำสาบานท้อฮึงซำก๊กหึง	เพจ ศาลเจ้ากวนอู นครปฐม	คลิป
15	ฝากเทพกวนอูขายที่	อ้าปากค้าง สตูดิโอ	คลิป
16	พิกัดเฮง : ขอพรศาลเจ้ากวนอู ช่วยให้ขายที่ดินได้	ไทยรัฐวาไรตี้	คลิป
17	ศาลเจ้ากวนอู (บ้านนาบอน)	DC CABLETV	คลิป
18	เที่ยววัด EP.05 "เจ้าพ่อกวนอูทรงเจ็กเซียน" ศาลเจ้ากวนอู กรุงเทพมหานคร	Madima619 TV	คลิป
19	ทนายทมังกร SS2 EP.8 (1/3) คุณนัฏฐาณิ กสิณเกษมพงษ์ ประธานคณะกรรมการศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ จ.ชลบุรี	Thai CCTV	คลิป
20	วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง ๒ พ่อลูกสุดฤทธิ์ Ep.211	GMM25Thailand	คลิป
21	แนะวิธีเคล็ดลับการไหว้เทพกวนอูให้ชีวิตสุดปัง โดย ริว จิตสัมผัส เผื่อกร้อนตอนบ่าย EP.200.	Deetukwan Channel	คลิป
22	ใครไม่เฮงกรุเฮง EP.61 พิธีเยี่ยมเงินเทพเจ้ากวนอู	อ้าปากค้าง สตูดิโอ	คลิป

ตารางที่ 3.2 คลิปที่เป็นกรณีศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
23	พิสูจน์ความจริง กับบิณฑ์ บรรลือฤทธิ์ เทพเจ้ากวนอู เทพแห่งความสัจย์ซื่อ	NewsConnect Channel	คลิป
24	รี ชาติตลาด แก่บนเทพกวนอู ริว จิตสัมผัส เทียวได้ไม่ลบลู่.	สุดเกล้า	คลิป
25	รายการมูศาสตร์ EP.4 ศาลเจ้าพ่อกวนอู คลองสาน	boxchannel	คลิป

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาวิจัย “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย” โดยจำแนกได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเรื่องเล่า และแนวคิดวัฒนธรรมประชานิยม แล้วสรุปสาระสำคัญเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นจึงศึกษารวบรวมวิทยานิพนธ์ งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง สืบเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ เพื่อเป็นแนวทางอ้างอิง และเชื่อมโยงกับงานวิจัยเรื่อง “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย”
2. ค้นหาและเลือกสรรตัวบทเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในอินเทอร์เน็ตตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยเก็บข้อมูลระหว่าง พ.ศ. 2567 - พ.ศ. 2568 รวบรวมเนื้อหาบทความ และฟังหรือดูคลิป สรุปใจความสำคัญของแต่ละคลิปเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย ตัวบทที่เป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยบทความ จำนวน 25 บทความ และคลิปจำนวน 25 คลิป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อวิเคราะห์รูปแบบของเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่แพร่หลายในอินเทอร์เน็ต เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณะของเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู เป็นต้น
2. การวิเคราะห์ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย โดยประยุกต์ใช้แนวคิดต่าง ๆ ได้แก่ กรอบแนวคิดเรื่องเล่า และกรอบแนวคิดวัฒนธรรมประชานิยม พร้อมเชื่อมโยงบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. เชื่อมโยงงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความที่เกี่ยวข้องเพื่อเปรียบเทียบ วิเคราะห์ อภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลในลักษณะเดียวกันจากแหล่งข้อมูลจากหลาย ๆ เว็บไซต์/แหล่งที่มา รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับเอกสารลายลักษณ์ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู นอกจากนั้น

ยังตรวจสอบความถูกต้องของการเรียบเรียง การวิเคราะห์ และการอภิปรายข้อมูลกับอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์

บทที่ 4

ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่อร่วมสมัย

เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูแพร่หลายอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ตในหลายลักษณะ บทนี้ผู้วิจัยจะสำรวจความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ต จากนั้นจะจัดกลุ่มและนำเสนอรูปแบบความแพร่หลายของเรื่องเล่า แล้ววิเคราะห์พลวัตของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่อร่วมสมัย ดังนี้

1. รูปแบบความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย
2. พลวัตของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย

รูปแบบความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช (2539: 101) กล่าวว่า เรื่องเล่าคือการนำเรื่องราวมาจัดลำดับเพื่อสื่อความหมาย หากมองในแง่มุมนี้ทุกอย่างที่สื่อสารออกมาอย่างมีลำดับเรื่องราวล้วนจัดว่าเป็นเรื่องเล่าทั้งสิ้น เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูที่พบในสื่ออินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ปรากฏอยู่ในรูปแบบบทความและคลิปเผยแพร่อยู่ในเว็บไซต์ แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (platform e-commerce) และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูบ และ เอกซ์ เป็นต้น หัวข้อนี้ผู้วิจัยจะจำแนกสาระของเรื่องเล่าเหล่านั้นว่าได้เล่าถึงเทพเจ้ากวนอูอย่างไรบ้าง ดังนี้

1. เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอู

เทพเจ้ากวนอูมีที่มาจากตัวละครชื่อ “กวนอู” ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญหนึ่งในเรื่องสามก๊ก กวนอูเป็นทหารเอกของเล่าปี่ มีชื่อในเรื่องการเป็นนักรบผู้ซื่อสัตย์และรักความเป็นธรรม ในวรรณกรรมเรื่องสามก๊กได้กล่าวถึงกวนอูไว้ดังนี้

...เล่าปี่เห็นผู้นั้นสูงประมาณหกศอกหนวดยาวประมาณศอกเศษ หน้าแดงดังผลพุทราสุกปากแดงดังชาดแต้ม คิ้วดั่งตัวไหม จักษยาวดั่งนกการเวก เห็นกิริยาผิดประหลาดกว่าคนทั้งปวงเล่าปี่จึงชวนเข้าไปนั่งกันสุราด้วยแล้วถามว่าท่านนี้ชื่อไร ผู้นั้นจึงบอกว่าเราชื่อกวนอูที่เมืองฮอตังโกเหลียงนั้นมีคนๆ หนึ่งมีทรัพย์มากร้ายกาจสามหาข่มเหงคนทั้งปวง เราเห็นผิดนักเราจึงฆ่าผู้นั้นเสียบัดนี้เราได้ยินว่าเมืองนี้มีหนังสือเกลี้ยกล่อมปาวร้องให้อาสาแผ่นดิน จับโจรโพกผ้าเหลือง เราจึงมาหวังจะอาสา

จากความข้างต้นให้รายละเอียดรูปร่างของ “กวนอู” ไว้ว่า สูงประมาณ 6 ศอก (1 ศอก เท่ากับ 50 เซนติเมตร ดังนั้น 6 ศอก เท่ากับ 300 เซนติเมตร หรือ 3 เมตร) หากพิจารณาตามความจริงมนุษย์อาจไม่ได้สูงถึง 3 เมตร ความตรงนี้จะจึงน่าจะเป็นการกล่าวเกินจริงเพื่อสื่อถึง “รูปร่างสูงใหญ่กำยำ” กวนอูมีสีผิวสีแดง ปากแดง บ่งบอกถึงการเป็นผู้มีสุขภาพดี และ หนวดยาว ตารียาวคม

ตัวบทในอินเทอร์เน็ตที่เล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์ของเทพเจ้ากวนอูมีทั้งที่ปรากฏในรูปแบบบทความ และคลิป ตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 4.1 เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอู

ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
ศรัทธาเทพเจ้ากวนอู ช่วยค้าขาย..มีชื่อเสียง	ไทยรัฐออนไลน์	บทความ
เทพเจ้ากวนอูคือใคร มีประวัติอย่างไร มีกี่ปาง	trueID	บทความ
ทำไมกวนอูจึงหน้าแดง ?	เพจเฟซบุ๊ก ชมรม ลูกหลานศิษย์กวนอู	บทความ
ประวัติเทพเจ้ากวนอู ที่หลายคนไม่เคยรู้!!!	อ้าปากค้าง สตูดิโอ	คลิป
เรื่องเล่าวันนี้ : เทพเจ้ากวนอู เทพเจ้าแห่งความ ซื่อสัตย์	Baanboon Channel	คลิป
ตำนาน "เทพเจ้ากวนอู" เคยเกิดเป็นใครบ้าง?	ริว จิตสัมผัส Channel	คลิป
เทพเจ้ากวนอู : เรื่องจริง vs เรื่องแต่ง Samkok Insight	Migs Powintara	คลิป
คุยคุ้ยคน สามก๊กของจริงไม่อิงนิยาย ประวัติศาสตร์จีน กวนอู	หนุ่มคงกระพัน official	คลิป

ทั้งนี้ ตัวบทเหล่านี้ มีทั้งที่มุ่งเล่าถึงที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอูโดยตรง และเล่าที่มาและรูปลักษณ์ของเทพเจ้ากวนอูเพื่อปูพื้นไปสู่ประเด็นอื่น ๆ หรือเล่าผสมผสานกันหลายประเด็น ตัวอย่างเรื่องเล่าดังกล่าวดังนี้

กวนอูเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดี มีความกล้าหาญและเก่งในการทำสงคราม คนจีนจึงยกกวนอูเป็นเทพเจ้าหลังจากเสียชีวิตไป...ตามคำบรรยายในวรรณกรรมสามก๊ก หน้าตา “กวนอู” นั้นโดดเด่นจำง่าย รูปร่างสูงใหญ่ราว 6 ศอก หน้าแดง ดวงตาเรียวงาม หนวดเครา สีดำยาวถึงอก กิริยาท่าทางองอาจน่าเกรงขาม กวนอูเป็นผู้เชี่ยวชาญในเพลงอาวุธ สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ มีความเชี่ยวชาญในด้านสงครามและคัมภีร์หลี่ซื่อซุนชิว มีเรื่องเล่าที่ชาวบ้านรู้จักกันดี เช่น กวนอูบุกเดี่ยวข้ามพาก กวนอูคืนตราตั้ง บุกเดี่ยวพันลี้ หลังจากท้านลิ้นไปจึงถูกยกเป็นเทพเจ้า และได้รับการยกย่องเป็น “เทพบู๊”

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า ตัวบทนี้เล่าถึงรูปลักษณ์ของเทพเจ้ากวนอูโดยอ้างถึงวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก นอกจากนี้ยังได้เล่าเพิ่มเติมถึงอุปนิสัยใจคอของกวนอู รวมถึงอ้างอิงถึงเรื่องเล่าเกี่ยวกับกวนอู

ตอนอื่น ๆ ซึ่งเรื่องเล่าลักษณะนี้ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ประวัติของเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่ากลุ่มนี้ยังทำหน้าที่ยืนยันถึงความเก่าแก่ ที่ไปที่มาที่น่าเชื่อถือของเทพเจ้ากวนอูโดยอิงกับวรรณกรรมโบราณด้วย

นอกจากนี้ ยังปรากฏเรื่องเล่าที่เล่าขยายเพื่ออธิบายรูปลักษณ์ของ “กวนอู” เรื่องที่เล่าไม่ได้ อ้างที่มาชัดเจน เป็นแต่เล่าต่อ ๆ กันมา เพื่ออธิบายในประเด็นที่ผู้คนร่วมสมัยอาจสงสัย เช่น เรื่องเล่าเพื่ออธิบายว่า “ทำไมกวนอูจึงหน้าแดง” ในเพลงชมรมลูกหลานศิษย์กวนอู ดังนี้

...เมื่อครั้งกวนอูยังวัยรุ่นเป็นคนเลือดร้อนด้วยจิตใจรักความเป็นธรรม เกลียดชังการ
ข่มเหงรังแกคนอ่อนแอ กวนอูเกิดเรื่องถึงขั้นทำร้ายคนชั่วเสียชีวิตไป จึงต้องหลบหนีอาญาแผ่นดิน
กวนอูหนีเข้าไปถึงป่าพุทรา ผู้เฒ่าที่ดูแลป่าพุทราอยู่เฝ้าดูกวนอู จึงเสนองานให้กวนอูเป็นคนเฝ้า
ดูแลรักษาป่าพุทรานั้น ที่ป่านั้น พุทราออกลูกตกเหลือจะกล่าว ลูกพุทราแดงเกือบเต็มต้นจนกิ่ง
จวนจะหัก พุทราสุกตกเกลื่อนเต็มแดงเกือบไปทั้งป่า พอลูกพุทราเฒ่าเกิดน้ำฉะฉะไหลสู่ลำธาร
ทำให้น้ำในแม่น้ำลำธารแดงแจ๋ไปด้วยกวนอูอยู่ป่าพุทรา วันๆ ก็ต้องมองเห็นแต่พุทราสีแดง
ต้องขายพุทราสีแดง ต้องกินพุทราสีแดง กินน้ำก็เป็นน้ำสีแดง อาบน้ำก็อาบน้ำสีแดง เพราะลำธาร
กลายเป็นสีแดงไปแล้ว นานไป กินพุทราแดงเข้าไปมาก ๆ อาบน้ำสีแดงไปหลายปี ในที่สุดหน้า
ของกวนอูจึงสีแดงดังลูกพุทราสุก

จากความข้างต้น จะเห็นว่า เรื่องเล่าดังกล่าว เล่าเพื่อตอบข้อสงสัยว่า วาตามะ “เทพเจ้ากวนอู”
ที่เมื่อปรากฏเป็นรูปภาพ รูปปั้น หรือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในรูปแบบอื่น ๆ แล้วมี “ใบหน้าที่สีแดง”
ในวรรณกรรมเรื่องสามก๊กที่เป็นต้นเค้า ก็มีได้อธิบายประเด็นนี้ไว้ เมื่อมีผู้เกิดความสงสัย จึงได้เกิดเรื่องเล่า
เพื่ออธิบายประเด็นนี้ไว้ ทั้งนี้ ผู้เล่าอ้างว่าเรื่องนี้เป็นตำนาน แต่มีสามารถอ้างอิงได้อย่างชัดเจนว่า
นำตำนานมาจากที่ใด การเล่าในลักษณะนี้คล้าย ๆ กับเรื่องเล่ามุขปาฐะที่เล่าต่อ ๆ กันไป โดยมีได้ยึดติด
สาระอยู่กับเอกสารลายลักษณ์

ยิ่งไปกว่านั้น เรื่องเล่าในกลุ่มนี้ โดยเฉพาะเรื่องเล่าที่เผยแพร่โดยยูทูบเบอร์ ปรากฏเรื่องเล่าที่เป็น
พลวัต คือ เชื่อมโยงเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดเข้ากับเรื่องราวของเทพเจ้ากวนอู เช่น ริว จิตสัมผัส
Channel (2568, ออนไลน์) ได้เล่าว่า เทพเจ้ากวนอูได้แบ่งภาคลงมาเกิดหลายครั้ง เกิดเป็นกวนอู
(หน้าแดง) ในสมัยสามก๊ก เกิดเป็น ไฉ่ซิงเอี้ยเพื่อประทอนโชคกลาง (หน้าขาว) เกิดเป็นเปาปุ้นจิ้น (หน้าดำ)
เกิดเป็นเง็กเซียนฮ่องเต้ (หน้าทอง) และเกิดเป็นพระอินทร์ (หน้าเขียว) (ริว จิตสัมผัส Channel, 2568,
ออนไลน์) ทั้งนี้ เรื่องเล่าดังกล่าว มิได้อ้างอิงที่มาของข้อมูลจากเอกสารลายลักษณ์ แต่ผู้เล่าในฐานะ
อินฟลูเอนเซอร์ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง ได้เล่าโดยเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เข้าหากัน พร้อมภาพประกอบใน
การเล่า อีกทั้งยังมีผู้เข้ารับฟังคลิปราว 140,000 ครั้ง (ข้อมูลเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2568)

นอกจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอูดังที่ได้นำเสนอแล้วข้างต้น ยังมีเรื่องเล่าอีก
กลุ่มหนึ่ง ที่เล่าโดยผู้รู้ ปราชญ์ หรือนักวิชาการ ที่มุ่งเล่าในลักษณะการให้รายละเอียดและการวิเคราะห์
เช่น ให้รายละเอียดเกี่ยวกับอาวุธ (ง้าวมังกรเขียวจันทร์เสี้ยว) และม้า (เซ็กเฮาว์) ของกวนอู วิเคราะห์ว่า

“กวนอู” ในวรรณกรรมเรื่องสามก๊กกับในประวัติศาสตร์จีนเหมือนกันอย่างไร วิเคราะห์ว่า “กวนอู” พัฒนาจากบุคคลจริงไปสู่เทพเจ้าที่สำคัญของจีนได้อย่างไร เรื่องเล่าในกลุ่มนี้ เช่น เรื่องเล่าในช่อง หนุมคงกระพัน official ตอน “คุยคุ้ยคน / สามก๊กของจริงไม่อิงนิยาย / ประวัติศาสตร์จีน กวนอู” (2568, ออนไลน์) และ เรื่องเล่าในช่อง Migs Powintara ตอน “เทพเจ้ากวนอู : เรื่องจริง vs เรื่องแต่ง / Samkok Insight” ตัวอย่างเรื่องเล่าบางตอนเกี่ยวกับเจ้าว้ม้งกรเซียวจันทรเสี้ยว อาวุธของกวนอู ดังนี้

Migs Powintara (2568, ออนไลน์)

ทำไมการเลือก “เจ้าว้” เป็นอาวุธสะท้อนให้เห็นความทะเยอทะยานของกวนอู เพราะในขณะที่เล่าปี กวนอู เตียวหุย ขอรับบริจาคเหล็กจากชาวเมืองมาทำอาวุธเพื่อไปปราบโจรโพกผ้าเหลืองนั้น ทั้งสามยังไม่มีสถานะทางสังคม เป็นเพียงชายหนุ่ม 3 คน ที่รวมตัวกันเพราะมีใจที่จะช่วยเหลือแผ่นดิน คนทั่วไปอาจเลือกดาบ แต่กวนอูมองเห็นตัวเองในฐานะ “ขุนศึก” ในอนาคตจึงเลือกตีเหล็กเป็นง้าว การเลือกอาวุธจึงสะท้อนความคิดและอุปนิสัยของกวนอูได้

ส่วนเรื่องเล่าเกี่ยวกับประเด็น “จากคนมาเป็นเทพ” ในช่อง หนุมคงกระพัน official ได้วิเคราะห์พัฒนาการของความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

...ตามแนวคิดของชาวจีน คนที่มีความสามารถหรือมีคุณธรรมขั้นสูงในด้านใดด้านหนึ่งจะเป็นเทพเจ้าในด้านนั้น ๆ กวนอูเป็นเทพเจ้าฝ่ายบู๊...ราวพุทธศตวรรษที่ 16 เมื่อกวนอูเสียชีวิตไปแล้ว ได้เกิดวิกฤติการณ์อย่างหนึ่ง คือ นาเกลือในแถบมณฑลชานซีเก็บเกลือไม่ได้เลย ผู้ปกครองได้ไปปรึกษานักพรตในลัทธิเต๋า จึงทราบว่ามีปิศาจตนหนึ่งเป็นผู้กระทำซึ่งต้องให้กวนอูเป็นผู้ปราบ ต่อมานาเกลือแห่งนั้นก็ได้กลับมาอุดมสมบูรณ์เหมือนแต่ก่อน ฮ้องเต้จึงได้ยกกวนอูให้เป็นเทพองค์หนึ่งในลัทธิเต๋า เทพเจ้ากวนอูได้รับการยอมรับนับถือทั้งในพุทธศาสนาและลัทธิเต๋า และขงจื้อต่อมาในสมัยราชวงศ์หมิง คุณธรรมด้านความจงรักภักดีของกวนอูก็ได้รับการยกย่องและชูให้เป็นประเด็นสำคัญ กวนอูมีสถานะเป็นเสมือนวีรบุรุษของชาติด้านต้นแบบคุณธรรมความจงรักภักดี กวนอูเป็นอริยบุคคล ซึ่งในประวัติศาสตร์จีนมีเพียงสองคน ฝ่ายบู๊คือขงจื้อ ส่วนฝ่ายบู๊คือกวนอู คนจีนในปัจจุบันนับถือเทพเจ้ากวนอูในฐานะ “เทพแห่งโชคกลาง” ความเชื่อนี้ น่าจะมีที่มาจากวรรณกรรมสามก๊กตอนที่กวนอูไปอยู่กับโจโฉ ซึ่งโจโฉก็เอาใจด้วยการมอบสมบัติ ทองคำ เพชรนิลจินดาจำนวนมากให้ ชนิดที่ว่าขึ้นมาก็ได้ทอง ลงมาก็ได้ทอง อีกที่มาหนึ่ง อาจเป็นเพราะกวนอูเป็นคนเมืองชานซี ซึ่งในสมัยนั้นบริเวณนี้เป็นศูนย์กลางเส้นทางการค้าขาย พ่อค้าที่เดินทางผ่านเส้นทางนี้จึงนิยมบูชากวนอูเพื่อให้การเดินทางค้าขายปลอดภัยและสำเร็จ นำมาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง....

ความข้างต้นเป็นพลวัตของเรื่องเล่า ที่ไม่เพียงเล่าที่มาของเทพเจ้ากวนอูโดยอ้างอิงจากวรรณกรรมสามก๊ก แต่ได้เชื่อมโยงเหตุการณ์ภายหลังที่กวนอูได้เสียชีวิตแล้ว ต่อมามีผู้นับถือบูชา กลายเป็นวีรบุรุษด้านคุณธรรม และเป็นเทพเจ้าของมวลชน

ภาพที่ 4.1 ช่องยูทูปเบอร์ที่นำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู
ที่มา: หนุมคกงระพัน official (2568, ออนไลน์)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในสื่อรวมสมัย ไม่เพียงสืบทอดเรื่องราวเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณะของกวนอู แต่ได้เล่าเชื่อมโยงมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายหลังที่กวนอูได้เสียชีวิตแล้ว นอกจากนี้ ยังมีการเล่าเรื่องในลักษณะวรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นเรื่องเล่าแทรกเพื่ออธิบายในบางประเด็นที่ผู้คนสงสัย เช่น ทำไมกวนอูหน้าแดง รวมถึงการสร้างสรรค์เรื่องเล่าเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิด ภูษาคติของเทพเจ้ากวนอู อีกทั้งปรากฏการเล่าในเชิงวิชาการที่มีการวิเคราะห์เรื่องราว เหตุการณ์ อุปนิสัยใจคอ รวมถึงมูลเหตุที่ทำให้กวนอูกลายเป็นเทพเจ้าที่ผู้คนยอมรับเคารพนับถือ

2. เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู

ความเชื่อหมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผู้คนยอมรับนับถือและปฏิบัติสืบทอดกันมา สิ่งที่ยึดถือนั้นอาจเกิดจากความรูสึกหรือเกิดจากการไตร่ตรองด้วยเหตุผลก็ได้ (อภิวัดน์ สุธรรมดี, 2558, 142) เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏในสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกได้ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอู และเรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู

ตัวบทในอินเทอร์เน็ตที่เล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอูมีทั้งบทความและคลิป ตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 4.2 เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู

ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
ชาวบ้านแห่ขอโชค "เทพเจ้ากวนอู" ไม่ผิดหวัง	ไทยรัฐออนไลน์	ข่าว
ศรัทธาเทพเจ้ากวนอู ช่วยค้าขาย..มีชื่อเสียง	ไทยรัฐออนไลน์	บทความ
เทพเจ้ากวนอู มีกี่ปาง?! แต่ละปางมีความหมายอย่างไร? ที่นี่ มีคำตอบ!!	boxwood-supreme	บทความ
เทพเจ้ากวนอู แม่ทัพแห่งจ๊กก๊ก	Mahamongkol	บทความ
ศาลเจ้ากวนอู ตลาดสมเด็จเจ้าพระยา : ความเชื่อและความศรัทธาที่แปรเปลี่ยน	สารคดี	บทความ
ปาฏิหาริย์ ศาลเจ้าพ่อกวนอู อ่างทอง	สารพันธุ	คลิป
เรื่องเล่าวันนี้ : เทพเจ้ากวนอู เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์	Baanboon Channel	คลิป
บูชาเทพเจ้ากวนอูปางไหนดี ถึงจะเหมาะกับเรา กับชินแสน้อย	Mind Zapping TV	คลิป
11 ปาง (บ้าน) ของ "เทพเจ้ากวนอู" ที่ผู้คนมักนิยมกราบไหว้บูชา	เป่งอ่าน แชนแนล	คลิป
เที่ยวได้ไม่ลบลู่ ตอนตำนานเทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอูที่เก่าแก่ที่สุดในไทย	สุดเกล้า	คลิป

จากข้อมูลข้างต้น จำแนกเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู ได้ดังนี้

2.1 เรื่องเล่าเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอู

เรื่องเล่าเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอู มักให้รายละเอียดรูปลักษณะหรือลักษณะท่าทางของรูปเคารพ ความหมายของท่วงท่า พร้อมทั้งให้ข้อมูลเชิงแนะนำว่าปางนั้น ๆ เหมาะกับผู้ที่มิสสถานะเช่นใด หรือผู้ที่ประสงค์หรือต้องการสิ่งใด จากการสำรวจข้อมูลในสื่ออินเทอร์เน็ต พบว่ามีบทความและคลิป จำนวนมากที่เล่าเรื่องเหล่านี้ ข้อมูล การตีความ และข้อแนะนำเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คล้ายกับว่าตัวบทเหล่านี้ส่งอิทธิพลถึงกัน หรือได้รับข้อมูลมาจากแหล่งเดียวกัน รายละเอียดเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอูที่สำคัญ ๆ สรุปจาก นำเอียง (2568, ออนไลน์) คมชัดลึก (2568, ออนไลน์) ตงฮั่วเดลี (2568, ออนไลน์) เป่งอ่าน แชนแนล (2568, ออนไลน์) เทพเจ้ากวนอู แม่ทัพแห่งจ๊กก๊ก (2568, ออนไลน์) ได้ดังนี้

1) เทพเจ้ากวนอูปางห้ามศึก ลักษณะคือยืนด้วยท่วงท่าที่มั่นคง สายตามองแน่วแน่ไปเบื้องหน้า มือขวาถือง้าวมังกรเขียวพร้อมออกศึก มือซ้ายลูบเครายาวอย่างสุขุม ปางนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “ปางปราบมาร”

เชื่อกันว่าเทพเจ้ากวนอูปางนี้มีอำนาจในการขับไล่สิ่งชั่วร้าย สิ่งอัปมงคลเมื่อเห็นรูปเคารพของท่านก็จะไม่กล้าเข้ามาใกล้เกรงภัย จึงเหมาะสำหรับตั้งบูชาตามอาคารบ้านเรือนหรือสำนักงาน โดยวางหันออกด้านนอก แต่ต้องไม่ตั้งตรงประตูทางเข้า ปางนี้จึงเหมาะกับบุคคลทั่วไปที่ต้องการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองดูแลป้องกันสถานที่ไม่ให้มีสิ่งไม่ดีเข้ามาแผ้วพาน

ภาพที่ 4.2 เทพเจ้ากวนอู
ที่มา: นำเอียง (2568,

ปางห้ามศึก
ออนไลน์)

2) เทพเจ้ากวนอูปางสังการ ลักษณะคือยืนตรง มือหนึ่งถือง้าวมังกรเขียว อีกมือหนึ่งชี้สองนิ้วในลักษณะกำลังบัญชาการศึก ใบหน้าเคร่งขรึม จริงจัง

เชื่อกันว่าเทพเจ้ากวนอูปางสังการมีอำนาจในการเสริมบารมี หนุนนำกิจการให้ก้าวหน้ามั่นคง และข่มบริวารให้เคารพยำเกรงอยู่ในโอวาท ปางนี้จึงเหมาะกับเจ้าคนนายคน นักบริหาร ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และเจ้าของธุรกิจ

ภาพที่ 4.3 เทพเจ้ากวนอู
ที่มา: น้ำเอี้ยง (2568,

ปางสังการ
ออนไลน์)

3) เทพเจ้ากวนอูปางขี่ม้าพยศ ลักษณะคือนั่งอยู่บนหลังม้าเช็กเรวขณะกำลังวิ่ง กระโจนไปข้างหน้า หรือยกขาหน้าขึ้น มือขวาถืออาวุธอยู่ในท่าพร้อมรบ ท่วงท่านี้แสดงออกถึงการต่อสู้ การโจมตี ศัตรู การแข่งขัน และการเอาชนะคู่แข่ง

จึงเชื่อกันว่าเทพเจ้ากวนอูปางขี่ม้าพยศมีอำนาจช่วยให้ได้รับชัยชนะเหนือคู่แข่ง โดยเฉพาะคู่แข่งในด้านธุรกิจ ปางนี้จึงเหมาะกับนักธุรกิจที่ต้องการเสริมความมั่นใจในการแข่งขัน และการเอาชนะคู่แข่งในโลกรธุรกิจ

ภาพที่ 4.4 เทพเจ้ากวนอู
ที่มา: น้ำเอี้ยง (2568,

ปางขี่ม้าพยศ
ออนไลน์)

4) เทพเจ้ากวนอูปางอ่านตำรายามราตรี ลักษณะคือนั่งอ่านตำรา มือหนึ่งถือตำรา อีกมือลูบเครา ในท่วงท่าที่แสดงถึงการอ่านอย่างมีสมาธิ

เชื่อกันว่าเทพเจ้ากวนอูปางอ่านตำรายามราตรีมีบารมีช่วยให้มีสติปัญญาเฉียบแหลม ทำให้ประสบความสำเร็จด้านการเรียน และสามารถสอบแข่งขันเข้ารับราชการได้ตั้งใจปรารถนา ปางนี้จึงเหมาะสำหรับนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ หรือผู้ที่กำลังสอบเข้ารับราชการ

ภาพที่ 4.5 เทพเจ้ากวนอู
ที่มา: น้ำเอี้ยง (2568,

ปางอ่านตำรายามราตรี
ออนไลน์)

5) เทพเจ้ากวนอูปางประทานทรัพย์ ลักษณะคือยืนตรง มือถือเงินจีนโบราณ ป้ายอวยพร คทาอยู่หรือจ้าวมังกรเขียว บางครั้งอาจนั่งอยู่บนหลังเสือ ที่อยู่บนกองเงินกอง

เชื่อกันว่าเทพเจ้ากวนอูปางประทานทรัพย์มีबारมิ่งมงคลแบบโชคสองชั้น คือ ให้ทรัพย์สินเงินทอง และปกป้องภัยอันตราย ไม่ให้มีสิ่งชั่วร้ายใด ๆ มากล้ำกราย

ภาพที่ 4.6 เทพเจ้ากวนอู
ที่มา: น้ำเอี้ยง (2568,

ปางประทานทรัพย์
ออนไลน์)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอูสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของความเชื่อมั่นในมิติการตอบสนองความปรารถนาความสำเร็จในการทำธุรกิจ ซึ่งคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้าขาย

2.2 เรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู

เรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากบทความ ข่าวสารคดี คลิป และรายการที่นำเสนอโดยยูทูบเบอร์ เนื้อหาในตัวอย่างเหล่านี้ปรากฏส่วนที่สัมภาษณ์ผู้ที่เคารพศรัทธาเทพเจ้ากวนอูเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ สรุปได้ดังนี้

2.2.1 เทพเจ้ากวนอูบันดาลโชคลาภ

ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูได้วิวัฒน์จากเทพแห่งความซื่อสัตย์และเทพแห่งสงคราม มาเป็น “เทพเจ้าแห่งโชคลาภ” ในสังคมชาวจีนโบราณ ทั้งนี้เรื่องเล่าอันเป็นที่มาของความเชื่อนี้ มาจากเรื่องสามก๊กตอนที่กวนอูได้รางวัลเงินทองมากมายจากโจโฉที่พยายามซื้อใจกวนอู ความเชื่อนี้ได้ปรากฏเป็นรูปธรรมเห็นได้จากรูปเคารพเทพเจ้ากวนอูปาง “ประทานทรัพย์” ทรัพย์หรือความร่ำรวยนั้นอาจมาจากการค้าขาย ธุรกิจ คือบูชาเทพเจ้ากวนอูแล้วมีลูกค้าเข้ามามาก ธุรกิจเจริญรุ่งเรือง รวมถึงได้ทรัพย์จากโชคลาภ เช่น หวย ลอตเตอรี่ ฯลฯ ซึ่งอย่างหลังเข้ากับอุปนิสัยของชาวจีนโบราณไทยอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ จึงมีผู้นับถือบูชาและเชื่อว่าเทพเจ้ากวนอูเป็นเทพที่บันดาลโชคลาภ

ดังจะเห็นได้จากเรื่องเล่าในข่าวที่มีชาวบ้านแห่ไปขอหวยจากเทพเจ้ากวนอู ซึ่งหนึ่งในผู้ที่ศรัทธาในเรื่องนี้ คือ ธัญวรรณ์ ชัยหาญ ได้ให้สัมภาษณ์กับไทยรัฐออนไลน์ เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูปางประทานทรัพย์ ที่วัดป่าไผ่พัฒนาราม ต.โนนหมากเค็ง อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว ซึ่งรำลือกันว่าให้หวยแม่น จึงมีผู้มากราบสักการะและขอหวยจำนวนมาก ความดังนี้

.....ตนเคยมาขอพรกับเทพเจ้ากวนอูที่วัดแห่งนี้ และได้โชคกลับบ้านไปถูกรางวัลใหญ่หลายครั้งแล้ว ด้วยความเชื่อและความศรัทธา จึงทำให้ครั้งนี้ไม่พลาดที่จะเดินทางมากราบสักการะเทพกวนอู เพื่อขอพรให้กับครอบครัวและตนเอง.....และที่ขาดไม่ได้คือขอ “เลขเด็ด” กลับไปเสี่ยงโชคอีกครั้งหนึ่ง โดยเชื่อว่าเทพเจ้ากวนอูจะให้โชคให้ลาภกับตนเองและครอบครัวอีกครั้ง

ไทยรัฐออนไลน์ (2567, ออนไลน์)

จากเรื่องเล่าข้างต้น จะเห็นว่า ผู้เล่าอ้างจากประสบการณ์ตรงของตนเอง คือ “ได้โชคถูกรางวัลใหญ่หลายครั้งแล้ว” และคราวนี้ก็มาเพื่อ “ขอเลขเด็ด” เรื่องเล่านี้จึงสะท้อนว่า ในความคิดของผู้นับถือศรัทธากลุ่มหนึ่ง เทพเจ้ากวนอูได้กลายเป็น “เทพเจ้าแห่งโชคลาภ” เป็นที่พึงพอใจให้แก่ชาวบ้านที่ปรารถนาทรัพย์แบบลาภลอย

2.2.2 เทพเจ้ากวนอูคุ้มครองยามเจ็บป่วยวิฤติ

ความเจ็บป่วยเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนย่อมพบเจอ เป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ในภาวะที่มนุษย์เผชิญกับความเจ็บป่วยรุนแรง นอกจากการรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบันในโรงพยาบาลแล้ว มนุษย์ย่อมต้องการที่พึ่งทางใจด้วย เพื่อให้จิตใจมั่นคง เต็มไปด้วยความหวังว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็นแต่มีพละนาถคอยคุ้มครองดูแลอยู่

ผู้นับถือศรัทธาเทพเจ้ากวนอู มักเรียกท่านว่า “อาง” (ปู่) หรือ “ป้า” (พ่อ) สื่อนัยว่า ผู้ศรัทธาเคารพนับถือเทพเจ้ากวนอูเสมอเหมือนญาติผู้ใหญ่ มีความใกล้ชิดกัน ผู้นับถือศรัทธายังเชื่อด้วยว่าเทพเจ้ากวนอูจะคอยดูแลรักษา คุ้มครองปกป้องลูกหลาน ดังปรากฏเป็นเรื่องเล่าของสุภาพสตรีคนหนึ่ง (ไม่

ปรากฏนาม) ที่ให้สัมภาษณ์ในรายการ “เที่ยวได้ไม่ลบลู่” ตอน “ตำนานเทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอู ที่เก่าแก่ที่สุดในไทย” เกี่ยวกับความเชื่อว่าเทพเจ้ากวนอูคุ้มครองเธอและลูกในยามที่เธอเจ็บป่วยวิกฤต ดังเรื่องเล่าดังนี้

จากเรื่องเล่าข้างต้น จะเห็นว่า ผู้เล่าเล่าโดยอ้างถึงประสบการณ์จริง เป็นช่วงเวลาหน้าสิ่วหน้าขวาน อยู่ในระหว่างความเป็นความตาย ในภาวะเช่นนี้เมื่อมนุษย์ไม่สามารถควบคุมและคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ จึงต้องการที่พึ่งทางใจ พ่อแม่ของผู้เล่าจึงบูชาอ้อนวอนเทพเจ้ากวนอู และเกิดผลทันตาคือ ทั้งผู้เล่าและบุตรที่คลอดออกมาปลอดภัย ผู้เล่าจึงยกลูกชายให้เป็น “ลูกเทพเจ้ากวนอู” เรื่องเล่านี้จึงสะท้อนให้เห็นความเชื่อของผู้ที่นับถือบูชาว่า เทพเจ้ากวนอูมีความศักดิ์สิทธิ์สามารถคุ้มครองช่วยเหลือในยามเจ็บป่วยวิกฤติได้

2.2.3 เทพเจ้ากวนอูช่วยให้แคล้วคลาดจากภัยอันตราย

ภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตมนุษย์ บางสิ่งไม่อาจคาดเดาได้ เช่น อุบัติเหตุ การโดนลูกหลง การถูกทำร้าย ฯลฯ เหล่านี้ย่อมไม่มีใครอยากให้เกิดขึ้นเกิดกับตน หรือหากเกิดขึ้นมนุษย์ก็ย่อมปรารถนาให้แคล้วคลาด ไม่เป็นอะไรมาก ไม่ถึงแก่ชีวิต ความปรารถนาการคุ้มครองป้องกันให้แคล้วคลาดจากอำนาจเหนือธรรมชาติสะท้อนในวัฒนธรรมไทย เช่น การห้อยพระเครื่อง การตั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในรถยนต์ เป็นต้น

ผู้ที่นับถือบูชาเทพเจ้ากวนอูก็มีความเชื่อว่า เทพเจ้ากวนอูมีความศักดิ์สิทธิ์ด้านช่วยรักษาคุ้มครองผู้ที่นับถือบูชาให้แคล้วคลาดจากภัยอันตราย เช่นเรื่องเล่าของ จินต์จุฑา ภัสสรสิริ ที่ให้สัมภาษณ์ในรายการสารพันมุ ตอน “ปาฏิหาริย์ ศาลเจ้าพ่อกวนอู อ่างทอง” ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเชื่อของผู้ที่เคารพศรัทธาเทพเจ้ากวนอูด้านการช่วยให้แคล้วคลาดจากภัยอันตราย ดังนี้

ย้อนไป 12 ปี ก่อนงานแห่เจ้า พี่ไปเบิกเงินที่ธนาคาร ระหว่างกลับบ้านโดนชิงทรัพย์ คนร้ายขับมอเตอร์ไซด์สวนมาชน ถีบปิ่นวิ่งเข้ามาแล้วยิงในระยะเผาขน เสียขมจากลูกกระสุนลอยผ่านหูพี่เลย จากนั้นคนร้ายก็หนีไป ผ่านไปอีก 2-3 เดือนก็มีการปล้นกันที่โคราช คราวนั้นเขาจับคนร้ายได้ พอตำรวจถามว่าไปก่อเหตุที่ไหนมาบ้าง คนร้ายเล่าว่าก่อเหตุมาหลายที่ ทุกที่ยิงตายหมด มีที่อ่างทองที่เดียวที่รอด ผู้กำกับยุคนั้นถามพี่ว่าพี่คล่องพระอะไร พี่บอกเขาเต็มปากเลยว่าเจ้าพ่อกวนอูช่วยไว้

สารพันมุ (2565, ออนไลน์)

เรื่องเล่าข้างต้นสะท้อนความเชื่อของผู้เล่าว่า เทพเจ้ากวนอูช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบา เห็นจากเรื่องเล่าที่เห็นว่า โจรคนดังกล่าวก่อคดีมาหลายที่และได้สังหารเหยื่อทุกครั้ง แต่ผู้เล่ารอดมาได้แบบเส้นยาแดงผ่าแปด กระสุนลอยเฉียดร่างชนิดที่ได้ยินเสียงลูกกระสุนผ่านหู ในภาพรวมเรื่องเล่าสะท้อนความเชื่อที่ว่าเทพเจ้ากวนอูมีความศักดิ์สิทธิ์ในการคุ้มครองรักษาผู้นับถือศรัทธาให้แคล้วคลาดจากอันตรายได้

2.2.4 เทพเจ้ากวนอูอำนวยการเรื่องค้าขายที่ดิน

เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูช่วยอำนวยการเรื่องค้าขายที่ดินน่าจะเป็นพลวัตของความเชื่อเทพเจ้ากวนอูอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมไทย เรื่องเล่านี้ได้รับการสืบทอดและเผยแพร่อย่างมากในโลกอินเทอร์เน็ต ผ่านบทความ สารคดี คลิป ยูทูบเบอร์ ฯลฯ จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทพเจ้ากวนอูที่ศาลเจ้าพ่อกวนอูคลองสาน ที่เกิดเป็นพิธีขอพรโดยการนำสำเนาโฉนดที่ดินมาฝากเทพเจ้ากวนอูขาย

เรื่องเล่านี้เกิดขึ้นในบริบทเมืองที่ผู้คนจำนวนหนึ่งลงทุนซื้ออสังหาริมทรัพย์เพื่อขายเอากำไร แต่ความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจ ความผันผวนของเศรษฐกิจที่ไม่อาจควบคุมได้ ผู้คนที่ทำธุรกิจด้านนี้จึงต้องการที่พึ่งทางใจเพื่อช่วยให้มีกำลังใจและความหวัง ในการขายอสังหาริมทรัพย์เหล่านั้นออกได้ เมื่อมีผู้สำเร็จ เรื่องเล่าได้รับการเล่าขาน เผยแพร่ไปส่วกว้าง ก็มีผู้ที่เชื่อถือศรัทธา แล้วปฏิบัติตาม ๆ กัน

จากการสืบค้นในอินเทอร์เน็ต พบเรื่องเล่าที่เล่าถึงเทพเจ้ากวนอูอำนวยการเรื่องค้าขายที่ดิน ดังเช่น เรื่องเล่าของ ณรล วิฑูรประสาทผล หรือ อาจารย์ฉุย ไต้ให้สัมภาษณ์ ผู้จัดการออนไลน์ เกี่ยวกับการทำพิธีขอพรเรื่องค้าขายที่ดินกับเทพเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอูคลองสานให้แก่บรรดาลูกศิษย์แล้วสัมฤทธิ์ผล ความดังนี้

....อาจารย์ฉุยเล่าถึงเคสของลูกศิษย์ที่อาจารย์มาช่วยทำพิธีไหว้ขอพรเทพเจ้ากวนอูให้ว่ามีทั้งเป็นเจ้าของที่ดินหรือ เป็นเจ้าของบ้าน คอนโด ฯลฯ ที่ผ่านมาจะเห็นว่า มีหลายคนที่มีที่ดินซื้อคอนโด ที่พักอาศัยไว้ขายเก็งกำไร และเกิดติดมือขายไม่ได้เลย บางคนมีคอนโดเป็น 10 ห้อง พอได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ บ้านที่ดิน ขายยากขึ้น ก็ต้องหันมาพึ่งสายมูแบบนี้มากขึ้น บางคนพอมาทำและเขาขายได้ เช่น เจ้าของคอนโด 10 ห้อง พอทำพิธีแล้วขายห้องได้...

้)

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการขอพรค้าขายที่ดินกับเทพเจ้ากวนอูแล้วสำเร็จดังที่หวังจากผู้ที่ศรัทธาอื่น ๆ เรื่องเล่าเหล่านี้ทำหน้าที่ยืนยันถึงความศักดิ์สิทธิ์ อันนำมาซึ่งความศรัทธาและความหวังของผู้ที่ปรารถนาจะขายอสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ ตัวอย่างดังนี้

ภาพที่
โพสต์ของผู้

4.7
ศรัทธา

เกี่ยวกับการขอพรเทพเจ้ากวนอูเรื่องขายบ้านแล้วสมหวัง
ที่มา: ศาลเจ้ากวนอู (คลองสาน) (2568, ออนไลน์)

ภาพที่ 4.8 ผู้ศรัทธานำโพนต
เทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอู

อสังหาริมทรัพย์มาฝากขายกับ
คลองสาน

ที่มา: MCOT Digital (2568, ออนไลน์)

จากเรื่องเล่าข้างต้น จะเห็นว่า ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูเป็นความเชื่อที่มีพลวัต กล่าวคือ เมื่อสังคมเปลี่ยนไป ความปรารถนาหรือความต้องการของผู้คนก็อาจเปลี่ยนแปลงไป มีความซับซ้อนมากขึ้น เรื่องเล่าความเชื่อเทพเจ้ากวนอูอันวอยพรเรื่องค้าขายที่ดินสะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อนี้มีความเลื่อนไหล ซึ่งความเลื่อนไหลเป็นคุณลักษณะสำคัญหนึ่งที่จะทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์หนึ่ง ๆ สามารถดำรงอยู่ได้ในบริบทสมัยใหม่

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเรื่องเล่าความเชื่อเกี่ยวกับปางของเทพเจ้ากวนอู และเรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู ด้านเรื่องเล่าความเชื่อเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอูนั้นพบว่า ข้อมูลที่เล่าน่าจะสืบทอดมาจากสังคมจีนที่เป็นต้นเค้าของความเชื่อนี้ เมื่อวิเคราะห์เนื้อความคุณลักษณะพิเศษของ

รูปเคารพเทพเจ้ากวนอูแต่ละปาง พบว่าความเชื่อนี้ดูเหมือนจะรองรับกลุ่มผู้เคารพนับถือศรัทธาที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจที่มีฐานะทางการเงิน ดังนั้นความหมายที่ปางเทพเจ้ากวนอูสื่อออกมา เช่น เสริมอำนาจบารมี ทำให้ลูกน้องเคารพยำเกรง หรือเอาชนะคู่แข่งทางธุรกิจ เหล่านี้จะเห็นได้ว่า เป็นไปเพื่อสนองกลุ่มนักธุรกิจผู้มีอันจะกิน ในขณะที่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู กลับสื่อความหมายที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของความเชื่อนี้กับคนรากหญ้าหรือชาวบ้านมากขึ้น เป็นความต้องการในการตอบสนองปณฺชนที่ต้องการได้ลาภลอย หายจากความเจ็บป่วย หรือได้รับการคุ้มครองจากภัยอันตราย กล่าวได้ว่า เรื่องเล่าความเชื่อเทพเจ้ากวนอูมีทั้งที่ปรากฏในลักษณะสืบทอด และเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจคือ เทพเจ้ากวนอูเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หนึ่งที่ชาวบ้านรู้สึกผูกพันใกล้ชิด สะท้อนได้จากคำเรียก “อากง” และอากงก็ยังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านระลึกนึกถึงในยามที่เกิดวิกฤตหรือไม่มั่นคง

3. เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอูในอินเทอร์เน็ตปรากฏจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่เป็นคลิปสั้น ๆ ที่ไม่ได้เล่าหรือให้รายละเอียดมากนัก มีเพียงภาพพิธีกรรมที่ดำเนินไปในแต่ละสถานที่ และเน้นพิธีกรรมที่ตื่นเต้นเร้าใจ เช่น การประทับทรงเทพเจ้ากวนอู การลุยไฟ ขบวนแห่เทพเจ้า เป็นต้น ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้สำรวจพิธีกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ต แล้วสรุปนำเสนอ บางพิธีกรรมที่น่าสนใจในบริบทสังคมไทย ได้แก่ เรื่องเล่าพิธีบูชาเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าพิธีฝากเทพเจ้ากวนอูชายที่ เรื่องเล่าพิธีกรรมฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู และเรื่องเล่าพิธียืมเงินท่านกวนอู

ตัวบทในอินเทอร์เน็ตที่เล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอูส่วนใหญ่เป็นบทความและคลิปตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 4.3 เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู

ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บไซต์/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
บทสวดบูชาเจ้าพ่อกวนอู	เพจตรุษจีนนครสวรรค์ สืบสานงานประเพณี แห่ เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ	บทความ
วิธีการนำกวนอูเข้าบ้านหรือสำนักงานเพื่อบูชา	Sea2sun	บทความ
ไหว้เทพกวนอู อย่างไร ให้ธุรกิจดี งานปัง	MTHAI	บทความ

ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
ไหว้เทพเจ้ากวนอู เปิดเคล็ดลับความปึง ขอพรอย่างไรให้สำเร็จ	เดลินิวส์ออนไลน์	บทความ
เทพเจ้ากวนอู : วิธีการไหว้ บทสวด ปางบูชา ศาลเจ้า	สามก๊กวิทยา	บทความ
พิธีเยี่ยมเงินท่านกวนอู ณ วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง	ริว จิตสัมผัส Channel	คลิป
งานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู	pchinese new year	คลิป
วันคล้ายวันประสูติ เทพเจ้ากวนอู 1 ปี มี 2 ครั้ง	ไปตีมาตี Channel1928	คลิป
พิธีลุยไฟ ศาลเจ้าพ่อกวนอู ตะกั่วป่า พังงา กินเจ 2556	ขจร แซ่พู่	คลิป
งานวันคล้ายวันร่วมน้ำสาบานท้อฮึงซำก๊กหัง	เพจ ศาลเจ้ากวนอู นครปฐม	คลิป
ฝากเทพกวนอูชายที่	อ้าปากค้าง สตูดิโอ	คลิป
พิกัดเฮง : ขอพรศาลเจ้ากวนอู ช่วยให้ขายที่ดินได้	ไทยรัฐว่าไรดี	คลิป
เที่ยวได้ไม่ลบลู่ ตอนตำนานเทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้า กวนอูที่เก่าแก่ที่สุดในไทย	สุดเกล้า	คลิป

3.1 เรื่องเล่าพิธีบูชาเทพเจ้ากวนอู

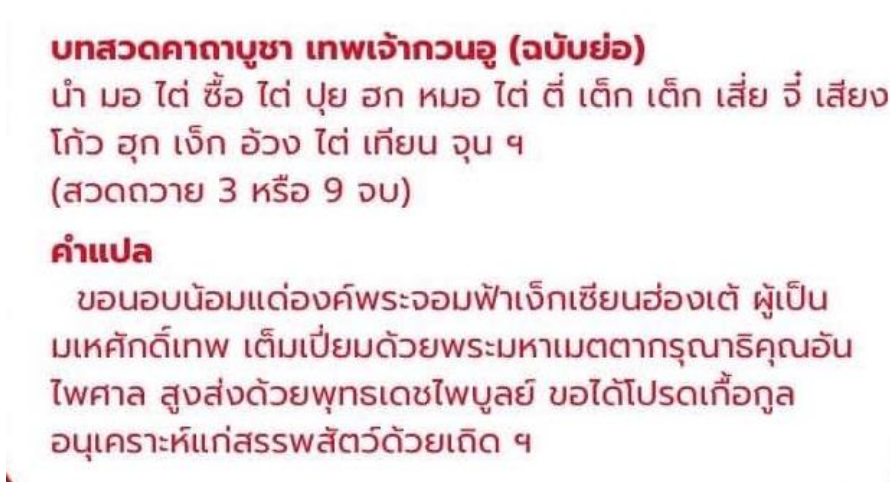
เรื่องเล่าพิธีบูชาเทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ต จำแนกได้ 2 แบบ คือ พิธีบูชาเทพเจ้ากวนอูในสถานที่ส่วนตัว และ พิธีไหว้เทพเจ้ากวนอูที่ศาลเจ้ากวนอู รายละเอียดดังนี้

1. เรื่องเล่าพิธีไหว้เทพเจ้ากวนอูในเคหสถานส่วนตัว

ในอดีต รูปเคารพเทพเจ้ากวนอูมักตั้งอยู่ที่ศาลเจ้า แต่ปัจจุบัน มีผู้เช่าบูชาวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูไปตั้งบูชาในสถานที่ส่วนตัว เช่น บ้าน สำนักงาน ฯลฯ จากการสำรวจข้อมูลในอินเทอร์เน็ตพบเรื่องเล่าพิธีบูชาเทพเจ้ากวนอูในสถานที่ส่วนตัว ซึ่งมีรายละเอียดตั้งแต่ขั้นตอนการนำเทพเจ้ากวนอูเข้าสู่บ้าน วิธีการบูชา คำกล่าวบูชา ฯลฯ สรุปข้อมูลจาก Sea2sun ดังนี้

...เมื่อนำรูปเคารพเทพเจ้ากวนอูเข้ามาบูชาในเคหสถานส่วนตัวนั้น ลำดับแรกให้กราบไหว้ พระประธานประจำบ้าน โดยสวดบทบูชาพระรัตนไตร และบทนมัสการนอบน้อมบูชาพระพุทธเจ้า จากนั้นให้กราบไหว้เจ้าที่หรือตุ๊กเตี้ยแล้วอัญเชิญรูปเคารพเทพเจ้ากวนอู หันหน้าออกจากตัวผู้อัญเชิญ เดินเข้าบ้าน วางประดิษฐานลงในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ หันหน้าท่านไปทางประตู ถวายน้ำชา 3 ถ้วย เหล้า 3 ถ้วย ผลไม้ ของคาว แล้วสวดบทบูชาเทพเจ้ากวนอู 3 จบ ถอดผ้าแดงออก แล้วใส่จ้าวลงในมือท่าน...

ซึ่งบทสวดบูชาเทพเจ้ากวนอูแบบย่อ ผู้บูชาอาจสวด 3 จบ หรือ 9 จบ ดังนี้

ภาพที่ 4.9 คำสวดบูชาเทพเจ้ากวนอู
 ที่มา: เติลนิวส์ออนไลน์ (2567, ออนไลน์)

นอกจากนี้ ยังปรากฏข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการบูชาเทพเจ้ากวนอูในบ้านหรือสำนักงาน ดังที่ สามก๊กวิทยา (2568, ออนไลน์) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ควรหันหน้าเทพเจ้ากวนอูออกทางประตูใหญ่ของบ้าน
2. ห้ามหันหน้าท่านไปทางทิศตะวันออก
3. ที่ฐานบูชาควรมีโคมไฟสว่างตลอด และถ้าเป็นสีแดงจะช่วยเพิ่มพลังมังกรี่ศรีสุข
4. ใช้ผลไม้บูชาดีกว่าเนื้อสัตว์
5. ไม่ควรตั้งไว้ในที่สกปรก รกรุงรัง ควรทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ
6. หันหน้าเข้าหาโต๊ะกินข้าวก็ได้
7. ปางซีม้า ต้องตั้งให้หันหน้าสู่ด้านหน้าของอาคารเสมอ เพื่อเตรียมทำศึกต่อสู้กับธุรกิจการค้าขาย
8. ปางอ่านตำรา นิยมตั้งในห้องอ่านหนังสือ ห้องทำงาน เพื่อเสริมสติปัญญา ความรอบรู้
9. ปางออกศึก นิยมตั้งไว้ที่ทางสามแพร่ง สี่แพร่ง บริเวณที่ซิง จุดอับมงคล หรือหันหน้าออกนอกอาคาร เพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้าย

10. ปางนั่งบัลลังก์มั่งกร ปางนี้มีสิริมงคลสูงสุดแก่ผู้ทำงาน นิยมตั้งในห้องทำงาน เสริมให้ก้าวหน้ามั่นคง

สามก๊กวิทยา (2568, ออนไลน์)

2. เรื่องเล่าพิธีไหว้เทพเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอู

การไหว้เทพเจ้ากวนอูในศาลเจ้ากวนอูแต่ละที่อาจมีรายละเอียดย่อยที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในบริบทปัจจุบันที่ศาลเจ้าแต่ละที่มักจัดชุดเครื่องบูชาไว้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มากราบไหว้บูชา เช่น ศาลเจ้ากวนอู เยวราช จัดบริการชุดเครื่องไหว้บูชาเป็น 2 ชุด ชุดเล็กราคา 50 บาท ประกอบด้วยธูป เทียน น้ำมัน ชุดใหญ่ราคา 70 บาท ประกอบด้วย ธูป เทียน น้ำมัน และกระดาษเงิน กระดาษทอง เป็นต้น ส่วนที่ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน ได้จัดเตรียมชุดเครื่องไหว้ ซึ่งประกอบด้วย ธูป เทียน ดอกไม้ ไว้ให้ผู้มากราบไหว้บูชาโดยไม่มีค่าบริการ

ภาพที่ 4.10 ชุดเครื่องบูชาเทพเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน
ที่มา: ศาลเจ้ากวนอู ตลาดสมเด็จพระเจ้าพระยา คลองสาน (2568, ออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งนำเสนอพิธีไหว้เทพเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอูแบบเต็ม ซึ่งเรื่องเล่าลักษณะนี้ปรากฏเล่าจำนวนมากในอินเทอร์เน็ต MTHAI (2567, ออนไลน์) ได้ให้รายละเอียดของชุดเครื่องบูชาเทพเจ้ากวนอูแบบเต็มไว้ดังนี้

1. ธูป 3 ดอก
2. เทียนแดง
3. ตัวกิมหรือคอซี่ (กระดาษทองขอบทองสี่สั้ม เป็นรูปทองแท่งและเงินจีน) พร้อมธง 1 ชุด
4. เจิ้งเตี้ยหรือหิ้งเตี้ย/จิ้งเตี้ย (กระดาษเงิน กระดาษทอง) 12 แผ่น

5. เพ้ากวนอู (เสื้อผ้า เครื่องทรงกระดาษาเจ้าพ่อกวนอู 1 ชุด)
6. เครื่องไหว้ชุด ซาแซ คือ หมู ปลา เป็ด ห้ามใช้ไก่
7. ผลไม้ 3 ชนิด และที่ต้องมีคือ ส้ม 5 ผล
8. พวงมาลัย
9. น้ำชาและสุรายน้อย 3 ถ้วย
10. น้ำมัน 1 ขวด

สำหรับขั้นตอนการไหว้ โดยทั่วไปแล้ว ให้ไหว้บูชาองค์ที่กง (พ่อปู่ฟ้าหรือปู่สวรรค์) ก่อนแล้วจึงไหว้พระประธานในศาลเจ้านั้น ๆ ในการจัดเตรียมของไหว้ ควรจัดเตรียมทุกอย่างด้วยความ ประณีต ด้วยจิตใจที่ตั้งมั่น มีสมาธิ อย่ารีบร้อน เช็ดจานชามให้สะอาด ก่อนที่จะจัดรูป 3 ดอก และเทียนแดง แล้วกล่าวคำขอพร จากนั้นให้เติมน้ำมันในตะเกียง รอจนรูปหมอดอกจึงทำการลากกระดาษา ไหว้และนำไปเผา แล้วเก็บของไหว้กลับมารับประทานเพื่อความเป็นสิริมงคล

MTHAI (2567, ออนไลน์)

ภาพที่ 4.11 ชุด

เครื่องบูชาเทพเจ้ากวนอู

ณ ศาลเจ้ากวนอู เยวราช
ที่มา: พันทิป (2558, ออนไลน์)

สำหรับบทสวดบูชาเทพเจ้ากวนอู ผู้บูชาอาจสวดแบบย่อดังที่ได้เสนอไว้ข้างต้น รวมถึงอาจสวดบทสวดบูชาเทพเจ้ากวนอูฉบับเต็ม ดังนี้

เส้น ปิง ฮั่ว จี หยู เส้น ลิ่ง ผา หมิ่น ตี้ จื่อ จวน ไป ฉิ่ง
กวน เซิ่น ตี้ จวิน ชู เจียง หลิน ซาน กั่ว จื่อ สือ หลง หู เจียง
อวี๋ ตี้ ชือ อู่ ไช่ว เทียน หมิ่น อู่ เฟ็ง อวี๋ ตี้ ชิง ชือ จื่อ
อิว เต้า หลิน เจียน จิว วาน หมิง เทียน ปิง เม่ง เจียง ส่วย อู่ จวน
ลิว ตึง ลิว เจีย จีย อู่ หมิง เซิน ฉี ชือ หม่า อิว วือ เจีย
อิง เซียง เม่ง เจียง เพียน เทียน เซีย เซียง ฉิ่ง กวน เซิ่น ต้า ตี้ จวิน
ไช่ว จื่อ ต้า เต้า จัน เยา เสี่ย เวย หลิน เสี่ยง เฮอ จัน เส้น ทง
โจว ฉิ่ง เล่า แอ่ เจิน เสียน เซ็ง เฮอ เซ็ง ผี หลิง เจิน ชัน เหว
อิง เซียง เส้น เจียง ชือ โจว ฉิ่ง ชุน ชิว อี้ โหยง อู่ ชวง สือ
จง ชิน อี้ ฉี เจิน เฉียน คุณ ผู จู้ หลิว เป้ย ต้า เจีย อี้
หลิว ฉวน วาน ชือ ฉวน กู จิน ตัน ฉี เหวิน โฉ่ว จัน เสี่ยง เหลียน
ชาง หม่า ปอ ไค เซียน วาน เจียง อิง เซียง อี้ ฉี จัน เส้น ทง
ไช่ว เจีย ชิง หลง เอียน แอ่ เต้า จัน ฉิ่ง เปิน ถาน กวน เซิ่น ตี้
ชือ เฟ็ง อี้ โหยง อู่ อัน หวัง

สามก๊กวิทยา (2568, ออนไลน์)

จากนั้นให้ขอพร ศาลเจ้ากวนอูบางที่ อาทิ ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน ให้ขอพรได้แต่ห้ามบนทั้งนี้ทางศาลเจ้าได้ให้คำอธิบายกำกับไว้ว่า เทพเจ้ากวนอูเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์ จึงไม่ควรบนบานท่าน อย่างไรก็ตาม ศาลเจ้ากวนอูในอีกบางที่ อาทิ วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง จ.นนทบุรี ของริว จิตสัมผัส ผู้มากราบไหว้สามารถบนบานได้ ทั้งนี้ให้บนด้วยเหล้ารีเจ็นซี่ ซึ่งผู้ที่บนจะต้องแก้บนเมื่อสิ่งที่ขอสำเร็จตามประสงค์เท่านั้น หากไม่สำเร็จ ไม่ต้องแก้บน

โดยทั่วไป ในการขอพรเทพเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอู ให้กล่าวคำขอพร ดังนี้

คำอธิษฐานขอพร

ข้าพเจ้า (ชื่อ - นามสกุล - วัน/เดือน/ปีเกิด) อาศัยอยู่ (ที่อยู่)

ขอกราบอัญเชิญองค์เทพเจ้ากวนอูโปรดเสด็จลงมารับเครื่องสักการบูชาทั้งหลายเหล่านี้ เมื่อรับแล้วก็ขอได้โปรดให้พรแก่ข้าพเจ้าและครอบครัวประสบแต่สรรพสิ่งมงคล อุดมโชคลาภ ขอโปรดอภิบาลรักษาให้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง และสิ่งอัปมงคลทั้งหลายอย่าได้มาแผ้วพาน ขอจงประสบแต่ความสุขสวัสดิ์พัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผล มีความก้าวหน้าสมปรารถนาด้วยมงคลทั้งปวง มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์และมีความสุขตลอดไปเทอญ

ตรุษจีนนครสวรรค์ สืบสานงานประเพณี แห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ (2562, ออนไลน์)

3.2 เรื่องเล่าพิธีฝากเทพเจ้ากวนอูชายที่

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรม “ฝากอากงชายที่” ได้รับความนิยมอย่างมากที่ ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน เรื่องเล่านี้ได้รับการนำเสนอในสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งในรูปแบบคลิป สารคดี และคอนเทนต์ของยูทูบเบอร์ ตัวอย่างคลิปที่เผยแพร่เกี่ยวกับพิธีกรรม “ฝากอากงชายที่” เช่น คชาภาพาไปมู (2567, ออนไลน์) โบตันเช็คอิน (2565, ออนไลน์) เทียวได้ไม่เลบลู่ (2566, ออนไลน์) รายการมุสาสตรี (2566, ออนไลน์) วันนีรรวย (2566, ออนไลน์) พิกัดเฮง (2566, ออนไลน์) เป็นต้น

ทั้งนี้ รายการต่าง ๆ เหล่านี้จะนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู คลองสาน โดยมี พงศักดิ์ ตันติประยูร (ผู้จัดการศาล) และสายันต์ ใจกล้า (ผู้ดูแลศาล) เป็นวิทยากรผู้ให้ข้อมูล ศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้มีรูปเคารพเทพเจ้ากวนอูหลายองค์ องค์ที่ผู้คนมาขอพรเกี่ยวกับการขายที่ คือ องค์ที่ยืนอยู่ในปางห้ามศึกหรือปางปราบมาร มือซ้ายถือดาบ มือขวากถือง้าว พิธีกรรมฝากเทพเจ้ากวนอูชายที่ มีดังนี้

- 1) ถ่ายสำเนาโฉนดที่ดินที่ต้องการขาย เขียนบอกขนาดของพื้นที่ ทำเล ราคาที่ต้องการขาย และเบอร์ติดต่อไว้ด้านหลังของโฉนด
- 2) จากนั้นพับโฉนดตามยาว โดยเอาหน้าครุฑออก แล้วเสียบไว้ที่ใต้ผ้าคาดเอวของเทพเจ้ากวนอู
- 3) นั่งลงจับที่เท้าของกวนอูทั้งสองข้าง โดยนำหน้าผากแตะบริเวณหางมังกร หรือยื่นจับมือด้านซ้ายของเทพเจ้ากวนอู จ้องมองตา แล้วอธิษฐานขอพร โดยบอกชื่อ-นามสกุล บอกสถานที่ตั้งของที่ดินที่จะขายและราคาขายในใจ (ห้ามบน เพราะอาจเป็นเทพแห่งความซื่อสัตย์จะไม่ติดสินบน)
- 4) จากนั้น นำผักบุ้งไปถวายเจ้าพ่อม้า (ม้าเซ็กเฮา) เพื่อให้เจ้าพ่อม้ารีบไปส่งสารให้
- 5) เมื่อขายที่ได้แล้ว จึงมาลาโฉนดจากอาภรณ์ แล้วนำไปวางไว้ที่โต๊ะด้านข้าง
- 6) นำของมาไหว้ และทำบุญ ทำตามศรัทธา

จากเรื่องเล่าข้างต้น มีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า พิธีกรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างง่าย ๆ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้มนุษย์ปุถุชนสามารถเข้าถึงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอูได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านตัวกลาง เช่น ร่างทรง นักบวช ฯลฯ เรื่องเล่าพิธีฝากเทพเจ้ากวนอูขายที่ ณ ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน ผู้ดูแลศาลได้ค่อย ๆ กำหนดรูปแบบขึ้น โดยมีสื่อมวลชนทำหน้าที่ขยายและทำให้เรื่องเล่านี้แพร่กระจายออกไปสู่สาธารณะผ่านตัวบทต่าง ๆ ที่ส่วนหนึ่งอยู่ในสื่อออนไลน์

ภาพที่ 4.12 พิธีไหว้ฝากเทพ
ที่มา: กรุงเทพมหานคร (2564,

เจ้ากวนอูขายที่
ออนไลน์)

3.3 เรื่องเล่าพิธีกรรมฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู

ศาลเจ้ากวนอูแต่ละที่จะมีพิธีกรรมประจำศาลเจ้า ที่เป็นพิธีหลัก ๆ ร่วมกัน เช่น งานวันตรุษจีน งานวันเกิดเทพเจ้ากวนอู งานทิ้งกระจาด งานเทศกาลกินเจ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ในบรรดางานเหล่านี้ “งานวันเกิดเทพเจ้ากวนอู” น่าจะถือได้ว่าเป็นงานที่เป็นอัตลักษณ์ของศาลเจ้ากวนอู งานดังกล่าวจัดขึ้นในวันที่ 24 เดือน 6 จันทรคติฝ่ายจีน โดยปรกตินงานนี้จะจัดในช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน –

กรกฎาคมตามปฏิทินปัจจุบัน จากการสืบค้นในอินเทอร์เน็ต พบว่า ส่วนใหญ่เรื่องเล่าเกี่ยวงานวันเกิดเทพเจ้ากวนอูที่เผยแพร่ไว้มักเป็นคลิปล้วน ๆ ไม่ได้อธิบายหรือให้รายละเอียดของงานไว้มากนัก อีกทั้งศาลแต่ละที่อาจจัดงานในลักษณะที่แตกต่างกัน รวมถึงศาลแห่งเดียวกัน อาจจัดงานในลักษณะแตกต่างกันในแต่ละปีด้วย เมื่อพิจารณาในภาพรวม เรื่องเล่าพิธีกรรมฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอูมีดังนี้

- 1) การทำบุญประจำปี โดยอาจเป็นการใส่บาตร การเลี้ยงเพลพระ การสวดพระพุทธรูปและพระสงฆ์ ประพรมน้ำมนต์เพื่อความเป็นสิริมงคล เช่น ศาลเจ้ากวนอู ตลาดพลู กรุงเทพมหานคร และ ศาลเจ้ากวนอู เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น
- 2) การไหว้บูชาเทพเจ้ากวนอู ซึ่งประกอบด้วยของไหว้ เช่น ของคาว ผลไม้ น้ำชา เหล้า กระดาษเงินกระดาษทอง เป็นต้น ในศาลเจ้ากวนอูทุกแห่ง
- 3) ขบวนแห่เทพเจ้ากวนอูรอบเมืองให้ประชาชนได้สักการะบูชา เช่น ศาลเจ้ากวนอู ปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และศาลเจ้ากวนอู ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นต้น
- 4) การสวดมนต์โดยคณะสวดมนต์จีน สวดถวายเนื่องในวันเกิดเทพเจ้ากวนอู เช่น ศาลเจ้ากวนอู ตลาดพลู กรุงเทพมหานคร และศาลเจ้ากวนอู เชียงใหม่ เป็นต้น
- 5) การประทับทรงเทพเจ้ากวนอู เทพเจ้ากวนอูในร่างม้าทรงจะเจิมตรวจเครื่องบูชา เจิมวัดดวงคล ให้พรแก่ผู้ที่เคารพบูชา เช่น ศาลเจ้าพ่อกวนอู ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา และ งานวันเกิดเทพเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้าหลวงพ่อโอภาสี ซ้ำเทียนไถ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น
- 6) การรับประทานอาหารมงคลร่วมกัน และการประมุขวัดดวงคล เช่น ศาลเจ้ากวนอู ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และศาลเจ้าพ่อกวนอู หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นต้น
- 7) มหรสพเฉลิมฉลอง เช่น การเชิดสิงโต การแห่มังกร การแสดงจ๊ว และการฉายภาพยนตร์ เป็นต้น เช่น ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน กรุงเทพมหานคร และงานเจ้าพ่อกวนอู ศาลเจ้าพ่อสำเร็จ บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีบางที่จัดในลักษณะงานประจำปีที่มีร้านจำหน่ายสินค้า ร้านอาหาร เช่น ศาลเจ้าพ่อกวนอู ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และศาลเจ้ากวนอู ปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

จากที่นำเสนอมาข้างต้น จะเห็นว่า แม้ “พิธีกรรมฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู” ทุกศาลเจ้าจะจัดพิธีกรรมเหมือนกัน แต่รายละเอียดของพิธีกรรมนั้นอาจแตกต่างกันไป ประเด็นนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า อาจเป็นไปได้ว่า พิธีกรรมนี้ได้รับการสร้างสรรค์ ปรับปรุง เติมแต่ง ขึ้นโดยใช้รากจากวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน เป็นไปได้ว่าพิธีกรรมนี้ไม่ได้มีรูปแบบที่ชัดเจนมาแต่อดีตกาล

ภาพที่ 4.13 การ

แสดงจ๊วสมโภช

งานวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน
 ที่มา: ศาลเจ้ากวนอู ตลาดสมเด็จพระเจ้าพระยา คลองสาน (2567, ออนไลน์)

ภาพที่ 4.14

ขบวนแห่เทพเจ้า

กวนอูรอบเมือง ศาลเจ้ากวนอู ปราณบุรี
 ที่มา: หัวหินสาร (2566, ออนไลน์)

ภาพที่ 4.15 พระสงฆ์

ประพรมน้ำพระพุทธมนต์

ในงานวันเกิดเทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอู ตลาดพลู
 ที่มา: ศาลเจ้ากวนอู ตลาดพลู ธนบุรี (2567, ออนไลน์)

3.4 เรื่องเล่าพิธียืมเงินเทพเจ้ากวนอู

พิธีเยี่ยมเงินเทพเจ้ากวนอูจัดขึ้นที่วิหารอริยเจ้ากวนอู อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยมี ริว จิตสัมผัส หรือ ปาณรวัฐ ลิ้มรัตนอาภรณ์ เป็นผู้ประกอบพิธีกรรม พิธีนี้จัดขึ้นปีละครั้ง โดยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2565 และจัดเรื่อยมากระทั่งปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2568 พิธีกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2568 เรื่องเล่าพิธีเยี่ยมเงินเทพเจ้ากวนอูเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตในรูปแบบของบทความ คลิป และคอนเทนต์ยูทูบเบอร์ เช่น วิหารอริยเจ้ากวนอู บางบัวทอง นนทบุรี (2568, ออนไลน์) ริว จิตสัมผัส Channel (2568, ออนไลน์) อ้าปากค้าง สตูดิโอ (2565, ออนไลน์) รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.4 พิธีเยี่ยมเงินเทพเจ้ากวนอู

องค์ประกอบ	รายละเอียดของพิธีกรรม
เจ้าของสถานที่	วิหารอริยเจ้ากวนอู อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
เจ้าพิธี	ริว จิตสัมผัส หรือ ปาณรวัฐ ลิ้มรัตนอาภรณ์
ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม	ผู้เข้าร่วมพิธีประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คือ เจ้าหน้าที่วิหารอริยเจ้ากวนอู และจิตอาสา กลุ่มที่ 2 คือ ประชาชนทั่วไป (แต่งกายด้วยเสื้อแดงหรือสีสดใส)
เครื่องประกอบพิธีกรรม	เครื่องประกอบพิธีกรรมที่ผู้จัดงานเตรียมไว้หน้ารูปเคารพเทพเจ้ากวนอู ได้แก่ 1. เครื่องบวงสรวง ได้แก่ ผลไม้ต่าง ๆ เช่น ส้ม กล้วย แอปเปิล แก้วมังกร ฯลฯ 2. วัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู 3. เทวรูปเทพเจ้ากวนอู เครื่องประกอบพิธีกรรมที่ผู้จัดงานแจกให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมพิธีกรรม ได้แก่ 1. ธนบัตรเทพเจ้ากวนอู 2. ซองอั่งเปาที่ผ่านการปลุกเสก
เวลาและพื้นที่ในการประกอบพิธีกรรม	เวลาในการประกอบพิธีกรรม คือ เวลา 11.00 (ใช้เวลาประมาณ 1.5 ชั่วโมง) พื้นที่ในการประกอบพิธีกรรม ได้แก่ ห้องโถงชั้น 1 ในวิหารอริยเจ้ากวนอู บริเวณด้านหน้าเทวรูปกวนอู นอกจากนี้ยังมีประชาชนอีกส่วนหนึ่งที่นั่งอยู่ในเต็นท์นอกวิหารเนื่องจากภายในวิหารเต็มแล้ว
บริบทและขั้นตอนของพิธีกรรม	ขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรม มีดังนี้ 1. เมื่อผู้เข้าร่วมพิธีมาถึง ให้ไปจุดธูปบอกกล่าวเทพเจ้าฟ้าดินเพื่อให้ฟ้าดินเป็นพยาน จากนั้นให้ไหว้พระพุทธรูป แล้วนำผ้าแดงมงคลไปแขวนที่ชั้นเทพเจ้ากวนอูบนดาดฟ้า แล้วลงมาไหว้ขอพรเทพเจ้ากวนอู 2. รับธนบัตรเทพเจ้ากวนอู ให้เขียนชื่อ วันเดือนปีเกิด ชื่อบริษัท และคำขอพร โดยต้องระบุจำนวนเงินที่ต้องการขอให้ชัดเจน ต่อด้วยข้อความว่า

องค์ประกอบ	รายละเอียดของพิธีกรรม
	หากสมปรารถนาข้าพเจ้าจะนำข้าวสาร หรือเหล้ามาคั้น นำธนบัตรเทพเจ้ากวนอูใส่ในซอง แล้วเข้าร่วมพิธียืมเงินเทพเจ้ากวนอู 3. เจ้าพิธีจัดรูปหน้าเครื่องบวงสรวงที่จัดวางไว้หน้าเทวรูปกวนอู แล้วกล่าวสวดสรรเสริญพระผู้มีพระภาคเจ้า กล่าวอัญเชิญเทพเจ้ากวนอูมาเป็นประธานในพิธี เปิกเนตรวัดมณฑล กล่าวคำยืมเงินเทพกวนอู (ผู้เข้าร่วมพิธีกล่าวตาม ในระหว่างที่กล่าวผู้ร่วมพิธีเสียบธนบัตรเทพเจ้ากวนอูไว้ในมือที่ประนม) จากนั้น ผู้เข้าร่วมพิธีไปรับซองอั่งเปาที่ผ่านการปลุกเสกแล้วจากเจ้าพิธี เจ้าพิธีให้พร 4. เมื่อเสร็จพิธีกรรมแล้ว นำซองธนบัตรเทพเจ้ากวนอูไปวนที่คว้นรูป 3 รอบ แล้วไปขอพรอีกครั้งที่รูปเคารพเทพเจ้ากวนอู จากนั้นให้นำธนบัตรเทพเจ้ากวนอูใส่ในกระเป๋เงิน พูดว่าขอให้สำเร็จตามที่ขอ แล้วตั้งใจทำมาหากิน
บทสวด/ คำกล่าว	...ขอให้ปีนี้ปีแห่งความเจริญรุ่งเรืองแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย วันนี้ข้าพเจ้ามาทำการขอยืมเงินจากท่านเทพเจ้ากวนอูตามพิธีโบราณ บัดนี้ข้าพเจ้าได้เขียนคำขอพรไว้ที่ธนบัตรกวนอู เมื่อสำเร็จแล้ว ข้าพเจ้าจะทำตามที่ให้สัตย์ไว้ จงสำเร็จถ้วนทั่วทุกประการเทอญ ๆ ๆ สาธุ ๆ ๆ

พิธีสวดยืมเงินเทพเจ้ากวนอูที่จัดขึ้นใน ปี พ.ศ. 2568 มีผู้มาร่วมงานประมาณ 1,000 คน ส่วนใหญ่ประชาชนที่มาร่วมพิธีอยู่ในวัยกลางคน สวมเสื้อผ้าสีแดงและสีส้มสดใส ในบริเวณงานมีจิตอาสาเปิดโรงทานบริการอาหารและเครื่องดื่มแก่ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม และมีรถสองแถวบริการรับส่งไปยังถนนใหญ่ ริว จิตสัมผัส เจ้าพิธีเล่าว่า หากเรื่องที่ขอยังไม่สำเร็จ ไม่ต้องมาแก้บน ส่วนเมื่อเรื่องที่ขอสำเร็จแล้วผู้มาขอพรอาจมาแก้บนโดยน้ำดื่ม ข้าวสาร หรือ เหล้าบรันดีไทย นอกจากนี้ ริว จิตสัมผัส ยังเล่าเรื่องที่ผู้มาร่วมพิธีได้โชคลาภถูกลอตเตอรี่รางวัลที่หนึ่ง ได้ 12 ล้าน รวมถึงเรื่องเล่าอื่น ๆ ของผู้ที่มาร่วมพิธีกรรมที่ยืนยันว่า พรที่ขอบังเกิดหรือสมฤทธิ์ในเร็ววัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการค้า และการเงิน นอกจากวิหารอริยเจ้ากวนอูแห่งนี้จะจัดพิธียืมเงินเทพเจ้ากวนอูแล้ว ยังมีพิธีกรรมอื่น ๆ เช่น พิธีรับบุตรบุญธรรมเทพเจ้ากวนอู พิธีเจิมฝ่ามือเปิดเส้นวาสนา เป็นต้น

ในภาพรวม เรื่องเล่าพิธียืมเงินเทพเจ้ากวนอูสะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาเกี่ยวกับเงินทอง การงาน การค้าขาย และความสำเร็จในชีวิตของมนุษย์ปุถุชน รากความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่โยงไปสู่การเป็นเทพเจ้าแห่งความมั่งคั่งจึงได้หยิบยกนำมาผลิตซ้ำ เพื่อสร้างความหวัง แรงใจให้แก่มนุษย์ พิธีนี้สร้างความศรัทธาให้แก่ประชาชน ผ่านเรื่องเล่าทั้งจากเจ้าลัทธิพิธีที่อ้างถึงความดั้งเดิม ความเก่าแก่ที่สืบทอดมาจากประเทศจีน การแทรกภาษาจีนในบทสวดบูชา การอธิบายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สื่อถึงความเป็นมงคล เรื่องเล่าของผู้ที่สำเร็จตามคำขอ ทั้งจากเรื่องเล่าที่เล่าโดย ริว จิตสัมผัส และผู้มาร่วมพิธีกรรม

รวมถึงจากประจักษ์ของของแก่นบ ได้แก่ เหล้ารีเจนซี่ ที่ตั้งวางอยู่บนขันพันทวด มีกระดาดแดงเขียนเล่าถึงความสำเร็จต่าง ๆ ติดอยู่ที่ขวดด้วย

ภาพที่ 4.16 พิธีเยี่ยม

เงินเทพเจ้ากวนอู

ประจำปี พ.ศ. 2568

ที่มา: วิว จิตสัมผัส Channel (2568, ออนไลน์)

ภาพที่ 4.17

ธนบัตรเทพเจ้า

กวนอูที่ผู้เข้าร่วมพิธีจะเขียนคำขอพร

ที่มา: วิว จิตสัมผัส Channel (2568, ออนไลน์)

4. เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู

เทพเจ้ากวนอูเป็นความเชื่อที่คนไทยเชื้อสายจีนนำเข้ามาสู่ประเทศไทย จากการสำรวจของนิด้าโพล (2566, ออนไลน์) ประชากรไทยมีเชื้อสายจีนคิดเป็น 24.58 % หรือประมาณ 16 ล้านคน ปัจจุบันคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณภาคกลางและจังหวัดที่อยู่ติดชายทะเล ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูได้แพร่กระจายไปทั่วประเทศ ดังจะเห็นได้จากศาลเจ้ากวนอู และศาลเจ้าอื่น ๆ ที่มีรูปเคารพเทพเจ้ากวนอูประดิษฐานร่วมอยู่ด้วยปรากฏอยู่ในทุกภูมิภาคของไทย

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะรวบรวมรายชื่อศาลเจ้ากวนอู เฉพาะที่เรียกชื่อศาลเจ้าว่า “ศาลเจ้ากวนอู” หรือ มีคำว่า “กวนอู” อยู่ในชื่อเรียกนั้น โดยอ้างอิงข้อมูลรายชื่อศาลเจ้ากวนอูส่วนหนึ่งจากที่ สามัก

วิทยา (2568, ออนไลน์) ได้รวบรวมไว้ ผสมกับที่ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมในอินเทอร์เน็ต อีกทั้งจะจัดแบ่งภูมิภาคที่ตั้งศาลเจ้ากวนอูกว้าง ๆ เป็น 4 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.5 ศาลเจ้ากวนอูในประเทศไทย

ชื่อศาลเจ้า	จังหวัด	ภาค
1. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ตลาดเก่าเยาวราช เขตสัมพันธวงศ์	กรุงเทพฯ	กลาง
2. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ซอยสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน (ผู้ติดตามเพจ 4.7 พัน)	กรุงเทพฯ	กลาง
3. ศาลเจ้าพ่อกวนอู สมาคมฮากกาแห่งประเทศไทย เขตสัมพันธวงศ์	กรุงเทพฯ	กลาง
4. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ซอยวรรัตน์ ถนนจันทร์ เขตสาทร	กรุงเทพฯ	กลาง
5. ศาลเจ้าพ่อกวนอู แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี (ผู้ติดตามเพจ 2.7 พัน)	กรุงเทพฯ	กลาง
6. ศาลเจ้าพ่อกวนอู แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา	กรุงเทพฯ	กลาง
7. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ริมคลองบางลำไย 27 เขตคลองสาน	กรุงเทพฯ	กลาง
8. ศาลเจ้าพ่อกวนอู แขวงพระโขนง เขตคลองเตย	กรุงเทพฯ	กลาง
9. ศาลเจ้าพ่อกวนอู พุทธบูชา 12 เขตจอมทอง (ผู้ติดตามเพจ 4.9 พัน)	กรุงเทพฯ	กลาง
10. ศาลเจ้าพ่อกวนอู วัดญวน สะพานขาว เขตดุสิต	กรุงเทพฯ	กลาง
11. ศาลเจ้ากวนอู ต.ท่าฉลอม อ.เมือง (ผู้ติดตามเพจ 1 พัน)	สมุทรสาคร ติดตาม 1 พัน	กลาง
12. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ต.แม่กลอง อ.เมือง	สมุทรสงคราม	กลาง
13. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ถ.วระเดช ต.หน้าเมือง อ.เมือง	ราชบุรี	กลาง
14. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ตลาดล่าง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี	ราชบุรี	กลาง

ตารางที่ 4.5 ศาลเจ้ากวนอูในประเทศไทย (ต่อ)

ชื่อศาลเจ้า	จังหวัด	ภาค
15. ศาลเจ้าพ่อกวนอูวัดถาวราราม (วัดญวน) ต.บ้านเหนือ อ.เมือง	กาญจนบุรี	กลาง
16. ศาลเทพเจ้ากวนอู ถนนถวิลเนรมิต ต.บ่อพลับ อ.เมือง (ผู้ติดตามเพจ 4.5 พัน)	นครปฐม	กลาง

ชื่อศาลเจ้า	จังหวัด	ภาค
17. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ศาลายา ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล	นครปฐม	กลาง
18. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ถนนราษฎร์พิทักษ์ 1 ต.วัดสิงห์ อ.วัดสิงห์	ชัยนาท	กลาง
19. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ต.คู้้งสำเภา อ.มโนรมย์ (ผู้ติดตามเพจ 1.2 พัน)	ชัยนาท	กลาง
20. ศาลเจ้ากวนอู ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ (ผู้ติดตามเพจ 1.2 พัน)	อ่างทอง	กลาง
21. วิหารอริยะเจ้ากวนอู ซอยราษฎร์ทูลเกล้า ต.บางบัวทอง อ.บางบัวทอง (ผู้ติดตามเพจ 5 หมื่น)	นนทบุรี	กลาง
22. ศาลเจ้ากวนอู คลอง 10 ต.บึงสนั่น อ.ธัญบุรี (ผู้ติดตามเพจ 1 พัน)	ปทุมธานี	กลาง
23. ศาลเจ้ากวนอู ต.ศาลาน อ.ผักไห่	พระนครศรีอยุธยา	กลาง
24. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ท่าแร่ ต.อุทัยใหม่ อ.เมือง	อุทัยธานี	กลาง
25. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ต.ปากน้ำโพ อ.เมือง	นครสวรรค์	กลาง
26. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ต.ท่าจั่ว อ.บรรพตพิสัย	นครสวรรค์	กลาง
27. ศาลเจ้ากวนอู ต.ในเมือง อ.เมือง	กำแพงเพชร	กลาง
28. ศาลเจ้ากวนอู ต.สมอแข อ.เมือง	พิษณุโลก	กลาง
29. ศาลเจ้าพ่อกวนอู สมาคมฮากกา ต.ในเมือง อ.เมือง (ผู้ติดตามเพจ 2 พัน)	พิษณุโลก	กลาง
30. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ต.คลองตาล อ.ศรีสำโรง	สุโขทัย	กลาง
31. ศาลเจ้ากวนอู โรงเจโรงบ่ม ต.ยางงาม อ.หนองไผ่	เพชรบูรณ์	กลาง
32. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ถนนพระราชวิริยาภรณ์ อ.พระประแดง	สมุทรปราการ	กลาง

ตารางที่ 4.5 ศาลเจ้ากวนอูในประเทศไทย (ต่อ)

ชื่อศาลเจ้า	จังหวัด	ภาค
33. ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ ต.เหมือง อ.เมือง (ผู้ติดตามเพจ 3.2 พัน)	ชลบุรี	กลาง
34. ศาลเจ้ากวนอูทางตรง ต.บางพระ อ.ศรีราชา (ผู้ติดตามเพจ 3.7 พัน)	ชลบุรี	กลาง
35. ศาลเจ้าพ่อกวนอู เกาะลอย อ.ศรีราชา	ชลบุรี	กลาง
36. ศาลเจ้ากวางตี่กุง (กวนอู) ต.บ้านบึง อ.บ้านบึง	ชลบุรี	กลาง
37. ศาลเจ้าเล่าเอี้ยกวนอู ต.บ้านฉาง อ.บ้านฉาง	ระยอง	กลาง

ชื่อศาลเจ้า	จังหวัด	ภาค
38. ศาลเจ้ากวนอู ต.เนินทราย อ.เมืองตราด	ตราด	กลาง
39. ศาลเจ้ากั๊งสืว กวนอู ต.ท่ายาง อ.ท่ายาง (ผู้ติดตามเพจ 1.4 พัน)	เพชรบุรี	กลาง
40. ศาลเจ้ากวนอู ต.เขาน้อย อ.ปราณบุรี	ประจวบคีรีขันธ์	กลาง
41. ศาลเจ้ากวนอู (ปู่เปี้ย) ต.ช้างม้อย อ.เมือง	เชียงใหม่	ภาคเหนือ
42. ศาลเจ้ากวนอู "เต็กก่า" จีโหวงเกาะ ต.โนนศิลา อ.หนองชัย	กาฬสินธุ์	ภาคอีสาน
43. ศาลเจ้าเทพกวนอู เขาแผงม้า ต.วังน้ำเขียว อ.วังน้ำเขียว	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
44. ศาลเจ้า ตงหังตึง กวนอู บ้านยางใหญ่ ต.สุรนารี อ.เมือง	นครราชสีมา	ภาคอีสาน
45. ศาลเจ้ากวนอู ตลาดล่างร้อยปี ต.ด่านสวี อ.สวี	ชุมพร	ภาคใต้
46. ศาลเจ้ากวนอู ต.ปากน้ำ อ.หลังสวน	ชุมพร	ภาคใต้
47. ศาลเจ้าเทพเจ้ากวนอู (บ้านเขาตอก) ต.เขาตอก อ.เคียนซา (ติดตามเพจ 3 พัน)	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
48. ศาลเจ้ากวนอู ต.ตลาด อำเภอเมือง	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
49. ศาลเจ้ากวนอู ต.มะเร็ต อ.เกาะสมุย	สุราษฎร์ธานี	ภาคใต้
50. ศาลเจ้ากวนอู ต.ท่าซัก อ.เมือง	นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
51. ศาลเทพเจ้ากวนอูทะเลน้อย ต.พนาตุ้ง อ.ควนขนุน	พัทลุง	ภาคใต้
52. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ต.บ่อทราย อำเภอเมือง	สงขลา	ภาคใต้

ตารางที่ 4.5 ศาลเจ้ากวนอูในประเทศไทย (ต่อ)

ชื่อศาลเจ้า	จังหวัด	ภาค
53. ศาลเจ้าพ่อกวนอู ต.ควนลัง อ.หาดใหญ่ (ผู้ติดตามเพจ 1.3 พัน)	สงขลา	ภาคใต้
54. ศาลเจ้ากวนอู สมาคมหล่งกังเบตง ต.เบตง อ.เบตง	ยะลา	ภาคใต้
55. ศาลเจ้าพ่อกวนอูหลักสอง ต.นาตาล่วง อ.เมือง (ผู้ติดตามเพจ 2.2 พัน)	ตรัง	ภาคใต้
56. ศาลเจ้าพ่อกวนอู บ้านนาปด ต.นาข้าวเสีย อ.นาโยง	ตรัง	ภาคใต้
57. ศาลเจ้ากวนอู ต.คลองท่อมเหนือ อ.คลองท่อม	กระบี่	ภาคใต้
58. ศาลเจ้ากวนอู (บ้านในช่อง) ต.ทับปrik อ.เมือง	กระบี่	ภาคใต้
59. ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ต.ฉลอง อ.เมือง (ติดตาม 1.8 หมื่น)	ภูเก็ต	ภาคใต้

ชื่อศาลเจ้า	จังหวัด	ภาค
60. ศาลเจ้ากวนต๋กุน (กวนอู) สะป้า ต.เกาะแก้ว อ.เมือง (ผู้ติดตามเพจ 7 พัน)	ภูเก็ต	ภาคใต้
61. ศาลเจ้าพ่อกวนอู (ซันไซต้ง) ต.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วป่า	พังงา	ภาคใต้
62. ศาลเจ้ากวนอู ต.มะมู อ.กระบุรี	ระนอง	ภาคใต้

(ข้อมูลเมื่อ วันที่ 25 มิถุนายน 2568)

จากตารางข้างต้น จะพบว่า ภาคกลางพบศาลเจ้ากวนอูมากที่สุดถึง 40 ศาล รองลงมาคือภาคใต้ พบ 18 ศาล ในขณะที่ภาคอีสานพบ 3 ศาล และภาคเหนือพบเพียง 1 ศาล การพบศาลเจ้าพ่อกวนอูในภาคกลางและภาคใต้จำนวนมาก สอดคล้องกับการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนเข้าสู่ประเทศไทยทางเรือ และตั้งถิ่นฐานในเมืองย่านริมน้ำ ทั้งแม่น้ำสายสำคัญในภาคกลาง และริมชายทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ ที่มีศาลเจ้ากวนอูมากถึง 10 แห่งนั้น ปริมาณศาลเจ้ากวนอูที่มีจำนวนมากในกรุงเทพฯ นั้น น่าจะสัมพันธ์กับการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนเข้าสู่แผ่นดินไทยที่อพยพเข้ามามากในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (กรุงธนบุรี) และ สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (ร.1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) เรื่อยมากระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร. 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) ผู้คนเหล่านี้ได้อาศัยอยู่กระจัดกระจายในเมืองหลวงโดยเฉพาะย่านริมน้ำในฝั่งธนบุรี และฝั่งกรุงเทพฯ เช่น ตลาดพลู เยาวราช เป็นต้น อีกทั้งต่อมาชาวจีนเหล่านี้ได้กระจายเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ทางการค้าในย่านต่าง ๆ ทั่วทั้งกรุงเทพฯ จึงทำให้กรุงเทพฯ เป็นจังหวัดที่มีศาลเจ้ากวนอูตั้งอยู่มากที่สุดในประเทศ

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู *โดยมุ่งเน้นเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาล เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู และเรื่องเล่าเกี่ยวกับลักษณะพิเศษหรืออัตลักษณ์ของศาลกวนอูนั่น ๆ* โดยคัดเลือกศาลเจ้าที่มีความโดดเด่น ทั้งในแง่การมีผู้ติดตามเพจจำนวนมาก ความเก่าแก่และความใหม่ การจัดงานประเพณีต่อเนื่องและน่าสนใจ การเป็นตัวแทนของภูมิภาค และความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น จากเกณฑ์ดังกล่าว ได้ศาลเจ้า 4 แห่ง เรียงตามปี พ.ศ. ที่สร้าง คือ 1) ศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2279 2) ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต สร้างเมื่อ พ.ศ. 2423 3) ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี บูรณะเมื่อ พ.ศ. 2540 และ 4) วิหารอริยะเจ้ากวนอู อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สร้างเมื่อ พ.ศ. 2564 รายละเอียดดังนี้

4.1 เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน ตั้งอยู่เลขที่ 251 ซอยสมเด็จพระเจ้าพระยา 3 แขวงสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ศาลเจ้าแห่งนี้เป็นศาลเจ้ากวนอูที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ก่อสร้างขึ้นใน พ.ศ. 2279 (สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ กรุงศรีอยุธยา) นับถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2568)

ศาลเจ้ากวนแห่งนี้มีอายุได้ 289 ปีแล้ว ด้วยศาลเจ้าแห่งนี้เป็นศาลเจ้าขนาดใหญ่ เก่าแก่ และตั้งอยู่ในทำเลที่ดีคือริมแม่น้ำเจ้าพระยา จึงมีรายการสารคดี ยูทูบเบอร์ ชาว ฯลฯ นำเสนอข้อมูลอยู่ในสื่อออนไลน์อยู่เรื่อย ๆ จากที่ผู้วิจัยสำรวจกลุ่มข้อมูลในอินเทอร์เน็ต พบว่า ศาลเจ้าแห่งนี้ได้รับการนำเสนอในสื่อออนไลน์มากที่สุด อย่างไรก็ตาม เนื้อหาที่นำเสนอ มักจะมีลักษณะคล้าย ๆ กัน หัวข้อ “เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร” นี้ ผู้วิจัยสรุปข้อมูลจากเนื้อหาที่นำเสนอในสื่ออินเทอร์เน็ตต่าง ๆ เช่น MCOT Digital (2568, ออนไลน์) กรุงเทพธุรกิจ (2564, ออนไลน์) ผู้จัดการออนไลน์ (2567, ออนไลน์) เมืองโบราณ (2565, ออนไลน์) เทียวได้ไม่ลบลู่ (2565, ออนไลน์) boxchannel (2565, ออนไลน์) Madima619 TV (2563, ออนไลน์) รายละเอียด ดังนี้

เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในย่านที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นสถานที่ที่ชาวจีนซึ่งเดินทางมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ตั้งนิเวศสถานอยู่ ตามประวัติกล่าวว่า ศาลเจ้าแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2279 ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (ในประเทศจีนตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าเฉินหลงฮ่องเต้ ราชวงศ์ชิง) โดยชาวจีนฮกเกี้ยนได้อัญเชิญเทพเจ้ากวนอูองค์เล็กองค์แรกสลักจากไม้หอมมาประดิษฐานไว้ให้หมู่ชาวจีนได้กราบไหว้บูชา ศาลเจ้าแห่งนี้ได้ดำรงผ่านกาลเวลา และมีการบูรณะเรื่อยมาตามยุคสมัย จนถึงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชก็ได้มีการอัญเชิญเทพเจ้ากวนอูองค์ที่ 2 เข้ามาใน พ.ศ. 2345 ต่อมาในปี พ.ศ. 2365 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ได้มีเจ้าสาวชาวจีนคนหนึ่งชื่อนายคงเส็ง ได้บูรณะศาลเจ้าแห่งนี้โดยได้สร้างเก๋งหลังใหญ่ เสร็จแล้วได้มีการอัญเชิญเทพเจ้ากวนอูองค์ที่ 3 ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าเข้ามา โดยอัญเชิญเทวรูปทั้งสามของเทพเจ้ากวนอูให้ประดิษฐานอยู่ร่วมกันในเก๋งใหม่ ศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้ได้รับการบูรณะอีกหลายครั้ง อาทิ ใน พ.ศ. 2444 กระทั่งปัจจุบันเป็นศาลเจ้ากวนอูที่มีขนาดใหญ่ เป็นสถาปัตยกรรมที่ประดับประดาด้วยศิลปะจีนอย่างงดงาม ใกล้ชานน้ำมีรูปเคารพสมเด็จพระเจ้าตากสินประดิษฐานอยู่ มีเรื่องเล่าในท้องถิ่นว่า พระองค์ได้เสด็จ ณ ศาลเจ้าแห่งนี้เพื่อสักการะเทพเจ้ากวนอูก่อนเสด็จยกทัพไปทำสงคราม

ภาพที่
เจ้ากวนอู

4.18 ศาล
คลองสาน

ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา
ที่มา: Madima619 TV. (2563, ออนไลน์)

เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

เรื่องเล่าเหล่านี้ รวบรวมข้อมูลจากเรื่องเล่าที่มีผู้เล่า/สัมภาษณ์ไว้ในสื่อและรายการต่าง ๆ ที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต ได้แก่ เมืองโบราณ (2565,ออนไลน์) boxchannel (2565, ออนไลน์) เทียวได้ไม่ลบลู่ (2565, ออนไลน์) และ Madima619 TV (2563, ออนไลน์) ดังนี้

1) สายันต์ ใจกล้า ผู้ดูแลศาลเจ้ากวนอู คลองสาน ได้เล่าว่า “ผมนับถือท่านมาก สวดมนต์เช้าสวดมนต์เย็นทุกวัน เพราะเคยขับรถจะตกทางด่วน พอรถถึงท่านก็ไม่ตก ตอนหลานเกิดมีเหตุให้เกือบไม่ได้เกิด เลยไหว้ขอท่านแล้วหลานก็ได้เกิด ผมคิดว่าเป็นเพราะความศักดิ์สิทธิ์ของอากงเลยทำให้มีคนนับถือท่านมากขนาดนี้

2) นางสาว ก (นามสมมติ) เล่าว่า เพื่อนชวนมาทำบุญที่ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน เธอเลยมาด้วย เข้ามาแล้วเหมือนมีพลังทางบวก จึงได้ทำบุญบริจาคเงินไป ไม่ได้ขออะไร พอกลับไปบ้าน คนที่ยืมเงินเธอไปแล้ว 10 ปี โดยที่ไม่เคยพูดถึงการคืนเงิน อยู่ดี ๆ ก็มาบอกว่า จะคืนเงินให้ แล้วก็คืนเงินที่ยืมไปทั้งหมด สิ่งแรกที่เข้ามาในหัวคือ คิดว่าเทพเจ้ากวนอูช่วย ก็เลยกลับมาทำบุญอีกครั้ง หลังจากทำบุญคราวนี้ก็มีลูกหนี้อีกคนหนึ่งที่เคยยืมเงินไปเยอะมาก แล้วหายไป 2 ปี โดยที่ไม่เคยติดต่อมาเลย ก็โทรมาขอโทษ บอกว่าจะพยายามหาเงินมาคืนให้ อีกอย่างหนึ่ง ในชีวิตเธอไม่เคยถูกหวย ถูกลอตเตอรี่เลย พอมาไหว้เทพเจ้ากวนอูแล้ว เธอถูกลอตเตอรี่รางวัลเลขท้าย 2 ตัว

เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับความต้องการทางโลกของมนุษย์ เช่น การปกป้องรักษา แคล้วคลาด ค้าขาย โชคลาภ ฯลฯ เรื่องเล่าเหล่านี้ส่วนหนึ่งเล่าโดยผู้ดูแลศาล จากที่ได้เห็นได้ยินได้ฟังผู้มาแก้บนเล่าให้ฟัง เช่น ผู้ดูแลศาล

เล่าว่า มีผู้มาแก้บนเล่าให้ฟังว่า ชายที่ได้ 100 ล้าน จึงมาแก้บนและทำบุญกับทางศาล อีกส่วนหนึ่งยูทูบเบอร์และรายการสารคดีได้สัมภาษณ์ผู้มาทำบุญ ขอพร ถวายสิ่งของแก่เทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเหล่านี้มีความสอดคล้องกัน คือ เทพเจ้ากวนอูมีความศักดิ์สิทธิ์ ท่านเป็น “อาง” ที่เป็นที่ยังทางใจของผู้เคารพศรัทธา

เรื่องเล่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

เรื่องเล่าที่นำเสนออัตลักษณ์ของศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร มี 2 ประเด็นดังนี้

1) เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอูเก่าแก่ที่สุดในไทย

เนื้อหา (content) ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร มักเริ่มเรื่องที่ประวัติความเป็นมาของศาล ประเด็นความเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจะได้รับการเล่าขานเสมอ ทั้งนี้ก็เพื่อยืนยันถึง “ความดั้งเดิม” หรือ “การเป็นของแท้” ที่เชื่อมโยงไปถึงความศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้าแห่งนี้ เดิมที ชาวจีนฮกเกี้ยนเป็นผู้นำเทพเจ้ากวนอูเข้ามาโดยได้สร้างศาลเล็ก ๆ ขึ้นบูชาใน พ.ศ. 2279 ปลายกรุงศรีอยุธยา การที่ศาลเจ้ากวนอูตั้งอยู่ ณ สถานที่แห่งนี้ สื่อความหมายว่า พื้นที่แถบนี้เป็นบ้านเมือง มีคนไทยเชื้อสายจีนอยู่อาศัยมาหลายชั่วอายุคนแล้ว พื้นที่แถบนี้ในแง่หนึ่ง จึงเป็นพื้นที่แห่งจิตวิญญาณของคนไทยเชื้อสายจีนโดยมีศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้เป็นหลักฐานพยาน

2) เรื่องเล่าความเชื่อเกี่ยวกับการขอพรด้านการค้าขายที่ดิน

เรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และความสำเร็จด้านการตลาดบันดาลให้ผู้ที่ปรารถนาต้องการขายอสังหาริมทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็น บ้าน ที่ดิน คอนโด ฯลฯ ขายได้ ทำให้เรื่องเล่านี้ได้รับการ “เล่า” ในเนื้อหา (content) ของบทความ สารคดี คลิป รวมถึงรายการของยูทูบเบอร์ต่าง ๆ ทางศาลได้สร้างสรรค์วิธีการ (พิธีกรรม) การขอพรเกี่ยวกับการขายที่ดิน โดยผู้ที่มาขอพรเรื่องนี้ จะต้องถ่ายโอนที่ดิน เขียนรายละเอียดต่าง ๆ แล้วเสียบไว้ที่บริเวณเอวของรูปเคารพเทพเจ้ากวนอู วิธีการดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะ และเป็นภาพจำหนึ่งของศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้

ในภาพรวม เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ให้ภาพว่า ศาลเจ้าแห่งนี้เป็นศาลเจ้าเก่าแก่ดั้งเดิมที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นเสมือนพื้นที่ทางจิตวิญญาณของคนไทยเชื้อสายจีนมาแต่อดีต ศาลเจ้าแห่งนี้ได้รับการเล่าขานในสื่ออินเทอร์เน็ตเรื่อยมา เพราะเป็นศาลเจ้าขนาดใหญ่ที่สวยงาม โดดเด่น ตั้งอยู่ในทำเลที่ดีเยี่ยม และเป็นต้นตำรับของศาลเจ้ากวนอูในประเทศไทย ความเชื่อเกี่ยวกับความสำเร็จในด้านการขอพรค้าขายที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ เป็นเรื่องเล่าอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้ที่ศรัทธารับรู้ ผ่านภาพจำรูปเคารพเทพเจ้ากวนอูที่มีโฉนดที่ดินเหน็บอยู่จนล้นบริเวณเอว อีกทั้งยังปรากฏเรื่องเล่าที่ยืนยันความศักดิ์สิทธิ์ ผ่านการเล่าของผู้ดูแลศาล และผู้ที่มากราบไหว้บูชา นับได้ว่า “เรื่องเล่า” มีบทบาทสำคัญในการทำให้ศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสังคมไทยปัจจุบัน

4.2 เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต

ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่เลขที่ 64/2 หมู่ที่ 1 ต.ฉลอง อ.เมือง จ.ภูเก็ต ศาลเจ้าแห่งนี้เป็นศาลเจ้าเก่าแก่ในภูเก็ต ต้นกำเนิดมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2423 (สมัยรัชกาลที่ 5) นับถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2568) ศาลเจ้าแห่งนี้มีอายุถึง 145 ปี จึงเป็นศาลเจ้ากวนอูที่เก่าแก่ที่สุดในภาคใต้ และเก่าแก่เป็นอันดับที่ 2 ของประเทศไทย ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน เป็นที่รู้จักในฐานะสถานที่จัดงานเทศกาลถือศีลกินผักที่โด่งดังระดับโลก มีผู้มาร่วมงานนับหมื่นคน ความมีชื่อเสียงของศาลเจ้าแห่งนี้เห็นได้จากเพจเฟซบุ๊กของทางศาลเจ้า คือ “ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ภูเก็ต” ที่มีผู้ติดตามกว่า 1.8 หมื่นคน ถือว่าเป็นศาลเจ้ากวนอูที่มีผู้ติดตามมากที่สุดเป็นลำดับที่สองของประเทศ เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต สรุปรจาก ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ภูเก็ต (2568, ออนไลน์) DC CABLETV (2557, ออนไลน์) และ เทศบาลตำบลฉลอง จังหวัดภูเก็ต (2568, ออนไลน์) ดังนี้

เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต

ในปี พ.ศ. 2423 มีชาวจีน ชื่อ แป๊ะโบ แซ่คู้ ได้เข้ามาอาศัยอยู่ที่ บ้านนาบอน อำเภอฉลอง จังหวัดภูเก็ต โดยปลูกกระท่อมหลังคามุงจากอยู่ ประกอบอาชีพเลี้ยงเป็ด ต่อมาชาวจีนผู้นี้ได้หายตัวไป เหลือเพียงรูปเคารพเทพเจ้ากวนอู ชาวบ้านแถวนั้นทราบข่าวก็พากันมาราบไหว้บูชา บางคนได้บันบานขอพรก็ปรากฏผลสำเร็จตามที่บนไว้เป็นที่ลือเลื่องอัศจรรย์ ต่อมาชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างศาลเจ้าเล็ก ๆ ฐานก่ออิฐถือปูน หลังคามุงจากเพื่อประดิษฐานเทวรูปเทพเจ้ากวนอู หลังจากนั้น ศาลเจ้าก็ได้รับการพัฒนามาตามลำดับ รวมถึงมีช่างทรงเทพเจ้ากวนอูประทับทรงเพื่อให้ชาวบ้านได้ปรึกษาเรื่องทุกข์ร้อนต่าง ๆ เช่นความเจ็บไข้ได้ป่วย เรื่องราวเดือดเนื้อร้อนใจ ฯลฯ ความเมตตาของเทพเจ้ากวนอูทำให้ชาวบ้านนับถือศรัทธาเรื่อยมา และได้มีการบูรณศาลเจ้าและขยายพื้นที่ศาลเจ้าอีกหลายครั้ง เช่นใน พ.ศ. 2495 และพ.ศ. 2546 เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2549 ศาลเจ้าแห่งนี้ได้จัดพิธีถือศีลกินผักขึ้นเป็นครั้งแรก พิธีถือศีลกินผักมีผู้ศรัทธามาร่วมงานจำนวนมาก ทำให้พื้นที่คับแคบ คณะกรรมการศาลได้นำเรื่องดังกล่าวปรึกษาร่างทรงเทพเจ้ากวนอู ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างอาคารศาลเจ้าหลังใหม่แทนหลังเก่า การบูรณะศาลเจ้าครั้งใหญ่เริ่มต้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2553 ใช้งบประมาณ 30 ล้านบาท การก่อสร้างแล้วเสร็จใน ปี พ.ศ. 2556

ภาพที่

4.19 ศาลเจ้า

กวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต
ที่มา: ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ภูเก็ต (2568, ออนไลน์)

เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต

เรื่องเล่าเหล่านี้ นายทง อองศ์สันติภาพ ประธานกรรมการบริหารศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ได้เล่าไว้ในรายการดีซี วาไรตี้ (DC CABLETV, 2561, ออนไลน์) ดังนี้

1) เรื่องพระปลวก องค์รักษ์เทพเจ้ากวนอู ย้อนไปในอดีต เมื่อชาวบ้านได้ร่วมใจกันสร้างศาลเจ้ากวนอูก่ออิฐถือปูนหลังเล็ก หลังคามุงจากแล้วนั้น ได้เกิดสิ่งมหัศจรรย์ขึ้น คือ รอบ ๆ ที่ตั้งศาลเจ้ามีจอมปลวกเกิดขึ้นทั้ง 4 ทิศ จอมปลวกได้ขยายใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ แต่ที่น่าประหลาดใจ คือ ตัวปลวกไม่เคยแทะกัดกินเนื้อไม้ของศาลเจ้าเลย ชาวบ้านได้รักษาจอมปลวกนั้นไว้ตามที่เทพเจ้ากวนอูได้บัญชาผ่านม้าทรงไว้ในคราวบูรณะศาลใหม่ โดยมีชื่อเรียกพระปลวกแต่ละจุด ดังนี้ จุดที่ 1 ชื่อพญาจูดำ จุดที่ 2 ชื่อพญาเสือดำ จุดที่ 3 ชื่อ พญาเสือขาว และจุดที่ 4 ชื่อ พระเจ้าที่ นับถึงปัจจุบันพระปลวก 4 ทิศนี้ได้สถิตเป็นองค์รักษ์เจ้าพ่อกวนอูแห่งนี้มากกว่า 100 ปีแล้ว

2) เรื่องไม้แกะสลักเทพเจ้ากวนอูประธาน คณะกรรมการศาลหาไม้มาสลักเป็นเทพเจ้ากวนอูองค์ประธานของศาล แต่หาเท่าไรก็ยังไม่ได้อันที่เหมาะสม ในที่สุด คณะกรรมการจึงได้เดินทางไปเมืองเซี่ยเหมิน มณฑลฮกเกี้ยน ประเทศจีน ได้ไปเจอไม้หอมแดงท่อนใหญ่ที่นำเข้ามาจากแอฟริกาทางฝั่งจีนบอกว่า ไม้เนื้อมาปีเศษแล้ว มีผู้มาติดต่อซื้อหลายเจ้า แต่ก็ไม่สำเร็จ เกิดอุปสรรคต่าง ๆ ขึ้น คล้ายกับว่า เทพารักษ์ประจำไม้นี้คอยอะไรอยู่ ไม้เนื้อ เมื่อแกะแล้ว ได้เทพเจ้ากวนอู (ที่สลักจากไม้) ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เป็นองค์เทพเจ้ากวนอูที่ไร้รอยต่อ ทางศาลเจ้าเชื่อว่า สิ่งนี้เป็นเทพเจ้ากวนอูเป็นผู้กำหนดและเลือกสรรให้ไม้ท่อนนี้มาเป็นเทวรูปของพระองค์

นอกจากเรื่องเล่าเหล่านี้แล้ว ยังปรากฏเรื่องเล่าของปัจเจกชนที่มาราบไหวบูชาศาลเจ้าแห่งนี้แล้วได้โชค เช่น ถูกหวย ถูกลอตเตอรี่ ฯลฯ ประสบความสำเร็จในธุรกิจ หรือเรื่องเล่าอภินิหารอื่น ๆ เช่น ในวันที่ทางศาลจัดงานถือศีลกินผัก ขณะประกอบพิธีกรรม บริเวณพื้นที่รอบ ๆ ฝนตกหนักมากแต่ไม่ตกในศาลเจ้า เป็นต้น

ภาพที่ 4.20 พระปลวกจุดที่ 4 พระเจ้าที่
ที่มา: DC CABLETV (2561, ออนไลน์)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต

เรื่องเล่าที่นำเสนออัตลักษณ์ของศาลเจ้า อาจปรากฏในรูปของเรื่องเล่าที่กระทำผ่านวาจาผ่านข้อเขียน ผ่านภาพ รวมถึงเรื่องเล่าที่เล่าผ่านคลิปวิดีโอต่าง ๆ ที่ทางศาลเจ้านำเสนอ ผู้วิจัยพบเรื่องเล่าที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของศาลเจ้าแห่งนี้ ดังนี้

1) ศาลเจ้าแห่งพิธีกรรม ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ตเป็นศาลเจ้ากวนอูแห่งหนึ่งการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งปี พิธีกรรมเหล่านั้นจัดอย่างยิ่งใหญ่และมีรายละเอียดมากมาย ตัวอย่างพิธีกรรมในรอบปี เช่น งานฉลองครบรอบวันเกิด (แซยิด) องค์เทพเจ้ากวนอู พิธีอัฐกัณฑ์ (เซียวโหย) พิธีปางเอี้ย (ปล่อยขุนทหาร) พิธีบวงสรวงฟ้าดินและเบิกเนตรองค์กวนเส้งเต็กกัน ฯลฯ ซึ่งแต่ละพิธีก็จะมีพิธีย่อย ๆ อีกจำนวนมาก เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมเหล่านี้นำเสนอผ่านภาพและคลิปที่เผยแพร่ในเพจเฟซบุ๊กของศาลเจ้า คือ “เพจศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ภูเก็ต” เรื่องเล่าดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึง “การเป็นศาลเจ้าแห่งพิธีกรรม” ซึ่งเป็นอัตลักษณ์หนึ่งของศาล

2) อำนาจของเทพเจ้ากวนอูผ่านม้าทรง เทพเจ้ากวนอูไม่เพียงเป็นฐานความเชื่ออันเป็นจุดกำเนิดของศาลเจ้า แต่อำนาจหรือเสียงของเทพเจ้ากวนอูยังเป็นสิ่งที่กรรมการศาลและผู้ที่เกี่ยวข้องเคารพศรัทธา รับฟังและให้ความสำคัญ เห็นได้จากการประทับทรงในโอกาสสำคัญ ๆ เพื่อให้ผู้ที่เคารพศรัทธาได้เข้าปรึกษาขอคำแนะนำ รวมถึงเมื่อกรรมการศาลเจ้าคิดอ่านทำอะไร ก็ต้องสอบถามเทพเจ้ากวนอูผ่านม้าชื่อว่าอนุญาตให้ทำหรือไม่ เช่น เรื่องเล่าการบูรณะศาลใหม่ที่กรรมการได้สอบถามเทพเจ้ากวนอู ท่านอนุญาตให้บูรณะศาลได้แต่ให้เก็บรักษาองค์รัชของท่าน คือพระปลวกที่ 4 จุดไว้ เป็นต้น การประทับทรงจึงทำให้ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูใกล้ชิดกับมนุษย์ในโลก เรื่องเล่าเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจและบทบาทของเทพเจ้ากวนอูซึ่งเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของศาล

เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต สะท้อนให้เห็นภาพการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนเข้ามาสู่จังหวัดภูเก็ต ชาวจีนเหล่านี้เป็นผู้นำความเชื่อเทพเจ้ากวนอูเข้ามา ลูกหลานชาวจีนที่สืบเชื้อสายต่อมาได้รักษาความเชื่อนี้ไว้ ได้พัฒนาศาลเจ้ากระทั่งมีความเจริญรุ่งเรืองดังปัจจุบัน อีกทั้งได้สร้างสรรค์พิธีกรรมที่เนื่องด้วยเทพเจ้ากวนอูมากมายขึ้นมาเพื่อสนองต่อคนปัจจุบัน นอกจากนี้พระปลวกที่เป็นองค์รัชของเทพเจ้ากวนอู เช่น พญาธุดา พญาเสียดา ฯลฯ ก็สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานความเชื่อระหว่างลัทธิศาสดาในวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอูซึ่งเข้ามาใหม่ผสมผสานและดำรงอยู่ร่วมกัน

ภาพที่ 4.21 พิธี
ศาลเจ้ากวนอู

แห่พระ (อ้าวแก้ง)
บ้านนาบอน

ที่มา: ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ภูเก็ต (2568, ออนไลน์)

4.3 เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู ไร้โหล่า จังหวัดชลบุรี

ศาลเจ้ากวนอู ไร้โหล่า ตั้งอยู่เลขที่ 55/5 หมู่ 5 ถนนข้าวหลาม ตำบลเหมือง อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ทำเลที่ตั้งด้านหลังเป็นเขาเขียว ด้านหน้าหันลงอ่าวไทย ที่ตั้งอยู่ห่างจากหาดบางแสนประมาณ 8 กิโลเมตร ศาลเจ้าแห่งนี้เคยไปศาลจีนร้างมาก่อน ผู้ที่มาบูรณะศาลร้างแห่งนี้ คือนั้ฐวุฒิ กสิณเกษมพงษ์ หรือ อาจารย์เหลียง ใน พ.ศ. 2540 เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู ไร้โหล่า จังหวัดชลบุรี สรุปรจาก Thai CCTV (2561, ออนไลน์) ชลชนวนเชื้อ (2568, ออนไลน์) ศาลเจ้ากวนอู ไร้โหล่า ชลบุรี (2568, ออนไลน์) ดังนี้

เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาลเจ้ากวนอู ไร้โหล่า จังหวัดชลบุรี

เรื่องเล่าประวัติความเป็นมาของศาลแห่งนี้ เชื่อมโยงกับประวัติของผู้บูรณะศาล คือ อาจารย์เหลียง ซึ่งเป็นร่างทรงเทพเจ้ากวนอู อาจารย์เหลียงมีพ่อแม่เป็นชาวจีนที่อพยพจากจีนแผ่นดินใหญ่เข้าสู่เมืองไทย พ่อเสียชีวิตตั้งแต่อาจารย์เหลียงเด็ก ส่วนแม่ในภายหลังตาบอด อาจารย์เหลียงจึงต้องต่อสู้ดิ้นรนทำงาน ทำธุรกิจ กระทั่งพอมีอยู่มีกินก็มาล้มป่วย รักษาแพทย์แผนปัจจุบันไม่หาย จึงรักษาตามความเชื่อ ต่อมาได้รู้ว่าเทพเจ้ากวนอูต้องการจะใช้กายหยาบอาจารย์เหลียงเป็นร่างทรงในชั้นแรกอาจารย์เหลียงปฏิเสธ แต่ได้เกิดเรื่องเกิดเรื่องปาฏิหาริย์ขึ้นหลายอย่าง เช่น ตึกที่สร้างไว้ขายได้หมดภายในระยะเวลา 49 วัน ตามที่ขอ (ถึงทำหาย) เทพเจ้าไว้ รวมถึง อาการเจ็บป่วยของอาจารย์เหลียงก็หายสิ้น เมื่อรับเป็นร่างทรงของเทพเจ้ากวนอูแล้ว อาจารย์เหลียงจึงได้ตัดสินใจที่จะบูรณะศาลจีนเก่าแห่งนี้ (ถูกทิ้งร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 2521) ให้เป็นศาลเจ้ากวนอู แรกเริ่มใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัว ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ในวันที่ 28 ก.ค. พ.ศ. 2540

ภาพที่ 4.22 ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ จังหวัดชลบุรี
ที่มา: Amnat Phanthong (2568, ออนไลน์)

ปัจจุบันศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ จังหวัดชลบุรี เป็นศาลเจ้าขนาดใหญ่ที่มีความสวยงาม ภายในศาลมีเทพเจ้ากวนอูเป็นประธาน ตั้งเคียงกันอยู่กับเทพเจ้าเล่าปี่และเทพเจ้าเตียวหุย ศาลเจ้าแห่งนี้จัดพิธีกรรมต่าง ๆ หลากอย่าง เช่น วันเทวสมภพวันเกิดเทพเจ้ากวนอู พิธีรับเจ้าลงจากสวรรค์ พิธีทรงเทพเจ้ากวนอู เป็นต้น นอกจากนี้ ศาลเจ้าแห่งนี้ยังเป็นທີ່ประดิษฐานของเทวรูปเทพเจ้ากวนอูที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยอีกด้วย

ภาพที่ 4.23 เทวรูปก

วนอูใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ จังหวัดชลบุรี
ที่มา: ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ ชลบุรี (2568, ออนไลน์)

เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ จังหวัดชลบุรี
เรื่องเล่าเหล่านี้ อาจารย์เหลียง ได้เล่าไว้ในรายการทายาทมังกร EP8 (2561, ออนไลน์)

ดังนี้

- 1) พิธีบวงสรวงผงรูปในงานวันเกิดเทพเจ้ากวนอูได้เกิดพระอาทิตย์ทรงกลด และพระจันทร์ทรงกลด 3 วัน 3 คืน ติดต่อกัน

2) มีผู้บุขามงรูปซึ่งเป็นวัตถุมงคลของศาลเจ้าแห่งนี้ แล้วได้เกิดอุบัติเหตุรถชนกัน รถพังยับเยินจนหลังคาเปิดออก แต่คนขับปลอดภัย ไม่ได้รับบาดเจ็บแม้แต่คนเดียว

3) ศิษย์คนหนึ่งบุขามงรูปวัตถุมงคลไปจากศาลเจ้าแห่งนี้โดยวางไว้ด้านหน้ารถ เวลาขับออกไปไหน จะมีผู้เห็นชายแก่งั่งอยู่ในรถ ถึงกับมีผู้ทักว่า ไม่ให้อาภกลงมาด้วย

4) ตอนสร้างศาลเจ้าเสร็จ ทางศาลหาไม้มาทำประตู ไปเจอไม้มะค่าคู่ต้นใหญ่ที่ชายแดนไทย - เขมร เจ้าของที่จะขาย 600,000 บาท อาจารย์เหลียงบอกว่ามีเงินแค่ 45,000 บาท ทำอย่างไรจึงจะได้ เจ้าของบอกว่า น้องชายหายสาบสูญไปแล้ว 8 ปี ไม่รู้เป็นตายร้ายดี ถ้าน้องชายกลับมาใน 3 วัน จะขายให้ อาจารย์เหลียงจึงจูดรูปแจ้งเทพารักษ์และเทพเจ้ากวนอู วันที่ 3 หลังจากนั้น เจ้าของที่โทรมาบอกว่า น้องชายเขากลับมาแล้ว จะขายต้นไม้ชิ้นในราคา 45,000 บาท แก่ศาลเจ้ากวนอูนี้

5) เมื่อสร้างเทวรูปกวนอูเสร็จ ยังหาจ้าวกวนอูที่เหมาะสมไม่ได้ วันหนึ่งอาจารย์เหลียงไปเมืองจีน ศาลเจ้ากวนอูในประเทศจีนได้มอบจ้าวเทพเจ้ากวนอูให้ โดยที่ทางเราไม่ได้บอก ไม่ได้ขอ เหมือนมีอะไรคล้อยทางโน้น จ้าวมังกรเขียวอันนี้เป็นอันที่จำลองต้นแบบจากจ้าวเทพเจ้ากวนอูที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติจีน

เรื่องเล่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของศาลเจ้ากวนอู ไ้ไหหลำ จังหวัดชลบุรี

ศาลเจ้ากวนอู ไ้ไหหลำ จังหวัดชลบุรี มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ดังนี้

1) ศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้ได้อัญเชิญผงรูปจากศาลเจ้ากวนอูที่เป็นต้นแบบในประเทศจีน โดยได้เดินทางไปอัญเชิญผงรูปจากเมืองจีนถึง 12 ครั้ง ได้สักการะและอัญเชิญผงรูปมาจากศาลเจ้ากวนอูที่สำคัญ ๆ เช่น ศาลเจ้ากวนอูเมืองลั่วหยาง มณฑลเหอหนาน (ที่ฝังศีรษะกวนอู) ศาลเจ้ากวนอูเมืองตงหยาง มณฑลหูเป่ย์ (ที่ฝังร่างกวนอู) ศาลเจ้ากวนอูฉางผิง เมืองอวิ้นเฉิง มณฑลซานซี (บ้านเกิดของกวนอู) ฯลฯ ผงรูปเหล่านี้เป็นที่สถิตของพลังศักดิ์สิทธิ์เทพเจ้ากวนอู เมื่อนำมาที่เมืองไทยได้นำมาทำพิธีบวงสรวงบูชาใหญ่อีกครั้งแล้วนำไปบรรจุไว้ในเทวรูปกวนอู การมาบูชาเทพเจ้ากวนอูที่ศาลเจ้าแห่งนี้จึงเสมือนได้ไปบูชาเทพเจ้ากวนอูที่ประเทศจีน

2) ศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้ในทุก ๆ วันเสาร์จะมีการประทับทรงเทพเจ้ากวนอูโดยที่อาจารย์เหลียงทำหน้าที่เป็นร่างทรงด้วยตนเอง การลงทรงเป็นไปเพื่อให้บรรดาผู้ที่เคารพนับถือได้บูชาใกล้ชิดกับเทพเจ้ากวนอู บรรดาศิษย์สามารถเข้ารับการประพาดพร ตรวจดวงชะตา ให้คำปรึกษา เจริญพร เบิกเนตร วัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู ฯลฯ

3) ศาลเจ้าแห่งนี้เป็นที่สถิตของเทวรูปเทพเจ้ากวนอูที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เทวรูปกวนอูองค์นี้ตั้งอยู่บนเนินเขา หันหน้าลงหาดบางแสน อ่าวไทย เทพเจ้ากวนอูจึงองค์นี้จึงทรงคุ้มครองป้องกันผู้ที่เล่นน้ำ ว่ายน้ำ หรือเดินทางทางทะเลด้วย

เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู ไ้ไหหลำ จังหวัดชลบุรี สะท้อนให้เห็นความเชื่อความศรัทธาของบุคคลที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการสร้าง ทะนุบำรุง และพัฒนา ทั้งถาวรวัตถุและความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูให้ดำรงอยู่ วิธีการเล่าเรื่องสะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงหรือการอ้างอิงความศักดิ์สิทธิ์จากรากความเชื่อต้นฉบับในประเทศจีน ผ่านผงรูป จ้าวกวนอู ฯลฯ เรื่องเล่ากวนอู ณ ศาลเจ้าแห่งนี้ทำให้เห็นพลวัตและ

กระบวนการสร้างความศรัทธาและความเชื่อในบิทร่วมสมัย อีกทั้งยังทำให้เห็นบทบาทของ ความเชื่อนี้ที่ยังทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการทางโลกของผู้คนในท้องถิ่นไทย

ภาพที่ 4.24 อาจารย์

เหลียงประทับทรงเทพเจ้า

กวนอู

ที่มา: ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหลลำ ชลบุรี (2568, ออนไลน์)

4.4 เรื่องเล่าวิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี

วิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่ที่เลขที่ 86 หมู่ 5 ซอย ราษฎร์ทูลเกล้า ตำบล บางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ศาลเจ้าแห่งนี้เป็นศาลเจ้ากวนอูใหม่ที่สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2564 โดยนายปณรวัฐ ลิ้มรัตนอาภรณ์ หรือ วิว จิตสัมผัส ใช้ทุนในการก่อสร้างราว 60 ล้านบาท บนเนื้อ ที่ 1 ไร่ แม้จะเป็นศาลเจ้าใหม่ (อายุ 4 ปี ใน พ.ศ. 2568) แต่ศาลเจ้าแห่งนี้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เห็นได้จากเพจเฟซบุ๊กของศาลเจ้า “วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง นนทบุรี” มีผู้ติดตามถึง 5.1 หมื่น คน นับเป็นศาลเจ้ากวนอูที่มียอดผู้ติดตามเพจเฟซบุ๊กมากที่สุดในประเทศไทย ความมีชื่อเสียงของศาลเจ้า แห่งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้สร้าง คือ “วิว จิตสัมผัส” ซึ่งเป็นผู้รู้ที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง มีช่องยูทูบ “วิว จิตสัมผัส Channel” ที่ทำหน้าที่เผยแพร่เรื่องราว กิจกรรม และพิธีกรรมต่าง ๆ ไปสู่ผู้ศรัทธาอย่าง สม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เรื่องเล่าวิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจาก ตาม รอย Studio (2568, ออนไลน์) สุดเกล้า (2567, ออนไลน์) GMM25Thailand (2567, ออนไลน์) Deetukwan Channel (2567, ออนไลน์) วิว จิตสัมผัส Channel (2568, ออนไลน์) วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง นนทบุรี (2568, ออนไลน์) และ อ้าปากค้าง สตูดิโอ (2564, ออนไลน์) ดังนี้

เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี

เรื่องเล่าประวัติความเป็นมาของวิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี เชื่อมโยงกับ ชีวิตประวัติของวิว จิตสัมผัส ซึ่งเล่าว่า เทพเจ้ากวนอูได้มาหาในความฝันเมื่ออายุได้ 9 ขวบ บอกว่าในอนาคต มีภารกิจที่จะต้องกระทำร่วมกัน เมื่ออายุได้ 12 ขวบ ไม่สามารถกินเนื้อสัตว์เพราะมองเห็นเป็นเลือด จึง เริ่มกินมังสวิรัต เทพเจ้ากวนอูได้มาหาในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้ พาไปดูนรก สวรรค์ จากนั้นเหมือนสัมผัสพิเศษ ได้เปิดขึ้น เทพเจ้ากวนอูจะเข้ามาบอกสิ่งต่าง ๆ ให้รู้ให้ทำในจิต ต่อมาเทพเจ้ากวนอูบอกให้เข้ามา

กรุงเทพฯ ให้เปิดเผยตัวว่าเป็นสื่อกลางเทพเจ้ากวนอู ได้มีโอกาสได้ออกสื่อโทรทัศน์ กลายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง

วันหนึ่งเทพเจ้ากวนอูได้บอกให้ริว จิตสัมผัส สร้างวัดเพื่อแทนคุณแผ่นดิน โดยให้สร้างเทวรูปกวนอูหันหน้าไปทางพระบรมมหาราชวังเพื่อคุ้มครองในหลวง แต่เขาไม่เชื่อเพราะไม่รู้จะเอาเงินจากที่ไหนมาสร้างกระทั่งในหลวงรัชกาลที่ 9 สวรรคต เขาจึงรู้ว่าตัวเองผิดพลาดที่ไม่เชื่อเทพเจ้ากวนอู และไม่ได้คิดจะทำอะไรตามที่เทพเจ้ากวนอูได้บอกไว้ จากนั้น ริว จิตสัมผัส จึงรับปากที่จะสร้างวัดซึ่งเทพเจ้ากวนอูได้ให้ข้อกำหนดไว้ว่า ห้ามขอ ห้ามบริจาค ห้ามเรียไร เขาจึงได้จัดสร้างวัดถุมงคลเทพเจ้ากวนอูขึ้นมา ซึ่งปรากฏว่ามีผู้มาเข้าบูชาเป็นจำนวนมาก วิหารอริยเจ้ากวนอูถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกในห้างเดอะวอล์ค ถนนราชพฤกษ์ จังหวัดนนทบุรี ตามความประสงค์ของเทพเจ้ากวนอู ก่อนที่จะย้ายมาตั้ง ณ สถานที่ปัจจุบัน โดยสถานที่แห่งนี้ เทพเจ้ากวนอูได้บอกแต่แรกว่ามีเนื้อที่ 1 ไร่ เมื่อริว จิตสัมผัส ได้ที่มาปรากฏว่ามีพื้นที่เพียง 2 งาน ต่อมาเมื่อผู้ศรัทธาซื้อที่เพิ่มให้อีก 2 งาน เมื่อริว จิตสัมผัส เห็นโฉนดที่จึงรู้ว่าที่ทั้ง 2 ผืน ที่จริงแล้วเป็นที่ผืนเดียวกัน เนื้อที่ 1 ไร่พอดี การก่อสร้างในระยะแรก ริว จิตสัมผัส ได้ดำเนินการเองเสียบบ้าง ต่อมาเมื่อผู้ศรัทธาต้องการเข้าร่วมทำบุญ บุคคลเหล่านี้จะต้องสอบถามเทพเจ้ากวนอูว่ายินยอมให้ร่วมหรือไม่ โดยการโยนไม้เสี่ยงทาย การก่อสร้างวิหารอริยเจ้ากวนอูใช้เวลาราว 3 ปี ใช้เงินราว 60 ล้านบาท สิ่งเหล่านี้สำเร็จลงโดยที่ริว จิตสัมผัส ไม่ได้เป็นหนี้แม้แต่บาทเดียว ปัจจุบันวิหารอริยเจ้ากวนอูมีเทวรูปเทพเจ้ากวนอูองค์ใหญ่สูง 6 เมตร ตั้งอยู่บนอาคาร ส่วนเทวรูปกวนอูองค์อื่น ๆ ตั้งอยู่บริเวณชั้น 2 ของอาคาร วิหารอริยเจ้ากวนอูเป็นที่รู้จักและมีผู้ศรัทธาจำนวนมาก วันธรรมดาจะมีผู้เดินทางมาสักการะราว 500 คน ส่วนวันเสาร์-อาทิตย์มีผู้ศรัทธาเดินทางมากว่า 2 พันคน

ภาพที่ 4.25 เทวรูปเทพเจ้ากวนอู วิหารอริยะเจ้ากวนอู
ที่มา: วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง นนทบุรี (2568, ออนไลน์)

เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของวิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี

เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของวิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี ที่เผยแพร่อยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่เล่าโดยริว จิตสัมผัส ในรายการสารคดีและคอนเทนต์ของยูทูบเบอร์ต่าง ๆ ที่นำเสนอในหัวข้อนี้ ริว จิตสัมผัส ได้เล่าไว้ในรายการ “เรื่องนี้ต้องรู้” โดย ตามรอย Studio (2568, ออนไลน์) เนื้อหาเรื่องเล่าบางส่วนดังนี้

1) นายนพพร บุญลาโก ประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัททิพย์ประกันภัยชีวิต จำกัด (มหาชน) ได้มาไหว้ทำทัฬหีเทพเจ้ากวนอูว่าภายใน 4 เดือน ถ้าได้หุ้นหนึ่งพันล้าน จะถวายบรณดีเทพเจ้ากวนอู 3,800 ขวด ภายใน 4 เดือน สิ่งที่เขาได้สำเร็จจริง ๆ จึงนำรีเจนซีบรณดีไทยจำนวนดังกล่าวไปถวายเทพเจ้ากวนอูที่วิหารอริยะเจ้ากวนอู จำนวนบรณดีที่ถวายข้างต้นเป็นสถิติที่สูงที่สุดของวิหารอริยะเจ้ากวนอูแห่งนี้

2) คุณแจ็กได้มาไหว้ขอพรเทพเจ้ากวนอู บนเสริ่งยังไม่ทันออกจากวิหารอริยะเจ้ากวนอู สิ่งที่เขาขอสำเร็จแล้ว จึงขอบริจาคปิดทองเทวรูปเทพเจ้ากวนอู หลังจากโยนไม้เสี่ยงทายแล้ว เทพเจ้ากวนอูอนุญาต จึงบริจาคปิดทองคำแท้แด่องค์เทพเจ้ากวนอู

เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของวิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวข้องกับเรื่องทางโลก 3 ประการ ได้แก่ 1) เรื่องสุขภาพ 2) เรื่องขอลูกหลาน และ 3) เรื่องการงาน ซึ่งสัมพันธ์กับเทวรูปกวนอู 3 องค์ในวิหารที่เชื่อว่าแต่ละองค์ให้พรในสิ่งที่แตกต่างกันซึ่งเกี่ยวข้องกับสุขภาพ ลูกหลาน และการงาน อนึ่ง นอกจากเรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ที่เล่าโดยริว จิตสัมผัส แล้ว ยังมีเรื่องเล่าเช่นนี้ที่เล่าโดยผู้มาขอพรกราบไหว้เอง ทั้งที่รายการต่าง ๆ ได้สัมภาษณ์ไว้ และที่บุคคลเหล่านั้นเล่าไว้ได้โพสวิหารอริยะเจ้ากวนอู

นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับโชคลาภ คือมีผู้มาขอพรแล้วถูกลอตเตอรี่ได้เงินเป็นล้าน รวมถึง เรื่องเล่านายหน้ามาบนขายที่ดิน ขายได้ 240 ล้าน จึงนำเงิน 200,000 บาท มาแก้บนเทพเจ้ากวนอู เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์เทพเจ้ากวนอู วิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี เป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับความปรารถนาและการได้รับการเติมเต็มทางโลกของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาพ การงาน ขอลูก และโชคลาภ จึงอาจกล่าวได้ว่า เทพเจ้ากวนอูมีบทบาทหนึ่งในการตอบสนองความปรารถนาเกี่ยวกับความต้องการในชีวิตของมนุษย์ปุถุชน

ภาพที่ 4.26 โพสต์ในเฟ
พร บัญลาโก

ซบักเขียนพร หรือนายนพ

เกี่ยวกับการแก้บนที่วิหารอริยะเจ้ากวนอู
ที่มา: เขียนพร (2567, ออนไลน์)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของวิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี

วิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี ปรากฏเรื่องเล่าที่อาจพิจารณาได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ของสถานที่แห่งนี้ ดังนี้

1) เรื่องเล่าการแก้บนด้วยรีเจนซี่ บรันดีไทย แม้การบน การขอพรเทพเจ้ากวนอูจะมีในศาลเจ้ากวนอูทุก ๆ แห่ง แต่การกำหนดให้แก้บนด้วย “รีเจนซี่ บรันดีไทย” เป็นอัตลักษณ์ของศาลเจ้าแห่งนี้ ริว จิตสัมผัส เล่าว่า ตนได้สอบถามเทพเจ้ากวนอูว่าให้บนและแก้บนด้วยอะไร ท่านได้บอกว่า ให้แก้บนด้วยด้วยเหล้า ที่เป็นเหล้ายี่ห้อนี้เพราะหายาก เป็นการพิสูจน์ศรัทธา เคยมีผู้บนด้วยเหล้าแบบอื่น ๆ แต่ไม่สำเร็จ จึงเกิดเป็นธรรมเนียมนิยม เหล้าที่จะนำมาแก้บนนั้น จะกระทำเมื่อสิ่งที่ขอสำเร็จเท่านั้น หากไม่สำเร็จไม่ต้องแก้บน นอกจากนี้ ผู้ที่นำเหล้ามาแก้บนจะต้องเขียนบนกระดาชแดงด้วยลายมือตนเองว่าแก้บนเพราะได้อะไรตามที่ขอ แล้วติดกระดาชแดงนั้นไว้ที่ขวดเหล้า ริว จิตสัมผัสเล่าว่า นับถึงปัจจุบันมีผู้นำรีเจนซี่ บรันดีไทยมาแก้บนแล้วกว่า 3 แสนขวด

2) เรื่องเล่าไม่รับดูดวง และไม่มีการประทับทรงเทพเจ้ากวนอู ที่วิหารอริยะเจ้ากวนอู ศาลเจ้าแห่งนี้ไม่มีร่างทรงหรือม้าขี่ ไม่มีการประทับทรงเทพเจ้ากวนอู ไม่ว่าในพิธีกรรมหรือเทศกาลใด ๆ รวมถึง ริว จิตสัมผัสไม่รับดูดวงด้วย กรณีเช่นนี้ ถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของศาลเจ้าแห่งนี้ เพราะศาลเจ้ากวนอูอื่น ๆ มักมีการประทับทรงในพิธีกรรมสำคัญ

3) เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรม “ยืมเงินเทพเจ้ากวนอู” พิธีกรรมนี้ถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ของวิหารอริยะเจ้ากวนอู เนื่องจากเป็นพิธีใหญ่ประจำปี ในพิธีกรรมมีวัตถุประสงค์สัญลักษณ์ และพิธีกรรมสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สื่อถึงการอ้อนวอนให้เทพเจ้ากวนอูอำนวยการให้สำเร็จในเรื่องเงิน การงาน

เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ศรัทธาว่า เมื่อเข้าร่วมพิธีกรรมแล้ว จะมีสิ่งดี ๆ เกี่ยวกับการงาน การเงิน เกิดขึ้นกับตนเอง

ในหัวข้อ “เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู” นี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเรื่องเล่าของศาลเจ้า 4 แห่ง ได้แก่ ศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ จังหวัดชลบุรี และวิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรี โดยได้นำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ และเรื่องเล่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ศาลเจ้าแต่ละแห่งได้ใช้เรื่องเล่าเพื่อเชื่อม “สถานที่” กับ “เทพเจ้ากวนอู” แต่ละแห่งเลือกวิธีการเล่าที่แตกต่างกัน หากศาลเจ้าแห่งนั้นมีความเก่าแก่ เรื่องเล่ามักอ้างอิงถึงบรรพบุรุษชาวจีนในอดีตที่ได้อัญเชิญเทวรูปเทพเจ้ากวนอูเข้ามายังดินแดนประเทศไทย สืบให้เห็นว่า พื้นที่นั้น ๆ เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นพื้นที่แห่งจิตวิญญาณของคนไทยเชื้อสายจีน แต่หากเป็นศาลเจ้าใหม่ จะอ้างอิงถึง “ผู้สร้าง” ที่เป็น “สื่อกลาง” เทพเจ้ากวนอู ทั้งในแง่ของการเป็นร่างทรง/ม้าขี่ หรือเป็นผู้ที่สามารถสื่อจิตกับเทพเจ้ากวนอูได้ ส่วนเรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ ในภาพรวมมีความคล้ายคลึงกัน คือมักเล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ อภินิหารต่าง ๆ อันเกิดแก่ผู้ที่เคารพศรัทธาต่อเทพเจ้ากวนอู นำสังเกตว่าเรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ส่วนใหญ่มักเกี่ยวพันกับเรื่องทางโลก ในด้านเรื่องเล่าอัตลักษณ์ของศาลเจ้านั้น กรณีศึกษาแต่ละที่มีความแตกต่างกัน เช่น ศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานครเด่นในเรื่องการขอพรค้าขายที่ดิน สะท้อนผ่านภาพจำเทวรูปเทพเจ้ากวนอูที่มีโดนดที่ดินเสียไว้เต็มบริเวณเอน ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต เด่นในด้านการจัดพิธีกรรมเพื่อสนองต่อชาวบ้าน รายละเอียดของพิธีกรรมมีความซับซ้อนและมักเกี่ยวข้องกับอภินิหาร นอกจากนี้ “ร่างทรง” เทพเจ้ากวนอูก็มีบทบาทอย่างมากในการกระทำสิ่งใด ๆ ที่ศาลเจ้าแห่งนี้ ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ จังหวัดชลบุรี เด่นเรื่องพลังความศักดิ์สิทธิ์ที่ได้มวลสาร คือ ผงรูป ที่นำมาจากเมืองจีน ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของเทพเจ้ากวนอูโดยตรง นอกจากนี้ยังเด่นในแง่ที่ผู้บูรณะศาลเจ้าเป็นร่างทรงเทพเจ้ากวนอูเอง ซึ่งปัจจุบันก็ยังประทับทรงเพื่อช่วยเหลือผู้ศรัทธาในเรื่องต่าง ๆ ด้วย ส่วนวิหารอริยะเจ้ากวนอู จังหวัดนนทบุรีนั้น เด่นในแง่ที่ ผู้สร้างศาลเป็นสื่อกลาง (Medium) ของเทพเจ้ากวนอู แต่เป็นแบบเทพเจ้าในบริบทสังคมเมือง ที่ไม่เน้นการประทับทรง ที่คนส่วนหนึ่งอาจมองได้ว่าเป็นเรื่องมกมาย ศาลเจ้าแห่งนี้ยังเด่นในด้านการสร้างสรรค์พิธีกรรมเพื่อสนองต่อคนในสังคมเมือง อีกทั้งยังเชื่อมโยงความเชื่อนี้เข้ากับพุทธศาสนาอย่างแนบเนียน อนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า “เทพเจ้ากวนอู” เป็นภาพแทนของคนไทยเชื้อสายจีน เพราะแต่ละที่ที่จะยึดโยงอยู่กับชาวจีน เช่น พื้นที่ตั้งชุมชนจีนโบราณ พื้นที่จิตวิญญาณของคนไทยเชื้อสายจีน รวมถึง “สื่อกลาง” ของเทพเจ้ากวนอูไม่ว่าจะเป็นร่างทรง หรือผู้ที่สื่อจิตกับเทพเจ้ากวนอูได้ ล้วนแต่เป็นลูกหลานชาวจีนในแผ่นดินไทย

5. เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู

วัดมุงคล หมายถึงเครื่องรางของขลังที่เชื่อว่าจะนำความสุขความเจริญเป็นต้น มาให้หรือป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ เช่น ตะกรุด ผ้าประเจียด (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556: 1104) วัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู จึงเป็นเครื่องรางของขลังที่สร้างขึ้นจากความเชื่อเทพเจ้ากวนอู ผู้บูชาเชื่อว่าวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู

มีความศักดิ์สิทธิ์ มีอานุภาพในการนำพาสิ่งที่ดี ๆ ที่เป็นมงคลมาสู่ชีวิตได้ ตัววัดมุงคลนั้นเป็นวัตถุอย่างหนึ่ง ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดมุงคลสัมพันธ์กับเรื่อง “เรื่องเล่า” ซึ่งจะทำให้วัดมุงคลนั้นมีความพิเศษขึ้นมา และเชื่อมโยงไปสู่ความเชื่อเทพเจ้ากวนอู

จากการสำรวจในอินเทอร์เน็ต พบวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอูในหลายลักษณะ เช่น เทวรูปเทพเจ้ากวนอู เหรียญเทพเจ้ากวนอู ยันต์เทพเจ้ากวนอู ภาพเทพเจ้ากวนอู กำไลง้าวเทพเจ้ากวนอู ฯลฯ อีกทั้งสถานที่ที่ให้เชาบูชาวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู หรือนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู ก็มีอย่างหลากหลาย เช่น เว็บไซต์เกี่ยวกับวัดมุงคล แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (e-commerce platform) ในหมวดหมู่วัดมุงคล เพจเฟซบุ๊กวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู ช่องยูทูบของชินแส รวมถึงเพจเฟซบุ๊กของศาลเจ้ากวนอูบางที่ก็จัดสร้างวัดมุงคลให้เชาบูชาด้วย หัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นนำเสนอ “เรื่องเล่า” ที่เล่าอธิบายประกอบวัดมุงคลซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของบทความและคลิป ดังนี้

ตารางที่ 4.6 เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู

ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
เทพเจ้ากวนอู	https://www.sea2sun.com	บทความ
วัดมุงคลพระโพธิสัตว์กวนอู	https://www.guanyuway.com	บทความ
วัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู	เพจเฟซบุ๊ก “วัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู 協天大帝 เสริมโชคชะตาชีวิต”	บทความ
เปิดตลับพระใหม่ - เหรียญเจ้าพ่อกวนอู รุ่น 1	ข่าวสดออนไลน์	บทความ
เหรียญเทพเจ้ากวนอู เสือนอนกิน	เพจเฟซบุ๊ก “ริ้ว จิตสัมผัส”	บทความ
วัดมุงคลคนเกิดปีกุน 2563 เทพเจ้ากวนอูปางนั่งเสื่อ ถือง้าว สูง4นิ้ว	Shopee	บทความ
วัดกุนชาที่ศาลเจ้าจัดสร้างในงาน 139 ปี ศาลเจ้ากวนอู นาบอน	เพจเฟซบุ๊ก “ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ภูเก็ต”	บทความ
เหรียญเจ้าพ่อกวนอู ศาลายา	เพจเฟซบุ๊ก “ศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าพ่อกวนอู ศาลายา”	บทความ
เหรียญรุ่นที่ 1	เพจเฟซบุ๊ก “ศาลเทพเจ้ากวนอู คลอง 10”	บทความ
เหรียญเทพเจ้ากวนอู รุ่น เฮงเฮงรวยรวย	เอกราชนิวส์	บทความ
เหรียญเทพเจ้ากวนอู ในวาระบูรณะแก่งจันรินน้ำ	เพจเฟซบุ๊ก “ศาลเจ้ากวนอู ตลาดสมเด็จเจ้าพระยา คลองสาน”	บทความ

ชื่อตัวบท	ช่อง/เว็บ/เพจที่นำเสนอ	ประเภทตัวบท
มีกูไว้ไม่จน เหรียญเทพเจ้ากวนอู ปางเจ็กเขียนฮ่องเต้	ยูทูปช่อง “พุทธสำเร็จ Channel”	คลิป

จากการสำรวจข้อมูลข้างต้น พบว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ 1) ภาพวัตถุมงคล และ 2) เรื่องเล่าประกอบวัตถุมงคล แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพ

ที่ 4.27

ตัวอย่างตัวบทเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลที่ประกอบด้วยภาพและข้อความเล่าเรื่อง
ที่มา: ศาลเทพเจ้ากวนอู คลอง 10 (2567, ออนไลน์)

เมื่อพิจารณาในภาพรวม เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย การเล่าเรื่องในรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. ชื่อ รุ่น สถานที่สร้าง และวาระในจัดสร้างวัตถุมงคล

ชื่อวัตถุมงคลมักสัมพันธ์กับรูปลักษณ์ที่ปรากฏ เช่น ถ้าทำเป็นเหรียญ ชื่อของวัตถุมงคลก็มักจะเริ่มต้นด้วยคำว่า “เหรียญ” ชื่อและรุ่นส่วนใหญ่จะอยู่ติดกัน เช่น เหรียญเทพเจ้ากวนอู รุ่นเฮงเฮงรวยรวย เหรียญเทพเจ้ากวนอู รุ่นอายุวัฒนะ เหรียญเจ้าพ่อกวนอู รุ่นชนะมาร รุ่นเปิดโลกเหนือดวง เหรียญเทพเจ้ากวนอู รุ่นเจ้าสัวใหญ่ ฯลฯ น่าสนใจว่าชื่อรุ่น เช่น เฮงเฮงรวยรวย อายุวัฒนะ เปิดโลกเหนือดวง ล้วนแต่สื่อถึงสิ่งที่ผู้คนปรารถนา ส่วน สถานที่จัดสร้างมักบอกชื่อศาลเจ้า มูลนิธิ หรือองค์กรที่จัดสร้าง เช่น ศาลเทพเจ้ากวนอู คลอง 10 ปทุมธานี ศาลเจ้ากวนอู ศาลายา มูลนิธิเมาไม่ขับ ฯลฯ นอกจากนี้ยังอาจมีการบอกวาระ/โอกาส หรือวัตถุประสงค์ในการจัดสร้างวัตถุมงคลไว้ด้วย เช่น ในโอกาสสร้างศาล ในวาระบูรณะแก่งจันทรมัน ในวาระงานครบรอบ 139 ปี เพื่อสืบทอดทุนสร้างฌาปนสถาน (เมรุ) เป็นต้น เรื่องเล่าในหัวข้อนี้ เป็นการให้ข้อมูลพื้นฐานของวัตถุมงคลนั้น ๆ

2. ประเภท รูปลักษณ์ และราคาของวัตถุมงคล

ในการจัดสร้างวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู โดยมากผู้จัดสร้างมักไม่ได้จัดสร้างวัตถุมงคลเพียงแบบเดียว แต่จะจัดสร้างหลาย ๆ แบบในรุ่นนั้น เพื่อให้ผู้ศรัทธาที่มีฐานะเศรษฐกิจต่างกันได้เข้าถึงตามกำลังทรัพย์ของตน การบอกประเภทและรูปลักษณะของวัตถุมงคล ส่วนมากจะเล่าเรื่องโดยภาพ เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน และอาจเสริมการเล่าด้วยถ้อยคำเพื่อให้ภาพนั้นชัดเจนและสื่อความได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้จะบอกราคาของวัตถุมงคลไว้ด้วย

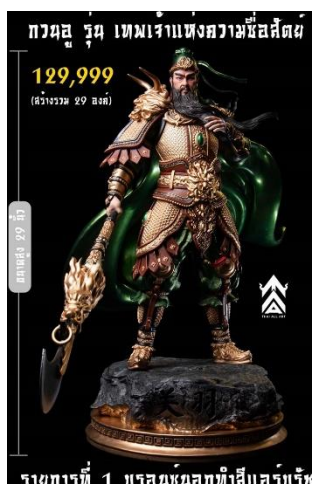
ภาพที่ 4.28 เนื้อหา
มงคลเทพเจ้ากวนอู

ประชาสัมพันธวัตถุ
ที่ระบุประเภท

รูปลักษณะ และราคา

ที่มา: เอกราชนิษฐ์ (2567, ออนไลน์)

จากภาพข้างต้น ภาพดังกล่าวจะทำหน้าที่เล่าเรื่องให้ผู้รับสารได้เห็นประเภทและรูปลักษณะของวัตถุมงคล กระนั้น ข้อความที่อธิบายเพิ่มเติมเข้ามาก็มีความสำคัญเพราะทำให้ประเภทและรูปลักษณะมีความชัดเจนขึ้น เช่น คำว่า เหรียญเนื้อเงินลงยาสีแดง เหรียญทองแดงผิวไฟ นอกจากจะบอกประเภทหรือชนิดของวัตถุมงคลแล้ว คำว่า “เหรียญ” “เนื้อเงิน” “ลงยาสีแดง” “ทองแดง” “ผิวไฟ” ล้วนแต่เป็นข้อความที่ช่วยอธิบายให้ภาพและรูปลักษณะของวัตถุมงคลชัดเจนขึ้น ส่วนราคาของวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู เท่าที่ผู้วิจัยสืบค้นพบในอินเทอร์เน็ตมีตั้งแต่ราคาหลักร้อย (199 บาท) ไปจนถึงหลักแสน (129,999) ทั้งนี้ราคาของวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูจะขึ้นอยู่กับขนาด วัสดุ ผู้จัดสร้าง และพิธีกรรมการปลุกเสก

ภาพที่ 4.29 วัตถุมงคลเทพเจ้ากวน
ที่มา: พระเครื่องพาณิชน๑๙

อูราคาหลักแสนบาท
(2568, ออนไลน์)

1. การปลุกเสกวัตถุมงคล

การปลุกเสกวัตถุมงคลเป็นพิธีกรรมที่ทำให้วัตถุมงคลนั้นเกิดความศักดิ์สิทธิ์เพราะได้เชื่อมพลังแห่งอำนาจเหนือธรรมชาติ (เทพเจ้ากวนอู) เข้ากับวัตถุมงคลนั้น ๆ สำหรับการปลุกเสกวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูในบริบทสังคมไทยที่พบในอินเทอร์เน็ตมีทั้ง พิธีเบิกเนตรและพิธีเทวาภิเษกที่ร่างทรง/ม้าขี่เทพเจ้ากวนอูหรือพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธี นอกจากนี้ยังมีพิธีพุทธาภิเษกที่คณะพระภิกษุสงฆ์ทำสมาธิเพ่ง กระแสจิตส่งพุทธคุณเข้าสู่วัตถุมงคล อนึ่ง การปลุกเสกในบางที่อาจมีทั้งพิธีเทวาภิเษกและพุทธาภิเษก ผสมกัน เรื่องเล่าเกี่ยวกับการปลุกเสกวัตถุมงคลอาจกล่าวไว้แบบสรุป เช่น “ประกอบพิธีบวงสรวงฟ้าดิน และเบิกเนตรองค์กวนสั้งเต็กุ่น (เทพเจ้ากวนอู) เข้าวันที่ 29 ก.ค. 2567” หรือ “เข้าพิธีพุทธาภิเษก และให้พระเกจิอาจารย์ต่างๆ ทั่วประเทศได้ ปลุกเสก” หรือ “พิธีพุทธาภิเษก 2 พิธี (พิธีไทยและพิธีจีน)” หรืออาจใช้คำกว้าง ๆ ว่า “ทำพิธี ณ วิหารอริยะเจ้ากวนอูบางบัวทอง” เป็นต้น นอกจากนี้ในบางกรณี อาจกล่าวแบบละเอียดโดยให้กำหนดการของพิธีกรรมต่าง ๆ แนบมาด้วยก็มี ทั้งนี้ วัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูที่ม้าขี่เทพเจ้ากวนอูเป็นผู้ปลุกเสก เช่น ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต ส่วนที่ผสมผสานทั้งพิธีแบบจีนและพิธีพุทธาภิเษกเข้าด้วยกัน พบมากกว่า เช่น วัตถุมงคล ศาลเจ้ากวนอู ศาลายา, ศาลเจ้ากวนอู อ่างทอง, ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน กรุงเทพมหานคร เป็นต้น เรื่องเล่าเกี่ยวกับการปลุกเสกนี้มีความสำคัญ เพราะทำให้ผู้นับถือศรัทธาเกิดความเชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของวัตถุมงคล

ภาพที่ 4.30 การเบิก

เนตรวัดอุดมมงคลเทพเจ้า

กวนอูโดยร่างทรง ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ต
ที่มา: ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ภูเก็ต (2568, ออนไลน์)

1. เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู

วัดอุดมมงคลเทพเจ้ากวนอูที่ให้เชาบูชาในเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น วัดอุดมมงคล พระเครื่อง ฯลฯ และที่ให้เชาบูชาผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (e-commerce platform) มักเล่าประวัติหรือที่มาของเทพเจ้ากวนอูไว้ด้วย ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เป็นไปเพื่ออ้างถึงความเก่าแก่หรือรากวัฒนธรรม อีกทั้งเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มคนที่ยินยอมและชื่นชอบการขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกกันว่า “สายมู” ซึ่งบางคนอาจรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูมาบ้างเพียงเลือนลาง ให้ได้ทราบ เข้าใจ และเกิดความนิยมศรัทธาเทพเจ้ากวนอู แล้วสนใจในวัดอุดมมงคลเหล่านั้น เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูนี้อาจเล่าอย่างกระชับ ตัวอย่างเรื่องเล่ากลุ่มนี้จากช้อปปี้ (Shopee) เช่น “เทพเจ้ากวนอูเป็นเทพแห่งความซื่อสัตย์ กตัญญู จงรักภักดี และความกล้าหาญ เป็นเทพที่ชาวจีนนับถือศรัทธากันมาก เป็นเพราะท่านซื่อสัตย์และเชื่อมั่นว่าสามารถปราบภูติผีปีศาจได้” หรือ “เทพเจ้ากวนอูเป็นเทพสัญลักษณ์แห่งความซื่อสัตย์ ความกตัญญูรู้คุณ ความจงรักภักดี และความกล้าหาญ การเคารพสักการะเทพเจ้ากวนอูนั้น เป็นประเพณีที่นิยมทำกันมาหลายพันปีแล้ว” (Shopee. 2568, ออนไลน์) ส่วนในเว็บไซต์วัดอุดมมงคลนั้นจะเล่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูไว้ละเอียดกว่า โดยอาจเชื่อมโยงถึงวรรณกรรมสามก๊กตอนที่กวนอูมีบทบาทสำคัญในเรื่อง ตัวอย่างเรื่องเล่ากลุ่มนี้ในเว็บไซต์มหามงคล (www.mahamongkol.com) ซึ่งเป็นเว็บไซต์เกี่ยวกับโหราศาสตร์และวัดอุดมมงคลได้เล่าประวัติเทพเจ้ากวนอูไว้ดังนี้

เทพเจ้ากวนอู ท่านได้รับการยกย่องเทิดทูนอย่างสูงจากชาวจีนในปัจจุบัน ในทางลัทธิเต๋าได้ยกย่องให้กวนอูเป็น “เซียน” แห่งความภักดี ความซื่อสัตย์ อีกทั้งยังถือว่าเป็น เทพแห่งโชคลาภเรียกกันว่า “อู๋ไฉเสียนเย่” หรือ “ไฉชิงเอี้ยบู๊” ในขณะที่ทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานยกย่องให้กวนอูเป็นพระโพธิสัตว์ องค์หนึ่งเรียกกันว่า “พระสังฆรามโพธิสัตว์” หรือ “เจียหลานผุซ่า”

และมีส่วนช่วยทะเลาะเบาะแว้งระหว่างชายเบนนกษัตริย์แห่งเวียง (เจ้าเมือง) รวมรวมต่าง ๆ ในสมัยสามก๊ก ของกวนอูเป็นที่เล่าขานสืบทอดต่อ ๆ กันมาหลายชั่วคน สร้างความประทับใจให้แก่ ชาวจีนอย่างลึกซึ้ง

Mahamongkol (2568, ออนไลน์)

5. บารมี หรือ ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดถุมงคล

บารมี หรือ ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดถุมงคล เป็นเรื่องเล่าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง และมักปรากฏใน ตั๋วบทที่เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ กล่าวได้ว่า บารมีหรือความศักดิ์สิทธิ์เป็น “หัวใจ” ของการนับถือบูชาซึ่งจะ นำมาสู่การตัดสินใจเข้าบูชาวัดถุมงคลเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับบารมีและความศักดิ์สิทธิ์ของวัดถุมงคลเทพเจ้ากวนอนั้น ว่ากันว่า มีทั้ง “บู๊” และ “บูน” บู๊ หมายถึง การใช้กำลังและการต่อสู้ ในมิติของ วัดถุมงคลสื่อถึงการปราบปรามสิ่งชั่วร้าย การเอาชนะคู่ต่อสู้ อำนาจบารมี ฯลฯ ในขณะที่ บูน หมายถึง การมีปัญญา ในมิติของวัดถุมงคลสื่อถึง การมีสติปัญญาเฉียบแหลมสามารถประกอบธุรกิจให้ก้าวหน้า รุ่งโรจน์ ความร่ำรวย ความเป็นสิริมงคล ฯลฯ โดยหลักการบารมีด้านบู๊และบูนจะสัมพันธ์กับปาง เช่น ปางสังการ ปางห้ามศึก ปางขี่ม้าศึก จะส่งบารมีด้านบู๊ ในขณะที่ ปางอ่านตำรายามราตรี ปางประทาน ทรัพย์ จะส่งบารมีด้านบูน กระนั้น ในบริบทจริง เรื่องเล่าเกี่ยวกับบารมีและความศักดิ์สิทธิ์วัดถุมงคล ตามที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ตมักไม่ใคร่เคร่งครัดตามความเชื่อเกี่ยวกับปางนัก กล่าวคือ ปางใด ๆ ของวัดถุมงคลเทพเจ้ากวนอูอาจได้รับการเล่า/เอ่ยอ้างถึงบารมีและความศักดิ์สิทธิ์ผสมผสานทั้งบู๊และบูน เช่น “เสริมบารมีและเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว” “เสริมดวงชะตา โชคลาภ วาสนา บารมี” “ดีทุกด้าน เสริมดวง เสริมบารมี ทำมาค้าเฮงๆรวยๆ แคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง และแก้ปีชงดีเลิศ” ฯลฯ เมื่อพิจารณาอำนาจ บารมี และความศักดิ์สิทธิ์ของวัดถุมงคลเทพเจ้ากวนอู ในภาพรวมสะท้อนให้เห็นว่า วัดถุมงคลมีบทบาทในการสนองความต้องการทางโลกของมนุษย์ปุถุชน

ภาพที่ 4.31 เรื่องเล่า

บารมีหรือความ

ศักดิ์สิทธิ์ของวัดถุมงคลเทพเจ้ากวนอู

ที่มา: ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ภูเก็ต (2568, ออนไลน์)

6. วิธีการบูชา

เว็บไซต์ และแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการเช่าบูชาวัตถุมงคลมัก “เล่า” ถึงวิธีการบูชาวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู จากการสำรวจข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับวิธีบูชามักจะมีเนื้อหาซ้ำ ๆ เป็นไปได้ว่า ข้อมูลเหล่านี้มาจากแหล่งเดียวกัน หรือคัดลอกต่อ ๆ กันมา อย่างไรก็ตาม การที่เรื่องเล่าวิธีการบูชาปรากฏซ้ำ ๆ ในอินเทอร์เน็ต เรื่องเล่าเหล่านี้ได้กลายเป็นรูปแบบหรือแนวทางการบูชาวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูขึ้นมา ครอบคลุมเนื้อหาเรื่องเล่าตั้งแต่ การอัญเชิญวัตถุมงคล เข้าบ้าน/สำนักงาน การเปิดผ้าปิดตาวัตถุมงคล คำสวดอาราธนา และเครื่องบูชา เป็นต้น ในที่นี้ผู้วิจัยขอนำเสนอตัวอย่าง เรื่องเล่าคำแนะนำวิธีการอัญเชิญวัตถุมงคลเทพกวนอูเข้าสู่บ้าน จากเว็บไซต์ sea2sun (2568, ออนไลน์) ซึ่งจำหน่าย/ให้เช่าบูชาวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู วัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูจากเว็บไซต์นี้แต่ละองค์จะได้รับการปิดตาไว้ด้วยผ้าแดง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้สัมภเวสีหรือวิญญาณร้ายเข้าสิงสู่เทวรูป ดังเรื่องเล่าดังนี้

...การปิดผ้าแดงที่เนตรของกวนอูก่อนจัดส่งนั้นเพื่อป้องกันสัมภเวสีระหว่างทางและยังเป็นการปกป้องสิ่งอัปมงคลอีกด้วย การปฏิบัติหลังจากได้รับองค์ท่านแล้ว นั้น คือนำองค์ท่านออกจากกล่องวางบนโต๊ะ อย่าเพิ่งถอดผ้าแดงออก และอย่าใส่จ้าวที่องค์กวนอูทันที ให้จัดรูปบอกกล่าวพระประธานที่บ้านหรือสำนักงานก่อน จากนั้นไหว้เจ้าที่เจ้าทาง และนำท่านขึ้นประดิษฐานบนชั้นวาง จากนั้นใส่จ้าวแล้วจึงถอดผ้าแดงออก แล้วทำการถวายเครื่องบูชาไปเรื่อย ๆ

ภาพที่ 4.32 ธรรมเนียมจากปิด

ตาเทวรูปเทพเจ้ากวนอูเพื่อป้องกัน

สัมภเวสี

ที่มา: sea2sun (2568, ออนไลน์)

ในลาซาด้า (Lazada) ผู้จัดให้เข้าวัดถมุงคลเทพเจ้ากวนอู ยังได้ให้รูปแบบคำกล่าวอาราธนาวัดถมุงคลไว้อย่างละเอียดดังนี้

ข้าแต่ครูบาอาจารย์ทั้งพรหมและเทวดาทั้งหลายที่รักษาวัดถมุงคลองค์พระนี้
ข้าพเจ้า.....นามสกุล.....เกิดวันที่..เดือน...ปี พ.ศ.....
ขออาราธนาอภัยเชิญ..(ชื่อวัดถมุงคล)..มาบูชาห้อยคอ หรือ ประจําบ้านเรือน
เพื่อเป็นสิริมงคล เป็นมิ่งขวัญในชีวิต
ด้วยบารมีครูบาอาจารย์พระอริยสงฆ์บารมีธรรม
ขอบารมีท่านจงปกแผ่คุ้มครอง ช่วยหนุนค้ำชู ดวงชะตา หน้าที่การงาน
ให้พบแต่ความสุข ความเจริญให้ข้าพเจ้า...อย่าได้อด..อย่าได้อยาก
อย่าได้ยาก..อย่าได้จน..อย่าได้ต่ำกว่าคน..อย่าได้จนกว่าใคร..
เจริญด้วยทรัพย์สิ้นเงินทอง อุดมสมบูรณ์ พูนสุข
..ขอให้เป็นเศรษฐี มีเงินทองใช้ไม่ขาดมือ
ช่วยเหลือเกื้อกูลพระพุทธศาสนาสืบไป สาธุ สำเร็จ สำเร็จ สำเร็จ
"จบเท่านี้ถือว่าใช้ได้แล้ว หรือทำทุกวันยิ่งดี"

ลาซาด้า
(2568, ออนไลน์)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดถมุงคลเทพเจ้ากวนอูในอินเทอร์เน็ตครอบคลุมเนื้อหาวิธีการบูชาด้วย วิธีการต่าง ๆ ที่เป็นขั้นเป็นตอนนี้ ทำให้ความเชื่อนี้นำไปสู่การปฏิบัติที่แสดงออกด้วยพฤติกรรม พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นการเน้นย้ำความเชื่อว่าวัดถมุงคลเทพเจ้ากวนอูเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ศรัทธาจะต้องบูชาและปฏิบัติต่อท่านให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียม

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดถมุงคลเทพเจ้ากวนอู ได้แก่ 1.ชื่อ รุ่น สถานที่สร้าง และวาระในจัดสร้างวัดถมุงคล 2.ประเภท รูปลักษณะ และราคาของวัดถมุงคล 3. การปลุกเสกวัดถมุงคล 4. เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู 5. บารมี หรือ ความศักดิ์สิทธิ์ของวัดถมุงคล และ 6. วิธีการบูชา จะเห็นได้ว่า เรื่องเล่าเหล่านี้ต่างทำหน้าที่เสริมสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่วัดถมุงคลเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าแต่ละตอนต่างทำหน้าที่เติมเต็มความเชื่อนี้ ทำให้วัดถมุงคลเทพเจ้ากวนอูมีชีวิตขึ้นมา สร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาให้แก่ผู้ที่ได้ครอบครองวัดถมุงคลเหล่านี้ อนึ่ง ตัวบทเกี่ยวกับวัดถมุงคลหนึ่ง ๆ ที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตอาจมีองค์ประกอบเรื่องเล่าต่าง ๆ เหล่านี้อย่างครบถ้วน หรืออาจมีบางหัวข้อก็ได้ ขึ้นอยู่กับพื้นที่ จุดประสงค์และกลุ่มเป้าหมายของการเผยแพร่ตัวบทวัดถมุงคลเทพเจ้ากวนอูเหล่านั้น

จากที่นำเสนอ “รูปแบบความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย” ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณะเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู และเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดถมุงคลเทพเจ้ากวนอู นั้น **ด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณะเทพเจ้ากวนอู** พบว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาของเทพเจ้ากวนอูยึดโยงอยู่กับวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก อีกทั้งพบเรื่องเล่าที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่เพื่อเล่าเชื่อมโยงให้เห็นการดำรงอยู่ของเทพเจ้ากวนอูกระทั่งปัจจุบัน **ด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู** พบว่า เรื่องเล่าส่วนหนึ่งได้เล่าถึงความเชื่อบารมีของเทพเจ้ากวนอูที่สัมพันธ์กับปางเทพเจ้ากวนอู ลักษณะสำคัญคือ บารมีเหล่านี้เป็นไปในลักษณะเพื่อตอบสนองนักธุรกิจชาวจีน นอกจากนี้ ยังพบเรื่องเล่าที่สะท้อนให้เห็นว่า เทพเจ้ากวนอูได้กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างใกล้ชิด

ดังปรากฏคำเรียกขานว่า “อากง” **ด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู** พบว่า คนไทยเชื้อสายจีนได้สืบทอดพิธีกรรมดั้งเดิมผ่านการบูชาเทพเจ้ากวนอู นอกจากนี้ยังพบพิธีกรรมใหม่ ๆ เช่น “พิธีขอเงินเทพเจ้ากวนอู” ซึ่งสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองต่อบริบทร่วมสมัย **ด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู** พบว่า ศาลเจ้าแต่ละแห่งได้ดึงเอาลักษณะเด่นของตนเองมา “เล่า” เพื่อให้ศาลเจ้าแห่งนั้นน่าสนใจ และมีความศักดิ์สิทธิ์ เช่น ความเก่าแก่ ร้างทรง ผู้สร้าง มวลสารจากจีน เป็นต้น ส่วน **ด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู** พบว่า ในบริบทสังคมไทยร่วมสมัยวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูได้กลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่มีมูลค่า วิธีการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่วัตถุมงคลมักผสมผสานทั้งพิธีกรรมแบบไทยและแบบจีนเข้าด้วยกัน

พลวัตของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย

พลวัตของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอู คือ การเปลี่ยนแปลงของเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูทั้งในแง่การดัดแปลง การสร้างใหม่ การขยายความในลักษณะใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย พลวัตของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย มี 5 ด้าน คือ ด้านที่มาและรูปลักษณ์ ด้านความเชื่อ ด้านพิธีกรรม ด้านศาลเจ้า และด้านวัตถุมงคล ดังนี้

พลวัตด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอู

เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ตในบริบทสังคมไทยมีพลวัตในลักษณะการ “เล่า” เชื่อมโยงที่ทำให้เห็น “เส้นทาง” การดำรงอยู่และการรับรู้เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูของผู้คนปัจจุบัน กล่าวคือ เรื่องเล่าไม่เพียงเล่าย้อนถึง “ที่มา” และ “รูปลักษณ์” ของเทพเจ้ากวนอูที่ยึดโยงอยู่กับวรรณกรรมสามก๊ก แต่ปรากฏการเล่าขยายความในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้คนใคร่รู้เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู เช่น ทำไมเทวรูปเทพเจ้ากวนอูจึงมีใบหน้าสีแดง ทำไมกวนอูจึงกลายเป็นเทพเจ้าที่มีผู้คนนับถือศรัทธาจำนวนมาก ลักษณะนิสัยของกวนอูวิเคราะห์จากลักษณะการเลือกใช้อาวุธ รวมถึงการสร้างสรรค์เรื่องเล่ามุขปาฐะว่ากวนอูได้จุติมาช่วยมวลมนุษย์ เช่น เกิดเป็นเปาปุ้นจิ้น (หน้าดำ) เกิดเป็นเง็กเซียนฮ่องเต้ (หน้าขาว) เป็นต้น ด้วยเรื่องเล่าเหล่านี้แพร่หลายอยู่ในอินเทอร์เน็ตซึ่งเปิดกว้างให้ผู้คนสร้างสรรค์เนื้อหาได้อย่างอิสระ เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูจึงได้รับการเล่าขยายความ เพื่อตอบสนองสิ่งที่ผู้คนสนใจใคร่รู้ หากพิจารณาในภาพรวม จะพบว่า เรื่องเล่าที่เป็นพลวัตเหล่านี้ เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายหลังที่กวนอูได้เสียชีวิตแล้ว ผู้เล่ามีทั้งบุคคลทั่วไป นักวิชาการ รวมไปถึงซินแสหรือผู้รู้เกี่ยวกับเทพเจ้าจีน

พลวัตด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู

พลวัตเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู พบ 2 แบบ แบบแรกคือ เรื่องเล่าความเชื่อเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอู ซึ่งความเชื่อนี้คงได้รับการสืบทอดมาจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ รวมถึงอาจมีบางส่วนที่ได้รับการเล่าอธิบายเพิ่มเติมในบริบทสังคมไทย เช่น เทวรูปปางอ่านตำรายามราตรีมีบาร์มีด้านสติปัญญาเหมาะแก่นักศึกษา หรือผู้ที่กำลังจะสอบเข้ารับราชการ ในขณะที่เทวรูปปางสั่งการมีบาร์มีด้านอำนาจเหมาะแก่นักบริหาร ทหาร ตำรวจ และเจ้าของธุรกิจ ในภาพรวม ผู้วิจัยพบว่า บาร์มีหรืออานุภาพของ

เทพเจ้ากวนอูมีพลวัตที่ตอบสนองความต้องการของนักธุรกิจ สอดคล้องกับความจริงที่ว่าคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยจำนวนมากประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการค้าขาย การทำธุรกิจ และเป็นเจ้าของธุรกิจ ส่วนพลวัตอีกแบบหนึ่ง คือ พลวัตเรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่ามีพลวัตที่สะท้อนให้เห็นว่า เทพเจ้ากวนอู ได้กลายเป็นเทพเจ้าที่ใกล้ชิดกับผู้คน เห็นได้จากการที่ผู้นับถือศรัทธาส่วนหนึ่งเรียกเทพเจ้ากวนอูว่า “อากง” หรือ “ป้า” และยึดถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้เป็นที่พึ่งทางใจเกี่ยวกับความปรารถนาในเรื่องทางโลก เช่น การปกป้องคุ้มครองจากความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ การปองร้าย รวมไปถึงโชคลาภ และการขายที่ ปรากฏเรื่องเล่าของปัจเจกบุคคลที่ยืนยันถึงความศักดิ์สิทธิ์ที่เล่าว่าเกิดจากประสบการณ์จริงโดยตรง

พลวัตด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู

พลวัตเรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู ในด้านการไหว้บูชาของปัจเจกชนและการไหว้บูชา ณ ศาลเจ้ากวนอูที่เห็นได้ชัดคือ การปรากฏรูปแบบการไหว้บูชาที่ชัดเจน ทั้งในแง่วิธีการ เครื่องไหว้ คำสวด และข้อควรปฏิบัติ ผู้วิจัยพบว่า ข้อมูลที่นำเสนอมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น เมื่อนำเทพเจ้ากวนอูเข้าบ้าน ให้ไหว้บูชาพระรัตนไตรและแจ้งแก่เจ้าที่เจ้าทางก่อน ควรไหว้ด้วยผลไม้และหันหน้าเทวรูปกวนอูเข้าหาประตูใหญ่ ฯลฯ รูปแบบการไหว้บูชาที่กำหนดขึ้นอย่างชัดเจนและแพร่หลายอยู่ในอินเทอร์เน็ตนี้ทำให้ “การไหว้บูชา” เทพเจ้ากวนอูมีแนวทางร่วมกัน นำไปสู่ความมั่นใจ ความสบายใจ อันจะนำไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ในลักษณะไหว้ดีพลีถูกทำให้เชื่อมั่นว่าจะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากเทพเจ้ากวนอู ส่วนเรื่องเล่าพิธีผากเทพเจ้ากวนอูขายที่นั้นมีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นที่ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน กรุงเทพมหานคร กล่าวได้ว่าเป็นพลวัตที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคมเมือง ทั้งที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการค้าขายอสังหาริมทรัพย์ และประชาชนทั่วไปที่ต้องขายสินทรัพย์ซึ่งมีมูลค่าสูง นำสังเกตว่า รูปแบบของพิธีกรรมเป็นไปอย่างง่าย ๆ และเปิดโอกาสให้ปัจเจกชนเข้าถึงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอูโดยไม่ต้องผ่านสื่อกลาง (Medium) ส่วนเรื่องเล่าพิธีกรรมฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอูนั่น เมื่อพิจารณารูปแบบของพิธีกรรมที่จัดขึ้นหลากหลายรูปแบบและแตกต่างกัน อาจอนุมานได้ว่า พิธีกรรมนี้ไม่ได้มีรูปแบบที่ชัดเจนมาตั้งแต่ต้น และเป็นไปได้ว่า ลักษณะกิจกรรมต่าง ๆ สร้างสรรค์ขึ้นในบริบทสังคมไทย จึงมีทั้ง การนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาทำบุญศาล การประทับทรงเทพเจ้ากวนอู การแห่องค์เทพเจ้ากวนอูรอบเมือง ฯลฯ ส่วนเรื่องเล่าพิธีกรรมขอเงินเทพเจ้ากวนอูนั่นเป็นพลวัตที่สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างสรรค์พิธีกรรมในลักษณะใหม่ ๆ อย่างชัดเจน กล่าวคือ พิธีกรรมนี้มุ่งตอบสนองเรื่องทางโลกและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ศรัทธา มีการสร้างสรรค์วัตถุประสงค์ลักษณะใหม่ ๆ เช่น ธนบัตรเทพเจ้ากวนอู เป็นต้น

พลวัตด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู

เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอูในบริบทสังคมไทยเป็นพลวัตด้วยตัวเอง เพราะเรื่องเล่านี้ไม่มีในประเทศจีนซึ่งเป็นต้นกำเนิดความเชื่อ ลักษณะที่น่าสนใจของเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอูคือ แต่ละที่เล่า

ที่มาของศาลเจ้าด้วยเรื่องเล่าที่แตกต่างกัน บางที่เน้นความเก่าแก่ บางที่เน้นผู้สร้าง/ผู้บูรณะศาลเจ้าบางที่เน้นมาซี/ร่างทรงของเทพเจ้ากวนอู ฯลฯ ในบรรดาเหล่านี้ ยังมีศาลเจ้าที่สร้างขึ้นใหม่ เช่น วิหารอริยะเจ้ากวนอูที่เพิ่งสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2564 ด้วย การจะสร้างศาลเจ้าขึ้นใหม่และได้รับการยอมรับนั้น จำเป็นที่จะต้องมามี “เรื่องเล่าที่มา” อย่างชัดเจน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเรื่องเล่าที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละศาลเจ้า พบลักษณะพลวัตที่น่าสนใจหลายประการ เช่น ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน จังหวัดภูเก็ตปรากฏเรื่องเล่าที่แสดงถึงการประสานความเชื่อดั้งเดิมในวัฒนธรรมกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอูซึ่งนำเข้ามาจากจีน ได้แก่พระปลวกพญาจุฑา พญาเสือด้า พญาเสือขาว และพระเจ้าที่ ที่เป็นองค์รัชล้อมรอบเทพเจ้ากวนอู ในขณะที่ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ จังหวัดชลบุรี เด่นด้านการเล่าเรื่องที่ร่างทรงเทพเจ้ากวนอูได้เดินทางไปยังศาลเจ้ากวนอูสำคัญในประเทศจีน เช่น ที่ร่างท่านผิงไ้ ที่ศีรษะท่านผิงไ้ เพื่อนำผงธูปจากสถานที่ศักดิ์สิทธิ์นั้นมาไว้ยังสถานที่แห่งนี้ สื่อถึงการเชื่อมโยงอำนาจศักดิ์สิทธิ์อันนำมาสู่การปรากฏอภินิหารต่าง ๆ ส่วนวิหารอริยะเจ้ากวนอู อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีอัตลักษณ์ในการกำหนดให้ใช้รีเจนซีบรันดีไทยเป็นเครื่องแก้บน ทั้งนี้เหล่าชนชั้นหาได้ยาก การหามาแก้บนได้จึงเป็นการพิสูจน์ศรัทธา อีกทั้งที่ศาลเจ้าแห่งนี้ยังมีเหล่าแบบนี้บนหมั่นขวดตั้งอยู่เพื่อเป็นประจักษ์พยานที่สื่อถึงความสำเร็จของผู้ที่ขอพรด้วย กล่าวได้ว่า พลวัตด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอูเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีพลวัตมากและน่าสนใจยิ่ง

พลวัตด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู

พลวัตด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดมุงคลประการหนึ่งอาจเห็นได้จากการตั้งชื่อรุ่นวัดมุงคล เช่น รุ่นเฮงเฮงรวยรวย รุ่นอายุวัฒนะ รุ่นชนะมาร รุ่นเปิดโลกเหนือดวง รุ่นเจ้าสัวใหญ่ ฯลฯ ซึ่งสะท้อนสิ่งที่คนไทยปรารถนาและวิถีคิดแบบไทย ๆ นอกจากนี้ เรื่องเล่าวิธีการปลุกเสกวัดมุงคล ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เห็นพลวัต กล่าวคือ ในหลาย ๆ ที่ใช้วิธีปลุกเสกแบบ “พุทธาภิเษก” โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้อธิษฐานจิต แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในอำนาจของศาสนาพุทธซึ่งเป็นความเชื่อกระแสหลักในวัฒนธรรมไทย บางกรณีการปลุกเสกทั้งแบบพุทธและแบบจีนเพื่อเพิ่มความเข้มแข็ง ในด้านรูปลักษณ์ของวัดมุงคล ก็มีพลวัตเช่นกัน เช่น มีการจัดสร้างวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอูในรูปลักษณ์ของ “พระสังฆารามโพธิสัตว์” ที่เชื่อกันว่าเป็นอีกร่างหนึ่งของเทพเจ้ากวนอู พระโพธิสัตว์ดังกล่าวมาจากพุทธศาสนาแบบมหายาน มีหน้าที่ดูแลปกป้องรักษาวัดวาอาราม และพระพุทธรูปให้มั่นคงถาวร นอกจากนี้ยังมีการจัดสร้างวัดมุงคลที่ผสมผสานพระพุทธรูปและเทพเจ้ากวนอูไว้ในเหรียญเดียวกัน เช่น เหรียญรุ่นเจ้าสัว ของวิหารอริยะเจ้ากวนอู ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นการพยายามผสมผสานความเชื่อเทพเจ้ากวนอูเข้ากับพุทธศาสนาเพื่อให้ความเชื่อนี้ได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้นจากคนไทยทั่วไป

ภาพที่ 4.33 วัดมณฑลที่ผาน
เทพเจ้ากวนอูเข้าด้วยกัน

รูปลักษณะของพระพุทธรูปและ

ที่มา: MU88 เพจหลักของริว จิตสัมผัส (2568, ออนไลน์)

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏและดำรงอยู่ในอินเทอร์เน็ตในบริบทสังคมไทย ในภาพรวม เรื่องเล่าที่ปรากฏมีเนื้อหาหลายลักษณะและมีพลวัต เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูทำให้ความเชื่อนี้ได้รับการสืบทอด แพร่หลาย มีแบบแผน และเป็นจริงเป็นจังขึ้นมากระทั่งปัจจุบัน เทพเจ้ากวนอูได้กลายเป็นความเชื่อหนึ่งในระบบวัฒนธรรมไทย ในบทต่อไปผู้วิจัยจะวิเคราะห์ว่า ความแพร่หลายของความเชื่อเทพเจ้ากวนอูในสื่อร่วมสมัยในบริบทสังคมไทยเกี่ยวข้องกับปัจจัยใดบ้าง

บทที่ 5

ปัจจัยความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอู ในสังคมไทยร่วมสมัย

ปัจจัยความแพร่หลายของเรื่องเล่า เป็นการอธิบาย วิเคราะห์หามูลเหตุ สาเหตุที่ทำให้เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูแพร่หลายในสังคมไทยร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อออนไลน์ ทั้งนี้พบว่า การแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูได้เกิดจากปัจจัยหนึ่งปัจจัยเดียว แต่เกิดจากหลาย ๆ ปัจจัยผสมรวมกัน ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัยมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป กินระยะเวลา นับร้อยปี กว่าที่ความเชื่อดังกล่าวจะได้รับการยอมรับและดำรงอยู่อย่างมั่นคงในสังคมไทย

หัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย ซึ่งประกอบด้วย 5 ปัจจัยดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนโพ้นทะเลเข้าสู่ดินแดนประเทศไทย
- 2) ปัจจัยด้านความต้องการที่พึงพอใจ
- 3) ปัจจัยด้านการแสดงอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน
- 4) ปัจจัยด้านธุรกิจวัตถุมงคล
- 5) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่

ปัจจัยด้านการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนโพ้นทะเลเข้าสู่ดินแดนประเทศไทย

ชาวจีนโพ้นทะเลอพยพเข้าสู่ดินแดนประเทศไทยด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ เช่น การพลัดเปลี่ยนราชวงศ์ ความไม่สงบภายในประเทศจีน ความอดอยาก การติดต่อค้าขาย และความสามารถในการเดินเรือของชาวจีน หลักฐานที่บันทึกถึงการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนเข้ามาสู่ดินแดนไทยย้อนไปได้ถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 หรือเจ้าสามพระยา (พ.ศ. 1967-1991) ชุมชนชาวจีนในอยุธยาได้เข้าร่วมในการสร้างวัดราชบูรณะ ดังปรากฏภาพศิลปะเทพเจ้าที่สวมชุดแม่ทัพจีน นอกจากนี้ยังมีชาวจีนเข้ารับราชการเป็นขุนนางได้รับตำแหน่งพระยาโชฎีกราชเศรษฐี สังกัดกรมท่า มีหน้าที่ควบคุมดูแลการค้าขายและการเดินเรือสำเภากลางเพื่อค้าขายกับจีน รวมถึงเป็นหัวหน้า ทำหน้าที่ควบคุมชาวจีนในสยาม สำหรับถิ่นที่ตั้งบ้านเรือนของชุมชนชาวจีน อาทิ บริเวณวัดพนัญเชิงจนถึงปากคลองข้าวสารและปากคลอง สวนพลู (วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ, 2562: 249-252) ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในช่วงแรก ๆ นี้ส่วนมากเป็นชาวจีนฮกเกี้ยน

ต่อมาในสมัยธนบุรี (พ.ศ. 2310-2325) ด้วยสมเด็จพระเจ้าตากสินทรงมีเชื้อจีนแต่จ้าว (พระราชบิดาเป็นชาวจีนแต่จ้าว พระราชมารดาเป็นชาวไทย) จึงทรงมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับชาวจีน รวมถึงทรงสนับสนุนให้ชาวจีนได้รับราชการเป็นขุนนางสำคัญหลายตำแหน่ง เช่น ขุนพิพิธวาทิ พระยาพิชัย ไชยวรยศ (หยางจิ้งจง) เป็นต้น ในสมัยนี้พบว่าชาวจีนแต่จ้าวอพยพเข้ามามากที่สุด ถิ่นที่ตั้งบ้านเรือนของชาวจีนส่วนใหญ่อยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ท่าเตียน ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ร.1 - ร.3 , พ.ศ. 2525 -2394) ช่วงเวลานี้ยังคงมีชาวจีนโพ้นทะเลจำนวนมากอพยพเข้ามาสู่ดินแดนไทย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะในประเทศจีนได้เกิดความไม่สงบขึ้น ทั้งสงครามฝิ่นและกบฏไท่ผิง ชาวจีนได้รับความเดือนร้อนและอดอยาก ผู้คนส่วนหนึ่งจึงออกเดินทางแสวงหาดินแดนที่สงบและอุดมสมบูรณ์ ในช่วงปลายรัชกาลที่ 3 มีชาวจีนที่อาศัยอยู่ในเมืองไทยนับล้านคน คิดเป็นประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรในขณะนั้น (สกินเนอร์ จี. วิลเลียม, 2529: 68, ศิริเพชร ทฤษฎาวดี, 2563: 465-469) ถิ่นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวจีนที่สำคัญในพื้นที่กรุงเทพฯ ได้แก่ ย่านสำเพ็ง ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในช่วงเวลานี้มากที่สุดได้แก่ ชาวจีนแต่จ้าว รองลงมาได้แก่ ชาวจีนไหหลำ ชาวจีนแคะ ชาวจีนฮกเกี้ยน และชาวจีนกวางตุ้ง

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะเชื่อมโยงเรื่องเล่ามุขปาฐะและเรื่องเล่าลายลักษณ์ จาก **“เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู”** เพื่ออธิบายว่า เรื่องเล่าเหล่านั้นนำเสนอเรื่องราวและให้ภาพการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนโพ้นทะเลสู่พื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยอย่างไร ซึ่งในเวลาต่อมา พื้นที่เหล่านี้จะมีการสร้างศาลเจ้ากวนอูเพื่อเป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวจีนเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจ รายละเอียดดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร เป็นศาลเจ้ากวนอูแห่งหนึ่งที่เก่าแก่มากของเมืองไทย ด้วยทำเลที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นเส้นทางสำคัญในการเดินเรือของชาวจีนที่เดินทางมายังประเทศไทย พื้นที่แห่งนี้จึงเป็นที่พำนักของชาวจีนมาแต่อดีต เรื่องเล่าความเป็นมาของศาลเจ้าแห่งนี้มีดังนี้

ภาพที่ 5.1 ป้าย

เล่าประวัติศาล

เจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
 ที่มา: Sihawatchara (2568, ออนไลน์)

จากเรื่องเล่าข้างต้น จะเห็นว่า ศาลเจ้าแห่งนี้มีเรื่องเล่าที่ย้อนไปได้ถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย กล่าวคือ ชาวจีนฮกเกี้ยนได้นำเทวรูปกวนอูองค์แรกเข้ามาประดิษฐานไว้ที่นี่เมื่อ พ.ศ. 2279 รัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ต่อมาใน พ.ศ. 2345 รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ได้มีชาวจีนฮกเกี้ยนเชิญเทพเจ้ากวนอูองค์ที่ 2 เข้ามา และในปี พ.ศ. 2365 รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ได้มีเจ้าสัวชาวจีนคนหนึ่ง ชื่อนายคงเส้ง ได้บูรณะศาลเจ้าแห่งนี้โดยได้สร้างเก๋งหลังใหญ่ เสร็จแล้วได้มีการเชิญเทพเจ้ากวนอูองค์ที่ 3 ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าเข้ามาโดยฮกเกี้ยนเทวรูปทั้งสามของเทพเจ้ากวนอูให้ประดิษฐานอยู่ร่วมกันในเก๋งใหม่ ศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้ได้รับการบูรณะอีกหลายครั้ง อาทิ ใน พ.ศ. 2444 กระทั่งปัจจุบันเป็นศาลเจ้ากวนอูที่มีขนาดใหญ่เป็นสถาปัตยกรรมที่ประดับประดาด้วยศิลปะจีนอย่างงดงาม

ปัจจุบันศาลเจ้าแห่งนี้ยังอยู่ในการดูแลของชุมชนชาวจีนแต้จิ๋ว สิ่งที่น่าสนใจคือ เรื่องที่เล่าไว้นี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลประวัติศาสตร์ เช่น “ชาวจีนฮกเกี้ยนเป็นผู้นำเทวรูปเทพเจ้ากวนอูเข้ามาในสมัยอยุธยาตอนปลาย” สอดคล้องกับข้อมูลที่ว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาสู่ดินแดนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาส่วนใหญ่เป็นชาวจีนฮกเกี้ยน และต่อมาในสมัยธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-3) มีชาวจีนแต้จิ๋วจำนวนมากอพยพเข้ามาสู่ดินแดนไทย เรื่องเล่าการนำเทวรูปเทพเจ้ากวนอู องค์ที่ 2 และ 3 ต่างถูกนำเข้ามาในระยะเวลาสั้นๆ จึงมีความสอดคล้องกันกับประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ชาวจีนแต้จิ๋วจำนวนมากที่อพยพเข้ามาในระยะหลัง ได้รับการสนับสนุนให้ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ธนบุรี ด้วยสมเด็จพระเจ้าตากสินก็ทรงมีเชื้อจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนแต้จิ๋วที่เข้ามาจำนวนมากได้กลายเป็นคนกลุ่มใหญ่ ทำให้ชุมชนรายรอบศาลเจ้าแห่งนี้กลายเป็นชุมชนจีนแต้จิ๋วในปัจจุบัน เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร จึงเป็นเรื่องเล่าที่บันทึกการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนกลุ่มต่าง ๆ ที่อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย

หลายระลอก ชาวจีนเหล่านี้ได้นำความเชื่อเทพเจ้ากวนอูเข้ามาด้วย และได้สร้างศาลเจ้ากวนอูเพื่อเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน

ตัวอย่างที่ 2 เรื่องเล่าศาลเจ้ากวนอู อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท

ศาลเจ้าแห่งนี้ เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ศาลเจ้ากวนอู คู้งสำเภา” ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณตำบลคู้งสำเภา อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท ศาลเจ้าแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยรัชการที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มาของชื่อ “คู้งสำเภา” หรือ “โค้งสำเภา” มาจากที่บริเวณนี้เป็นคู้งน้ำที่คดโค้งน้ำไหลเชี่ยวจึงทำให้มีเรือสำเภาล่มบ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังมีตำนานมุขปาฐะเล่าเกี่ยวกับสถานที่แห่งนี้ไว้ดังนี้

มีพ่อค้าหนุ่มชาวจีนจากกรุงศรีอยุธยา นำเรือสินค้ามาค้าขายจนถึงเมืองนครสวรรค์เป็นประจำและได้มาพักแรมที่เมืองมโนรมย์ทุกครั้งทั้งขาขึ้นและขาล่อง วันหนึ่งได้พบหญิงสาวสวยชาวเมืองมโนรมย์มาซื้อสินค้า ทั้งสองคนเกิดชอบพอกัน และสัญญาว่าจะใช้ชีวิตร่วมกัน ฝ่ายชายจึงจัดผู้ใหญ่มาสู่ขอโดยจัดขบวนขันหมากมาจากกรุงศรีอยุธยาโดยจัดเรือสำเภาเป็นขบวนขันหมาก เมื่อขบวนเรือมาถึงคู้งวังน้ำวนอันเกิดจากการที่แม่น้ำสะแกกรังไหลมาบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาได้เกิดกระแสลมแรงคลื่นลูกใหญ่ซัดเสาเรือสำเภาล่มลงเจ้าบ่าวและคนทั้งปวงจมลงไปในกระแสน้ำอันเชี่ยวกรากนั้น เมื่อเจ้าสาวทราบเรื่องก็เสียใจจึงผูกคอตายตามคนรักไป ชาวบ้านจึงตั้งชื่อคู้งน้ำวนนี้ว่า “คู้งสำเภา”

นไลน์)

แม้ตำนานนี้จะเป็นโศกนาฏกรรมที่จบลงด้วยความเศร้า แต่ตำนานนี้ได้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับการค้าขาย การเดินทางทางเรือ ที่ครั้งหนึ่ง ชุมชนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยานี้คงเป็นที่หยุดพักของผู้สัญจรทางเรือ ตำนานได้กล่าวถึง “พ่อค้าหนุ่มชาวจีน” ที่เป็นดังตัวแทนของชาวจีนที่เดินทางมาสู่ประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็น “ผู้ชาย” นอกจากนี้ พ่อค้าคนนี้ยังมากับ “เรือสำเภา” ซึ่งเป็นพาหนะที่ชาวจีนใช้เดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทย รวมไปถึงการค้าขาย ในภาพรวมตำนานมุขปาฐะนี้ ได้บันทึกเรื่องราวการเดินทางของชาวจีนโพ้นทะเลที่ได้เดินทางมาค้าขาย และตั้งถิ่นฐาน ณ ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณตำบลคู้งสำเภา อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท นอกจากนี้คงมีชาวจีนกลุ่มหนึ่งที่ลงหลักปักฐานที่นี่โดยแต่งงานกับสาวชาวไทย ต่อมาชาวจีนเหล่านี้ก็ได้สร้างศาลเจ้ากวนอูขึ้นเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน ปัจจุบันศาลเจ้ากวนอูแห่งนี้ยังคงเป็นศูนย์รวมใจของชุมชน มีการจัดงานประจำปีอย่างยิ่งใหญ่ เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และเป็นที่ตั้งของตลาดวัฒนธรรม ศาลเจ้าคู้งสำเภาอีกด้วย

ภาพที่ 5.2 ศาล
ตำบลคังสำเภา

เจ้าพ่อกววนอุ
อำเภอมโนรมย์

จังหวัดชัยนาท

ที่มา: ศาลเจ้าพ่อกววนอุ คังสำเภา อ.มโนรมย์ (2568, ออนไลน์)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากววนอุได้บันทึกเหตุการณ์การอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทย ซึ่งการที่มีชาวจีนจำนวนมากได้เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ประเทศไทยนี้ ทำให้ “ความเชื่อเทพเจ้ากววนอุ” ได้แพร่กระจายเข้ามาสู่เมืองไทยด้วย กระทั่ง “เทพเจ้ากววนอุ” ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบวัฒนธรรมไทย และดำรงอยู่มากระทั่งปัจจุบัน

ปัจจัยด้านความต้องการที่พึงพอใจ

ความต้องการที่พึงพอใจ คือความต้องการพื้นฐานทางจิตใจในการมีสิ่งยึดเหนี่ยวเพื่อรับมือกับความเครียด ความกังวล และความทุกข์ ทำให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต ชาวจีนโพ้นทะเลที่เดินทางจากบ้านเกิดเมืองนอนมายังผืนแผ่นดินไทย ย่อมต้องเผชิญกับความเครียด ความกังวล ความทุกข์ รวมถึงความรู้สึกไม่มั่นใจเกี่ยวกับชีวิตและอนาคต การพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นไปเพื่อการตอบสนองทางใจ เทพเจ้ากววนอุเป็นหนึ่งในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวจีนนำติดตัวมา ดังปรากฏเป็นศาลเจ้ากววนอุอายุหลายร้อยปี ดังที่นำเสนอไว้ข้างต้น

หัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอ “เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากววนอุ” ในประเด็น “เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากววนอุ” ประกอบการอภิปรายปัจจัยด้านความต้องการที่พึงพอใจ ดังนี้

1. ความต้องการที่พึงทางใจเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ปุถุชน

ความต้องการที่พึงทางใจเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ปุถุชน ตามที่ปรากฏในเรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู ได้แก่ เทพเจ้ากวนอูบันดาลโซคลาภ เทพเจ้ากวนอูคุ้มครองยามเจ็บป่วยวิฤติ และเทพเจ้ากวนอูช่วยให้แคล้วคลาดจากภัยอันตราย ด้านโซคลาภ คือ การได้ลาภลอย ไม่ว่าจะเป็นถูกหวย ลอตเตอรี่ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ชาวบ้านทั่วไปปรารถนา การมีหวังในโซคลาภเป็นความสุขในระหว่างที่รอคอย โดยเฉพาะกับผู้ศรัทธาที่เชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อำนาจหรือเปิดทางให้โชคลาภเข้ามา การรอคอยซึ่งความหวังนี้ผู้ศรัทธาเชื่อว่ามีโอกาสเป็นจริงเพราะมีเรื่องเล่าที่ยืนยันถึงความสำเร็จเป็นประจักษ์พยาน ดังปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ เรื่องเล่าในอินเทอร์เน็ต ฯลฯ การรอคอยอย่างมีหวังจึงเป็นการเติมเต็มทางใจอย่างหนึ่งแก่มนุษย์ปุถุชน

ความต้องการที่พึงทางใจเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ปุถุชนอีกประการหนึ่งเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพและความปลอดภัย นั่นคือ การหายจากความเจ็บป่วยและการแคล้วคลาดจากอุบัติเหตุ ความเจ็บป่วยและอุบัติเหตุเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่อาจควบคุมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นความเจ็บป่วยที่รุนแรงหรืออยู่ในขั้นวิกฤตซึ่งเกี่ยวกับความเป็นความตาย ในภาวะเช่นนี้ นอกจากการรักษาทางการแพทย์แล้ว มนุษย์ย่อมปรารถนาให้อำนาจเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกป้องคุ้มครองด้วย เทพเจ้ากวนอูเป็นชาวจีน เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดำรงอยู่อย่างใกล้ชิดคนไทยเชื้อสายจีน ดังคำเรียกว่า “อากง” หรือ “เตี้ย” ในภาวะวิกฤตดังที่ว่านี้ คนไทยเชื้อสายจีนจึงระลึกถึงเทพเจ้ากวนอู ดังปรากฏเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่ปกป้องคุ้มครองผู้ศรัทธาที่เป็นโรคร้าย ดังนี้

คุณวุได้ไปไหว้เทพเจ้ากวนอูที่ศาลเจ้าแห่งหนึ่ง วันหนึ่งได้มีซินแสมาซื้อของที่ร้านแล้วทักว่า มีเทพเจ้ากวนอูติดตามเขาอยู่ ซินแสนั้นยังบอกอีกว่า “ถ้าลื้อเป็นอะไร ลื้อไม่ต้องกลัว กวนอูอยู่กับลื้อ” ต่อมาคุณวุมีอาการไอเรื้อรัง จึงไปหาหมอพบเนื่องจากที่บริเวณคอ หมอบอกว่าอีกนิดเดียวจะทับเส้นประสาทซึ่งผ่าตัดยากมาก คุณวุรู้สึกทุกข์มาก จึงนึกถึงคำซินแสนั้น เลยบนเทพเจ้ากวนอูว่า ถ้ารอดไปได้ จะมาสร้างรูปเคารพเทพเจ้ากวนอูปางสุภาพถวาย ระหว่างผ่าตัด คุณวุฝันว่ามีผู้ชายหน้าแดงเดินเข้ามาหา ลูบตัวเขาพร้อมกับบอกว่า “ไม่เป็นอะไรแล้ว” จากนั้นคุณวุก็ฟื้นขึ้นมาในห้องผ่าตัด แล้วหายเป็นปกติจากการเจ็บป่วย...

ท. เสงี่ยม วัฒนกิจ (2555. ออนไลน์)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอูข้างต้นสะท้อนให้เห็นความทุกข์ของมนุษย์ที่เกิดจากความเจ็บป่วยร้ายแรง ในภาวะวิกฤตนี้ เรื่องเล่าได้สื่อว่า ผู้ที่เคารพศรัทธาเทพเจ้ากวนอูจะได้รับ

การปกป้องคุ้มครองดูแล เทพเจ้ากวนอูจึงเป็นที่พึ่งทางใจแก่คนไทยเชื้อสายจีน เป็นความเชื่อที่ช่วยตอบสนองความต้องการทางโลกของผู้คนส่วนหนึ่งในปัจจุบัน

2. ความต้องการที่พึ่งทางใจเกี่ยวกับการทำธุรกิจ การค้า

คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้าขายหรือเป็นนักธุรกิจ ดังจะเห็นว่าเจ้าสัวตระกูลใหญ่ ๆ ในสังคมไทยล้วนเป็นคนไทยเชื้อสายจีน เช่น ตระกูลเจียรวนนท์ (เจ้าของเครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี)) ตระกูลสิริวัฒนภักดี (เจ้าของกลุ่มไทยเบฟเวอเรจ (เบียร์ช้าง)) ตระกูลโสภณพานิช (เจ้าของธนาคารกรุงเทพ) ฯลฯ คนไทยเชื้อสายจีนขึ้นชื่อเรื่องความขยัน การมีหัวทางการค้า และการมีสายสัมพันธ์ทางธุรกิจที่เชื่อมโยงกันอย่างเหนียวแน่น กระนั้น การประกอบธุรกิจย่อมมีความเสี่ยง ความเสี่ยงที่ว่านี้อยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ๆ เช่น ข้าราชการ ดังนั้น ผู้ที่ประกอบอาชีพทางการค้าขายจึงต้องการที่พึ่งทางใจเพื่อเสริมความมั่นใจ หัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอ **“เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู”** ในประเด็น **“เรื่องเล่าเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอู”** ประกอบการอภิปราย ดังนี้

เรื่องเล่าเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอูสะท้อนให้เห็นว่าเทพเจ้ากวนอูเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการทางใจของนักธุรกิจเชื้อสายจีนอย่างชัดเจน ในที่นี้จะขอยกตัวอย่าง “ปางสั่งการ” ประติมานวิทยาของปางนี้ คือ ยืนตรง มือหนึ่งถือง้าวมังกรเขียว อีกมือหนึ่งชี้สองนิ้วในลักษณะกำลังบัญชาการศึก ใบหน้าเคร่งขรึม จริ่งจัง ปางนี้ สามก๊กวิทยา (2569: ออนไลน์) เล่าไว้ว่า **“ปางนี้เหมาะกับนักบริหาร...เจ้าของธุรกิจ ... มีไว้เสริมบารมี หนุนนำกิจการให้ก้าวหน้ามั่นคง และข่มบริวารให้เคารพยำเกรง อยู่ในโอวาท”** จะเห็นว่า เรื่องเล่านี้สะท้อนถึงบารมีของเทพเจ้ากวนอูในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตอบสนองต่อนักธุรกิจอย่างแท้จริง เพราะธรรมดาแล้วถ้าที่เป็นเจ้าของธุรกิจนั้นจะต้องมีลูกน้อง คนงานมากมาย นักธุรกิจจึงต้องมีความสามารถในการคุมคน เป็นผู้ที่ลูกน้องเชื่อฟัง ยำเกรง จึงจะสั่งงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ธุรกิจมีความก้าวหน้าและมั่นคง ผู้วิจัยพบว่า เรื่องเล่าที่ปรากฏนี้เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของนักธุรกิจอย่างชัดเจน และเรื่องเล่าเช่นนี้ ไม่ปรากฏมากนักในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม

ไม่เพียงเท่านั้น ธรรมดาแล้ว ธุรกิจย่อมมีการแข่งขันสูง ต้องชิงไหวชิงพริบ สิ่งที่นักธุรกิจต้องการคือการเอาชนะคู่แข่งและคว้าโอกาสทางธุรกิจนั้น ๆ มาครอบครอง ความปรารถนาที่สะท้อนในเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอู “ปางชี้ม้าพยศ” ที่เล่าว่า **“ปางนี้แสดงออกถึงการต่อสู้ การโจมตีศัตรู การแข่งขัน และการเอาชนะคู่แข่งในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าเรื่องธุรกิจ การค้า”** ลักษณะประติมานวิทยาของเทพเจ้ากวนอูปางนี้ คือ นั่งอยู่บนม้า ถือง้าวในท่าพร้อมรบ ส่วนม้าทำท่ากระโจนไปข้างหน้า หรือยกขาหน้าขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอูสะท้อนให้เห็นว่าเทพเจ้ากวนอูเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีบารมีในการตอบสนองความต้องการที่พึ่งทางใจของชาวไทยเชื้อสายจีน ทั้งความต้องการชีวิตของมนุษย์ปุถุชนและความต้องการเกี่ยวกับธุรกิจ ความต้องการประการหลังนี้มีลักษณะเฉพาะและน่าสนใจยิ่ง

ภาพที่ 5.3 เทพเจ้ากวนอูปางขี่

ม้าพยศ

ที่มา: สามก๊กวิทยา (2568, ออนไลน์)

ปัจจัยด้านการแสดงอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน

อัตลักษณ์ คือการนิยามความหมายของตัวตนและการจัดวางตำแหน่งแห่งหนให้แก่ตัวตน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเข้าใจว่า “เราเป็นใคร” และ “ผู้อื่นเป็นใคร” อัตลักษณ์ยังเกี่ยวข้องกับความเข้าใจของ “ผู้อื่น” ต่อตัวตนของเขาและตัวตนของเราด้วย ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นกระบวนการต่อรองความหมายระหว่างตัวเรากับสังคม (ศิริพร ภักดีผาสุข, 2561: 5) คนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย แม้เวลาจะผ่านล่วงเลยมานานับร้อยปีแล้ว แต่คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ก็ยังคงสามารถรักษาอัตลักษณ์บางอย่างที่ทำให้ผู้คนทั่วไปรู้ว่าพวกเขาเป็น “คนไทยเชื้อสายจีน” อัตลักษณ์การเป็นคนไทยเชื้อสายจีนจะแสดงออกอย่างเข้มข้นในพื้นที่ของพิธีกรรม ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอ **“เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู”** ประกอบการอภิปราย ดังนี้

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอูที่ได้นำเสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 4 ประกอบด้วยเรื่องเล่าพิธีบูชาเทพเจ้ากวนอูทั้งพิธีไหว้ในเคหสถานส่วนตัวและพิธีไหว้ที่ศาลเจ้ากวนอู เรื่องเล่าพิธีฝากเทพเจ้ากวนอูชายที่ เรื่องเล่าพิธีกรรมฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู และเรื่องเล่าพิธียืมเงินเทพเจ้ากวนอู พิธีกรรมเหล่านี้สะท้อนอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏในพิธีกรรม ดังนี้

1. อัตลักษณ์ด้านภาษาจีนที่สืบทอดผ่านบทสวดในพิธีกรรม

คนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้น เมื่อผ่านมาหลายชั่วอายุคน ลูกหลานชาวจีนจำนวนหนึ่งอาจไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาจีนได้แล้ว ยังคงเหลือแต่ผู้อาวุโสในสายตระกูลที่ยังพอพูดจีนได้หรือยังพูดจีนในชีวิตประจำวันบ้าง อย่างไรก็ตาม ในบริบทพิธีกรรม เมื่อต้องสื่อสารกับ “เทพเจ้ากวนอู” ซึ่งเป็นคนจีน คำสวดบูชา ทั้งในพิธีแบบปัจเจกชน และพิธีกรรมที่จัดขึ้นที่ศาลเจ้ากวนอู ล้วนแล้วแต่เป็น “ภาษาจีน” ทั้งนี้ คำสวดบูชาเทพเจ้ากวนอูของปัจเจกชน มีทั้งบทสวดแบบย่อ ได้แก่ “นำ มอ ไต่ ซื่อ ไต่ ปุย ฮก หมอ ไต่ ตี้ เต็ก เต็ก เสี่ย จี้ เสี่ยง โกว ฮุก เจ็ก อ้วน ไต่ เทียน จุน” และบทสวดแบบยาว น่าสนใจว่าบทสวดเหล่านี้เขียนด้วยภาษาไทย และมีคำแปลบอกไว้ด้วย ส่วนในมิติพิธีกรรมที่จัด

ขึ้น ณ ศาลเจ้ากวนอู ผู้ประกอบพิธีกรรมก็ใช้บทสวดภาษาจีน รวมถึงบางที่มีคณะสวดมนต์จีนมาสวดในพิธีกรรมสำคัญด้วย “ภาษาจีน” จึงเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้สื่อสารกับเทพเจ้ากวนอู ภาษาเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของชนชาติ บทสวดภาษาจีนจึงเป็นอัตลักษณ์ที่สะท้อนถึงที่มา และตัวตนของคนไทยเชื้อสายจีน

ภาพที่ 5.4 คณะ

สวดมนต์จีน สวด

บูชาเทพเจ้ากวนอู ณ ศาลเจ้ากวนอู ตลาดพลู
ที่มา: ศาลเจ้ากวนอูตลาดพลู (2568, ออนไลน์)

2. อัตลักษณ์ด้านการแต่งกายและเครื่องประกอบพิธีกรรมแบบจีน

ในพื้นที่ปกติ หรือในชีวิตประจำวัน คนไทยเชื้อสายจีนจะแต่งกายตามสมัยนิยมเหมือนคนไทยทั่วไป แต่ในพื้นที่พิธีกรรม จะปรากฏการแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบพิธีกรรม อาทิ ร่างทรงเทพเจ้ากวนอู จะแต่งกายด้วยชุดที่มีรูปแบบ ลวดลายและสีสันที่มีลักษณะเฉพาะที่สื่อถึงการมีอำนาจและฐานะทางสังคมในบริบทวัฒนธรรมจีน นอกจากนี้ยังมีชุดที่เรียกว่า “ต้อกวนอู” เป็นชุดผ้าไหมสีฉูดฉาดปักลวดลายมงคล เช่น ลายเทพบริวาร ยันต์แปดทิศ ลวดสายสัตว์มงคล (มังกร เสือ) ประดับพู่และดาวทั้งเจ็ด ส่วนผู้มาร่วมพิธีกรรม นิยมแต่งกายด้วยชุดสีแดงสื่อถึงความรุ่งเรือง และสีขาวสื่อถึงความบริสุทธิ์ สงบ

ภาพที่ 5.5 การแต่งกาย

ของร่างทรงเทพเจ้ากวน

อู

ที่มา: ศาลเจ้ากวนอูบ้านนาบอน (2568, ออนไลน์)

ส่วนเครื่องประกอบพิธีบูชาเทพเจ้ากวนอุนั้นมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามแต่พิธีกรรม ซึ่งล้วนแสดงถึงอัตลักษณ์ทางความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน กล่าวคือ เครื่องประกอบพิธีเหล่านี้บางอย่างไม่ปรากฏในวัฒนธรรมไทยทั่วไป ในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง เครื่องประกอบพิธีบูชาเทพเจ้ากวนอูของปัจเจกชน ซึ่ง สามก๊กวิทยา (2568, ออนไลน์) ได้ให้รายละเอียดของเครื่องไหว้เทพเจ้ากวนอูว่าประกอบด้วย 1) รูป 3 ดอก 2) เทียนแดง 3) ตัวกิม หรือ คอซี่ 4) เเง้งเตี้ย หรือ หิ้งเตี้ย 12 แผ่น 5) เป้ากวนอู 6) ซาแซ หมู ปลา เป็ด 7) ผลไม้ 3 ชนิด แต่ควรมีส้ม 5 ใบ 8) พวงมาลัย 9) น้ำชาและสุรา อย่างน้อย 3 ถ้วย 10) น้ำมัน 1 ขวด จะเห็นว่า เครื่องบูชาเหล่านี้ มีทั้งที่ใช้ในขนบวัฒนธรรมไทยทั่วไป เช่น รูป เทียน ผลไม้ อาหาร ฯลฯ หากแต่ที่เพิ่มมา และเป็นอัตลักษณ์ที่สื่อถึงคนไทยเชื้อสายจีน ได้แก่ กระดาษเงินกระดาษทอง (เเง้งเตี้ย) กระดาษทองขอบทองสีส้มเป็นรูปทองแท่งและเงินจิ้น (ตัวกิม) เสื้อผ้าเครื่องทรงกระดาษเจ้าพ่อกวนอู (เป้ากวนอู) ซึ่งสื่อความหมายถึงการขอพร การถวายเครื่องทรง การได้รับพร ฯลฯ เหล่านี้ คือเครื่องประกอบพิธีที่เป็นอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนที่ยังสืบทอดกันมากระทั่งปัจจุบัน

ภาพที่ 5.6 ชุดกระดาษ

มงคล เครื่องไหว้เทพ

เจ้ากวนอู

ที่มา: Shopee (2568, ออนไลน์)

3. อัตลักษณ์ด้านการเฉลิมฉลองในขนบวัฒนธรรมจีน

การเฉลิมฉลองในพิธีกรรม ที่สื่อถึงอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ที่ปรากฏและรับรู้ในวงกว้างในบริบทสังคมไทย คือ การเซตสิ่งโต มังกร และจี้ว สิ่งโตและมังกรเป็นสัตว์มงคลตามความเชื่อในวัฒนธรรมจีน นอกจากนี้มังกรยังเป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิ การเซตสิ่งโตและการเซตมังกรเป็นสัญลักษณ์แห่งความเจริญ รุ่งเรือง โชคลาภ และสิริมงคล รวมถึงเป็นการขจัดปัดเป่าและขับไล่สิ่งชั่วร้าย จึงนิยมจัดเป็นมหรสพในงานเฉลิมฉลองพิธีกรรมต่าง ๆ ส่วน “จี้ว” เป็นการแสดงเก่าแก่สืบทอดมาในวัฒนธรรมจีนกว่าพันปี จี้วเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของประเทศจีน ที่ผสมผสานการขับร้อง การเจรจา และลีลาท่าทางของนักแสดงเข้าด้วยกันเพื่อเล่าเรื่องราว โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ เครื่องแต่งกายที่วิจิตรตระการตา การแต่งหน้าอันเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงบุคลิกและบทบาทของตัวละคร

รวมถึงการนำเหตุการณ์จากพงศาวดาร ประวัติศาสตร์ และความเชื่อทางศาสนามาดัดแปลงเป็นบทชาวจีนได้นำวัฒนธรรมการแสดงงิ้วเข้ามาสู่ประเทศไทยปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ดังที่ ลาธุแบร์ ได้บันทึกไว้ว่า มีการจัดแสดงงิ้วเพื่อต้อนรับราชทูตฝรั่งเศส การแสดงงิ้วได้รับความนิยมอย่างมากในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงขนาดที่กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ ทรงเป็นเจ้าของโรงงิ้วโรงหนึ่งเรียกกันว่า “งิ้ววังหน้า” (ศิลปวัฒนธรรม, 2568: ออนไลน์) ในบริบทปัจจุบัน การแสดงงิ้วได้รับความนิยมน้อยลง หากแต่ในบริบทพิธีกรรมที่เนื่องด้วยวัฒนธรรมจีนก็ยังนิยมจัดเป็นมหรสพเฉลิมฉลองอยู่

ภาพที่ 5.7 การแสดงเชิด

มังกรเฉลิมฉลองพิธีกรรม

เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู

ที่มา: วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง นนทบุรี (2568, ออนไลน์)

จากที่นำเสนอมาข้างต้นจะเห็นว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู เป็นพื้นที่หนึ่งในการแสดงอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ปัจจัยที่ทำให้คนไทยเชื้อสายจีนต้องแสดงอัตลักษณ์ที่ว่านี้ เพราะพิธีกรรมเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และสถานที่จัดพิธีกรรม คือ ศาลเจ้ากวนอู เป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณของคนไทยเชื้อสายจีน

ปัจจัยด้านธุรกิจวัดมุงคล

ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูเป็นทุนทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ในบริบทปัจจุบัน ความเชื่อนี้ได้รับการสร้างสรรค์ให้เป็นรูปธรรมผ่านรูปเคารพและวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู ปัจจัยด้านธุรกิจวัดมุงคลที่ส่งผลต่อความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอนั้น เห็นได้ง่าย ๆ จากเมื่อผู้วิจัยค้นหาคำว่า “เทพเจ้ากวนอู” หรือ “กวนอู” ในอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ที่ปรากฏขึ้นมาลำดับแรก ๆ ส่วนใหญ่เป็นเว็บไซต์เกี่ยวกับวัดมุงคล เช่น <https://www.boxwood-supreme.com/>, <https://www.mahamongkol.com/m/index.php>, <https://www.numeiang.com/dragoneyearjuly/> ฯลฯ เว็บไซต์เหล่านี้ไม่เพียงให้เข้า

วัดมุงคล แต่ยังมีบทความที่ให้องค์ความรู้เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู ทั้งในแง่ประวัติความมา การไหว้บูชา ปาง และข่าวสารหรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้ากวนอู กล่าวให้ชัดขึ้น เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจมุงคลเหล่านี้ มีบทบาทสำคัญหนึ่งที่ทำให้ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูแพร่กระจายมากขึ้นในบริบทปัจจุบัน

เรามีอาจทราบได้ว่า มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอูน้นมากน้อยเพียงใด แต่ในแพลตฟอร์ม E-Commerce หรือ แพลตฟอร์มตลาดกลางออนไลน์ เช่น ลาซาด้า (Lazada) และช้อปปี้ (Shopee) มีวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอูจำหน่ายจำนวนมาก ผู้วิจัยทดลองใช้คำค้นหาว่า “วัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู” ในลาซาด้า พบวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอูทั้งสิ้น 2,897 รายการ ในช้อปปี้ก็พบปริมาณวัดมุงคลใกล้เคียงกัน ราคาวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏมีตั้งแต่ 12 บาท (แผ่นทองเทพเจ้ากวนอู) ถึง 290,000 บาท (เทวรูปเทพเจ้ากวนอู เนื้อทองเหลือง) ปริมาณวัดมุงคลจำนวนมากที่ให้เช่าจำหน่าย และสนนราคาที่หลากหลาย สะท้อนได้ระดับหนึ่งว่า ธุรกิจเกี่ยวกับวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอูเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคงมีผู้สนใจเช่าบูชาวัดมุงคลเหล่านี้เป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 5.8 วัดมุงคล

เทพเจ้ากวนอู ราคา 12

บาท ใน แพลตฟอร์มตลาดกลางออนไลน์

ที่มา: Shopee (2568, ออนไลน์)

หากพิจารณาในมิติที่เล็กลง มูลค่าที่เกิดจากวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู อาจเห็นได้ชัดขึ้นจาก **เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดมุงคล** โดยที่ศาลเจ้ากวนอู หรือมูลนิธิของคนไทยเชื้อสายจีนในที่ต่าง ๆ ได้จัดสร้าง “วัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู” เพื่อระดมทุนเพื่อวัตถุประสงค์หนึ่ง ๆ เช่น เพื่อบูรณะศาลเจ้า ตัวอย่างเช่น วัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู รุ่ง เสง เสง รวย รวย ของศาลเจ้ากวนอู อ่างทอง ใน พ.ศ. 2564 ปรากฏเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดมุงคลว่า “เพื่อบูรณะและปรับปรุงทัศนศาสตร์ศาลเจ้าอ่างทอง” , เพื่อสนับสนุนมูลนิธิหรือองค์กรที่ทำเพื่อสาธารณประโยชน์ ตัวอย่างเช่น วัดมุงคลรุ่น “บันดาลทรัพย์ เสริมบารมี” ในปี พ.ศ. 2563 จัดสร้างเพื่อระดมทุนเพื่อสนับสนุนสมาคมกู้ชีพกัญญ์สันติ ปัตตานี เป็นต้น วัดมุงคลเหล่านี้ ส่วนหนึ่งต่อมาได้กลายเป็น “สินค้า” ที่จำหน่ายหรือให้เช่าบูชาในแพลตฟอร์มตลาดกลางออนไลน์ด้วย

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า “ปัจจัยด้านธุรกิจวัดมุงคล” เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูแพร่หลายในสังคมร่วมสมัย ในการจัดสร้างวัดมุงคลมักมีการประชาสัมพันธ์ซึ่งจำเป็นต้องกล่าวถึงที่มาวิธีปลุกเสก อานุภาพ และวัตถุประสงค์ในการจัดสร้าง เช่นเดียวกับเมื่อวัดมุงคลเหล่านี้กลายเป็นสินค้า

ทางความเชื่อ ซึ่งจัดจำหน่ายหรือให้เช่าบูชาในเว็บไซต์ เพจ และแพลตฟอร์มตลาดกลางออนไลน์ วัดฤๅมมงคลเหล่านี้จะปรากฏเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู ทั้งเพื่อให้ข้อมูลความรู้ และโน้มน้าวผู้ศรัทธาเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูจึงได้รับการสืบสืบทอดในธุรกิจวัดฤๅมมงคล

ประเภท	ชื่อสินค้า	จำนวน	ราคา	จำนวน	ราคา
1	เครื่องบูชา	1	3,000 บาท		
2	เครื่องบูชา	1	1,500 บาท		
3	เครื่องบูชา	1	150 บาท		
4	เครื่องบูชา	1	1,500 บาท		
5	เครื่องบูชา	1	1,500 บาท		
6	เครื่องบูชา	1	1,500 บาท		
7	เครื่องบูชา	1	1,500 บาท		
8	เครื่องบูชา	1	1,500 บาท		

ภาพที่ 5.9 ใบสั่งจองวัดฤๅมมงคลเทพ

เจ้ากวนอูที่จัดสร้างขึ้นเพื่อระดมทุน

สนับสนุนมูลนิธิที่ช่วยเหลือสังคม

ที่มา: ศิษย์พระหมอ เฌงจ้อยใจวอซือ จ.ปัตตานี (2568, ออนไลน์)

ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่

เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ หมายถึงอุปกรณ์และเครือข่ายที่ทันสมัยในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งรวมถึงอินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชันการสื่อสารและเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ พัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่สัมพันธ์อย่างยิ่งการเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ต ซึ่งในบริบทของประเทศไทยนั้นได้เริ่มใช้อินเทอร์เน็ตมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 จากการสำรวจของ สำนักสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2567: ออนไลน์) ปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) คนไทยใช้อินเทอร์เน็ต 60 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 91 ของประชากรทั้งหมด ทั้งนี้พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตบนโทรศัพท์มือถือเฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมง กิจกรรมหลักที่ทำบนอินเทอร์เน็ต ได้แก่ การค้นหาข้อมูล (ประมาณ 64%) การติดตามข่าวสาร (ประมาณ 60 %) การรับชมวิดีโอออนไลน์ (ประมาณ 94 %) ฯลฯ ทั้งนี้ การใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในแง่ของผู้ใช้งาน และเวลาที่ใช้

อินเทอร์เน็ตทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตทั้งในแง่ของการสื่อสารและการสืบค้นข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการสืบค้นข้อมูล คลังข้อมูลในอินเทอร์เน็ต เป็นแหล่งรวมข้อมูลมหาศาลที่เก็บรวบรวมและจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงได้ผ่าน

เทคโนโลยีและเครื่องมือต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้ว คลังข้อมูลเหล่านี้ประกอบด้วยเว็บไซต์ ฐานข้อมูลออนไลน์ ไฟล์มีเดีย (รูปภาพ, วิดีโอ) และข้อมูลอื่น ๆ กล่าวให้ชัดขึ้น ผู้คนอยากรู้อะไร เพียงค้นหาคำนั้น ๆ ใน อินเทอร์เน็ต ก็จะสามารถได้ข้อมูลที่ต้องการได้อย่างง่ายดาย เช่นเดียวกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู หากค้นหาคำว่า “กวนอู” “เทพเจ้ากวนอู” “เจ้าพ่อกวนอู” จะปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูจำนวนมาก จำแนกกว้าง ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกคือ กลุ่มที่เป็นข้อเขียน ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่า “บทความ” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบทความขนาดสั้น เล่าด้วยภาษาง่าย ๆ กันเอง กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่เป็น “คลิป” ซึ่งอาจเป็นคลิปของยูทูบเบอร์ รายการโทรทัศน์ คลิปของศาลเจ้ากวนอู ฯลฯ มีทั้งขนาดสั้น ๆ เช่น 2-3 นาที ไปจนถึง 1-2 ชั่วโมง

คำถามที่น่าสนใจคือ ใครเป็นผู้สร้างเนื้อหา (content) เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู บุคคล/กลุ่มบุคคล เหล่านี้สร้างเนื้อหาเหล่านั้นขึ้นมาด้วยจุดประสงค์ใด

จากการสำรวจข้อมูล ผู้วิจัยจำแนก**ผู้สร้างสรรค์เนื้อหาเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู**ออกได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มที่นำเสนอเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในฐานะข้อมูลสารสนเทศเชิงวิชาการ เช่น วิกิพีเดีย (<https://th.wikipedia.org>) ทรูปลูกปัญญา (www.truelookpanya.com) สามก๊กวิทยา (www.samkok911.com) และส่วนราชการท้องถิ่นที่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เป็นที่ตั้งของศาลเจ้ากวนอู ซึ่งศาลเจ้ากวนอูเหล่านี้เป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น เว็บไซต์เทศบาลตำบลฉลอง จังหวัดภูเก็ต (<https://phuket.chalong.go.th>) นำเสนอข้อมูลศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ในฐานะสถานที่ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นต้น

2) กลุ่มที่ทำธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อ วัตถุมงคล และโหราศาสตร์ นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่เชื่อมโยงกับสินค้าของบริษัท เช่น เว็บไซต์ที่เกี่ยวเนื่องกับความเชื่อ อาทิ www.mahamongkol.com เว็บไซต์ที่เกี่ยวเนื่องกับวัตถุมงคล อาทิ www.boxwood-supreme.com เว็บไซต์เกี่ยวกับโหราศาสตร์ อาทิ www.numeiang.com

3) กลุ่มสื่อมวลชนหนังสือพิมพ์ วารสาร และโทรทัศน์ ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในฐานะ “ข่าว” และ “ปรากฏการณ์ทางสังคม” ในสื่อออนไลน์ เช่น กรุงเทพธุรกิจ (www.bangkokbiznews.com) ผู้จัดการออนไลน์ (<https://mgronline.com>) ไทยรัฐออนไลน์ (www.thairath.co.th) รายการคชาภาพไปมูไทยรัฐทีวีช่อง 32 รายการ "พิสูจน์ความจริง กับบิณฑ์ บรรลือฤทธิ์" ช่อง 3SD (ช่อง 28) รายการโทรทัศน์เหล่านี้จะนำเสนอคลิปรายการไว้ในช่องยูทูบด้วย

4) กลุ่มยูทูบเบอร์ ส่วนใหญ่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในมิติความเชื่อ ศรัทธา รวมถึงในมิติสารคดีท่องเที่ยว ส่วนใหญ่นำเสนอในรูปแบบคลิปรายการ เช่น รายการใครไม่เฮงกูเฮง ในช่องยูทูบ อ้าปากค้างสตูดิโอ (www.youtube.com/@Arpakhang) รายการเรื่องนี้ต้องรู้ ในช่อง ตามรอยสตูดิโอ

(www.youtube.com/@tamroy_studio) รายการมุศาศตร์ ในช่อง Box Channel (www.youtube.com/@boxchannel1510) เป็นต้น

5) กลุ่มศาลเจ้ากวนอู นำเสนอเรื่องเล่า ความเชื่อ พิธีกรรม และวัตถุมงคลเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู เช่น เพงศาลเจ้ากวนอู ตลาดสมเด็จพระเจ้าพระยา คลองสาน (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100068063080951>) เพงวิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง นนทบุรี (<https://www.facebook.com/ariyaguanyuvihara>) เพงศาลเจ้ากวนอูสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร (<https://www.facebook.com/oat.kiadtisak.9>) เป็นต้น

จากที่ผู้วิจัยได้พิจารณาตัวบทที่กลุ่มต่าง ๆ นำเสนอนั้น พบลักษณะร่วมที่น่าสนใจคือ ทั้ง 5 กลุ่มต่าง นำเสนอ **“เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอู”** ทำให้เรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูแพร่กระจายสู่ผู้คนในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง กล่าวให้ชัดคือ อินเทอร์เน็ต เป็นเป็นห้องสมุดขนาดใหญ่ที่เก็บรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูไว้ ไม่ว่าผู้เสพจะเสพจะเสพข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้ากวนอูในรูปแบบใด เช่น ข่าว บทความ สารคดี รายการของยูทูบเบอร์ ฯลฯ คอนเทนต์เหล่านี้ต่างสอดแทรกเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอูไว้ เพราะข้อมูลนี้เป็นความรู้เบื้องต้นที่จะทำให้ผู้รับสารได้รับทราบที่ไปที่มาของเทพเจ้ากวนอู รูปลักษณ์ที่สัมพันธ์กับความเชื่อ อันจะนำมาซึ่งความศรัทธา ทั้งในแง่คุณธรรม และอานุภาพของความเชื่อนี้

ไม่เพียงแต่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่ไปที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอูเท่านั้น แต่ปรากฏคอนเทนต์ที่วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ ให้รายละเอียดในเชิงลึก รวมถึงพลวัตของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอู จากนักวิชาการ ประชาชน และผู้รู้จากหลายศาสตร์ ยิ่งกว่านั้น ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่เชื่อมร้อยผู้คนจากทั่วโลกเข้าด้วยกัน พื้นที่ในการสร้างคอนเทนต์เปิดกว้างและทุกคนสามารถเข้าถึงได้ไม่ยาก จึงปรากฏคอนเทนต์เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่เล่าโดยคนจีน (ที่พูดภาษาไทยได้) เช่น คลิปชื่อ “กวนอู มีจริงไหม รูปปั้นกวนอูและธงด้านหลังมีความหมายอะไร” (ยอดการรับชม 130,000 ครั้ง) โดยยูทูบเบอร์ช่อง “จ้าวซุนเจียว 赵春娇 ZHAO CHUNJIAO” คลิปชื่อ “หลุมศพเจ้าพ่อกวนอูที่ลั่วหยางทำไมฝังแต่หัวไม่มีร่างกาย” (ยอดการรับชม 80,000 ครั้ง) โดยยูทูบเบอร์ช่อง “Achin trip China” เป็นต้น ด้วยผู้เล่าเหล่านี้เป็นคนจีน จึงได้ข้อมูลเชิงลึก เข้าถึงสถานที่จริงตามประวัติศาสตร์และตำนาน รวมถึงทำให้ได้ทราบความคิดหรือมโนทัศน์ที่คนจีนมีต่อเทพเจ้ากวนอูด้วย ยูทูบเบอร์เหล่านี้สร้างคอนเทนต์เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูเพื่อสื่อสารกับชาวไทย เพราะใช้ภาษาไทยในการเล่า นับเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจยิ่ง สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่

ภาพที่ 5.10 คลิป

เล่าเรื่องเกี่ยวกับ

เทพเจ้ากวนอูโดยยูทูบเบอร์ชาวจีนที่พูดภาษาไทยได้
ที่มา: จ้าวซุนเจียว 赵春娇 ZHAO CHUNJIAO (2568, ออนไลน์)

นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวบทเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่สร้างสรรค์ไว้ในอินเทอร์เน็ตนั้น หากพิจารณา**จุดประสงค์ของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู** จะเห็นภาพรวมของผู้สร้างสรรค์เนื้อหา และกลุ่มเป้าหมาย สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 จุดประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหา (Content) เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู

ผู้สร้างสรรค์เนื้อหาเกี่ยวกับ เทพเจ้ากวนอู	จุดประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย
1. กลุ่มที่นำเสนอเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในฐานะข้อมูลสารสนเทศเชิงวิชาการ	ให้ข้อมูลเทพเจ้ากวนอูในฐานะความรู้ทั่วไปและข้อมูลเชิงวิชาการ	บุคคลทั่วไป
2. กลุ่มที่ทำธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อ วัตถุมงคล โหราศาสตร์	ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สัมพันธ์กับความเชื่อ วัตถุมงคล โหราศาสตร์	ลูกค้าที่สนใจเช่าบูชาวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู
3. กลุ่มสื่อมวลชนหนังสือพิมพ์ วารสาร และโทรทัศน์ในสื่อออนไลน์	ให้ข้อมูลเทพเจ้ากวนอูในฐานะตัวบทข่าว และปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูที่น่าสนใจ	ผู้เสพข่าวและสารคดีทั่วไป

ตารางที่ 5.1 จุดประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหา (Content) เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู (ต่อ)

ผู้สร้างสรรค์เนื้อหาเกี่ยวกับ เทพเจ้ากวนอู	จุดประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย
4. กลุ่มยูทูบเบอร์	ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู ความเชื่อ และพิธีกรรมเกี่ยวกับ เทพเจ้ากวนอู	บุคคลที่สนใจเกี่ยวกับเทพเจ้า กวนอู และกลุ่ม “สายมู”
5. กลุ่มศาลเจ้ากวนอู	ให้ ข้อมูล เกี่ยวกับ กิจกรรม พิธีกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในศาล เจ้ากวนอูแต่ละแห่ง	ผู้ที่นับถือศรัทธาเทพเจ้ากวนอู

ทั้ง 5 กลุ่มนี้ หากพิจารณาจากปริมาณตัวบทที่ปรากฏอยู่ในอินเทอร์เน็ต พบว่า ตัวบทจากกลุ่มที่ 2 ซึ่งทำธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อ วัตถุมงคล โหราศาสตร์ และกลุ่มที่ 4 กลุ่มยูทูบเบอร์ มีจำนวนเนื้อหา (Content) จำนวนมากและต่อเนื่อง ที่จริงทั้ง 2 กลุ่ม ล้วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจ กล่าวคือ กลุ่มที่ 2 มุ่งจำหน่ายหรือให้เช่าวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู ในขณะที่กลุ่มที่ 4 ความนิยมของเนื้อหา (Content) จะนำมาซึ่งโฆษณาและรายได้ จึงกล่าวได้ว่า ในบริบทปัจจุบัน ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูแพร่หลายและดำรงอยู่ได้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะแรงผลักดันทางธุรกิจ

บทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอ “ปัจจัยความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย” โดยนำเสนอปัจจัยต่าง ๆ เรียงลำดับจากเก่ามาหาใหม่ ได้แก่ ปัจจัยด้านการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนโพ้นทะเลเข้าสู่ดินแดนประเทศไทย ปัจจัยด้านความต้องการที่พึงพอใจ ปัจจัยด้านการแสดงอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ปัจจัยด้านธุรกิจวัตถุมงคล และปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ โดยใช้ข้อมูลเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในขอบเขตต่าง ๆ ได้แก่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู-ปางและความศักดิ์สิทธิ์ เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู และเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอู ประกอบการอภิปราย ในภาพรวม ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัยเกิดจากเหตุปัจจัยหลายอย่างผสมผสานกัน กระบวนการนี้กินเวลาอย่างน้อย 200 ปี ก่อนที่เทพเจ้ากวนอูจะกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หนึ่งในวัฒนธรรมไทยร่วมสมัย

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย” มีจุดประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยได้รวบรวมเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูจากสื่ออินเทอร์เน็ต ระหว่าง พ.ศ. 2567 -2568 ประกอบด้วยบทความจำนวน 25 บทความ และคลิปจำนวน 25 คลิป กรอบแนวคิดในการวิจัยได้แก่ แนวคิดเรื่องเล่า และแนวคิดวัฒนธรรมประชานิยม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย” จำแนกกว้าง ๆ ได้เป็น 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ ประเด็นที่ 1 ได้แก่ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่อร่วมสมัย และ ประเด็นที่ 2 ได้แก่ ปัจจัยความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่อร่วมสมัย

ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสื่อร่วมสมัย ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับ “รูปแบบความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย และพลวัตของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย ดังนี้

1.1 รูปแบบความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย

รูปแบบความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัยจากสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกได้ 5 ประเด็น ดังนี้

เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอู ที่มาและรูปลักษณ์ของเทพเจ้ากวนอูได้รับการเล่าโดยอ้างอิงจากตัวบทวรรณกรรมเรื่องสามก๊กอันเป็นจุดกำเนิดของนาม “กวนอู” กวนอูเป็นบุคคลที่มีรูปร่างแข็งแรงสูงใหญ่ ลักษณะเด่น คือมีใบหน้าสีแดง เครายาวถึงอก ลักษณะนิสัยเป็นผู้ที่กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว และซื่อสัตย์ ไม่เพียงเรื่องเล่าในอดีตที่ถูกเล่าขาน แต่ปรากฏเรื่องเล่าใหม่ ๆ ที่เล่าเชื่อมโยงเรื่องราวเทพเจ้ากวนอูภายหลังการเสียชีวิตมาจนถึงปัจจุบันโดยนักวิชาการและผู้รู้ โดยให้รายละเอียดในเชิงวิเคราะห์ เช่น เหตุใดกวนอูจึงกลายเป็นเทพเจ้าที่ผู้คนจำนวนมากนับถือศรัทธา รวมถึงวิเคราะห์ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของ “กวนอู” ในประเด็นต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในวรรณกรรม

อีกทั้งมีการเล่าเรื่องในลักษณะมุขปาฐะเป็นเรื่องราวแทรกเพื่ออธิบายในบางประเด็นที่ผู้คนอาจสงสัย เช่น ทำไมกวนอูหน้าแดง รวมถึงการสร้างสรรค์เรื่องราวเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิด ภพชาติของเทพเจ้ากวนอูอีกด้วย

เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าในกลุ่มนี้จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอู และเรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู ในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย ปางของเทพเจ้ากวนอูจำแนกหลัก ๆ ได้เป็น 5 ปาง ได้แก่ ปางห้ามศึก ปางสังการ ปางขี่ม้าพยศ ปางอ่านตำรายามราตรี และปางประทานทรัพย์ ลักษณะเด่นของเรื่องเล่าความเชื่อเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอู คือ การตอบสนองต่อคนไทยเชื้อสายจีนในด้านธุรกิจ การค้า การเอาชนะคู่แข่งทางธุรกิจ และการควบคุมสั่งการคน สอดคล้องกับความเป็นจริงที่คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่เป็นเจ้าของธุรกิจที่มีฐานะดี ส่วนเรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอู เป็นไปในลักษณะมุ่งตอบสนองความต้องการทางโลกของบุคคลทั่วไปในด้านโชคลาภ การปกป้องคุ้มครอง ความแคล้วคลาด และการค้าขาย (ที่ดิน) โดยมี เรื่องเล่ามุขปาฐะที่เล่าถึงความสำเร็จ การสมปรารถนาจากการนับถือ บูชา ขอรพร บอนบาน เทพเจ้ากวนอูเป็นประจักษ์อ้างอิง

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู ในส่วนพิธีกรรมบูชาของปัจเจกในเคหสถานส่วนตัว ปรากฏเรื่องเล่าเกี่ยวกับขั้นตอนการนำรูปเคารพเทพเจ้ากวนอูเข้าบ้าน วิธีการบูชา คำกล่าวบูชา และข้อควรปฏิบัติ ข้อมูลเหล่านี้ส่วนใหญ่มีเนื้อหาคล้าย ๆ กัน แต่ก็ทำให้การบูชาเทพเจ้ากวนอูเป็นจริงเป็นจัง มีลำดับขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติใส่ใจ นำมาซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ ส่วนพิธีกรรมสาธารณะที่ชุมชนจัดขึ้นที่ศาลเจ้ากวนอูนั้น “พิธีกรรมฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู” เป็นพิธีกรรมที่เป็น “อัตลักษณ์” ของศาลเจ้ากวนอู แม้เนื้อหาหลักคือการระลึกถึงและบูชาเทพเจ้ากวนอูเนื่องในวันเกิดของท่าน แต่รายละเอียดของพิธีกรรมที่จัดขึ้นในศาลเจ้ากวนอูแต่ละที่กลับ “แตกต่างกัน” เป็นไปได้ว่า พิธีกรรมนี้ได้รับการสร้างสรรค์ ประยุกต์ ขึ้นโดยใช้รากจากวัฒนธรรมไทย เพราะมีทั้งการทำบุญศาลเจ้าโดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวด การไหว้บูชาเทพเจ้ากวนอู ขบวนแห่เทพเจ้ากวนอู การสวดมนต์โดยคณะสวดมนต์จีน การประทับทรงเทพเจ้ากวนอู รวมถึงการจัดมหรสพเฉลิมฉลอง นอกจากนี้ ยังมีพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอูที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ได้แก่ พิธียืมเงินเทพเจ้ากวนอู ที่มุ่งเน้นตอบสนองความต้องการทางโลกด้านเงินทอง โชคลาภ การค้าขาย และความสำเร็จ พิธีกรรมนี้ได้รับความนิยมในหมู่ชนชั้นกลางในบริบทร่วมสมัย

เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าแต่ละแห่งได้ใช้เรื่องเล่าเพื่อเชื่อม “สถานที่” กับ “เทพเจ้ากวนอู” แต่ละแห่งเลือกวิธีการเล่าที่แตกต่างกัน หากศาลเจ้าแห่งนั้นมีความเก่าแก่ เรื่องเล่ามักอ้างอิงถึงบรรพบุรุษชาวจีนในอดีตที่ได้ัญเชิญเทวรูปเทพเจ้ากวนอูเข้ามายังดินแดนประเทศไทย สืบให้เห็นว่า พื้นที่นั้น ๆ เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นพื้นที่แห่งจิตวิญญาณของคนไทยเชื้อสายจีน แต่หากเป็นศาลเจ้าใหม่ ๆ จะอ้างอิงถึง “ผู้สร้าง” ที่เป็น “สื่อกลาง” เทพเจ้ากวนอู ทั้งในแง่ของ

การเป็นร่างทรง/ม้าขี่ หรือเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารจิตกับเทพเจ้ากวนอูได้ ส่วนเรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ในภาพรวมมีความคล้ายคลึงกัน คือมักเล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ อภินิหารต่าง ๆ อันเกิดแก่ผู้ที่เคารพศรัทธาต่อเทพเจ้ากวนอู นำสังเกตว่าเรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับเรื่องทางโลก นอกจากนี้ ศาลเจ้ากวนอูยังได้สื่อ “อัตลักษณ์” ของตนผ่านเรื่องเล่า ซึ่งแต่ละที่แตกต่างกัน เช่น บางที่เด่นเรื่องการขอพรค้าขายที่ดิน เด่นเรื่องพิธีกรรมที่ซับซ้อนศักดิ์สิทธิ์ เด่นเรื่องร่างทรงเจ้าพ่อกวนอู เด่นเรื่องวิธีการแก้บนที่มีลักษณะเฉพาะ เป็นต้น

เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู ประกอบด้วยรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ 1. ชื่อ รุ่น สถานที่สร้าง และวาระในจัดสร้างวัตถุมงคล 2. ประเภทรูปลักษณะ และราคาของวัตถุมงคล 3. การปลุกเสกวัตถุมงคล 4. เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู 5. บารมีหรือความศักดิ์สิทธิ์ของวัตถุมงคล และ 6. วิธีการบูชา ทั้งนี้ เรื่องเล่าเกี่ยวกับการปลุกเสกที่เข้มขลังถูกต้องตามประเพณี มีส่วนในการสร้างความมั่นใจ จูงใจให้ผู้คนศรัทธาและปรารถนาที่จะเช่าวัตถุมงคลเหล่านั้น การปลุกเสกวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูในบริบทสังคมไทย มีทั้งพิธีเบิกเนตร พิธีทวงอภิเชก และพิธีพุกทวงอภิเชก บางที่ใช้หลาย ๆ พิธีผสมผสานกัน เรื่องเล่าการปลุกเสกจะสัมพันธ์กับเรื่องเล่าเกี่ยวกับบารมีหรือความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีทั้ง “บู๊” (อำนาจในการขจัดสิ่งชั่วร้าย หรือเอาชนะคู่ต่อสู้) และ “บูน” (สติปัญญา ความร่ำรวยรุ่งโรจน์) เรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูเป็นไปในลักษณะตอบสนองความต้องการทางโลกของมนุษย์

1.2 พลวัตของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย

เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัยมีพลวัต 5 ด้าน **ด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณะเทพเจ้ากวนอู** มีพลวัตในลักษณะการ “เล่า” เชื่อมโยงที่ทำให้เห็น “เส้นทาง” การดำรงอยู่และการรับรู้เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูของผู้คนปัจจุบัน เช่น การเล่าขยายความและวิเคราะห์เรื่องราวเกี่ยวกับ “กวนอู” ในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่กวนอูได้เสียชีวิตแล้ว เรื่องเล่าเหล่านี้ทำให้เห็นพัฒนาการของ “กวนอู” ในฐานะตัวละครหนึ่งในสามก๊กกระทั่งกลายเป็น “เทพเจ้ากวนอู” ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีผู้คนจำนวนมากนับถือศรัทธา **ด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู** มีพลวัตใน 2 ลักษณะ ลักษณะหนึ่ง เทพเจ้ากวนอู ได้กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดำรงอยู่อย่างใกล้ชิดกับผู้คน ปรากฏคำเรียกขานว่า “อาว” หรือ “ป้า” เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หนึ่งที่พึ่งทางใจให้แก่ชาวบ้านในเรื่องทางโลก เช่น เจ็บป่วย อุบัติเหตุ รวมไปถึงอานวยพรเกี่ยวกับโชคลาภ อีกลักษณะหนึ่ง เทพเจ้ากวนอูได้วิวัฒน์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่ใจนักธุรกิจซึ่งเป็นลูกหลานชาวจีน มีอำนาจด้านการเอาชนะคู่แข่งทางธุรกิจ และการปกครองคน เป็นต้น **ด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู** ในส่วนพิธีบูชาของปัจเจกชน มีพลวัตด้านรูปแบบการไหว้บูชา ทั้งในแง่วิธีการ เครื่องไหว้ คำสวด และข้อควรปฏิบัติที่เป็นแบบเดียวกัน ส่วนพิธีกรรมที่จัดขึ้น ณ ศาลเจ้ากวนอูมีพลวัตทั้งในแง่การเกิดขึ้นของพิธีกรรมใหม่ ๆ

เช่น พิธีขอเงินเทพเจ้ากวนอู พิธีฝากเทพเจ้ากวนอูขายที่ ฯลฯ ส่วนพิธีกรรมที่จัดร่วมกัน เช่น พิธีกรรมฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู มีพลวัตในแง่การผสมผสานพิธีกรรมในพุทธศาสนา อาทิ การนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาสวดทำบุญศาล การผสมผสานพิธีการรัฐ เช่น พิธีบวงสรวงเจ้าพ่อกวนอูในฐานะ “งานประเพณีประจำอำเภอ/จังหวัด” เป็นต้น **ด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวน** ลักษณะที่เป็นพลวัตของเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอูคือ แต่ละที่เล่าที่มาของศาลเจ้าด้วยเรื่องเล่าที่แตกต่างกัน บางที่เน้นความเก่าแก่ บางที่เน้นผู้สร้าง/ผู้บูรณะศาล บางที่เน้นม้าขี่/ร่างทรง บางที่เน้นความศักดิ์สิทธิ์ของมวลสารที่นำมาจากประเทศจีน บางที่เน้นพิธีกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้น รวมถึงวิธีการแก้บนที่เป็นอัตลักษณ์ เป็นต้น **ด้านเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดมุงคลเทพเจ้ากวนอู** ปรากฏพลวัตในด้านการปลุกเสก เช่น ใช้วิธีปลุกเสกแบบ “พุทธานิเชก” แก้วตมุงคลเทพเจ้ากวนอูโดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้อธิษฐานจิต กรณีนี้แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในอำนาจของศาสนาพุทธซึ่งเป็นความเชื่อกระแสหลักในวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ก็มีพลวัตในด้านการตั้งชื่อรุ่นที่สะท้อนสิ่งที่ผู้คนต้องการด้วยวิธีคิดแบบไทย ๆ รวมถึงพลวัตด้านรูปลักษณ์ของวัดมุงคลที่ผสมผสานพระพุทธรูปและเทพเจ้ากวนอูไว้ในวัดมุงคลขึ้นเดียวกัน

2. ปัจจัยความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย

ปัจจัยที่ทำให้เรื่องเล่าและความเชื่อเทพเจ้ากวนอูแพร่หลายในสังคมไทยร่วมสมัย เรียงลำดับตามลำดับเวลา มี 5 ประการ ดังนี้

ปัจจัยด้านการอพยพเคลื่อนย้ายของชาวจีนโพ้นทะเลเข้าสู่ดินแดนประเทศไทย ชาวจีนอพยพเคลื่อนย้ายเข้าสู่ประเทศไทยเรื่อยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ สาเหตุการอพยพมีหลายประการ เช่น การติดต่อค้าขาย สงคราม ความอดอยาก ฯลฯ ชาวจีนที่อพยพมาสู่ประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากทางตอนใต้ของประเทศ ได้แก่ จีนฮกเกี้ยน จีนแต้จิ๋ว จีนกวางตุ้ง เป็นต้น **เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้ากวนอู** คลองสานบันทึกลายลักษณ์ไว้ว่า ชาวจีนฮกเกี้ยนได้นำเทวรูปเทพเจ้ากวนอูเข้ามาสู่ประเทศไทยในสมัยอยุธยาตอนปลาย จากนั้นก็มีผู้นำเทวรูปเทพเจ้ากวนอูองค์อื่น ๆ เข้ามาในสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการอพยพของชาวจีนมากที่สุด ส่วนเรื่องเล่ามุขปาฐะที่ศาลเจ้ากวนอู อำเภอโมรณัมย์ จังหวัดชัยนาท ได้สะท้อนการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนบริเวณคุ้งสำเภา นอกจากนี้ยังมีชาวจีนส่วนหนึ่งที่ได้แต่งงานกับสาวชาวไทยด้วย ปัจจัยด้านการอพยพเคลื่อนย้ายเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูแพร่กระจายเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทย

ปัจจัยด้านความต้องการที่พึงพอใจ ชาวจีนโพ้นทะเลที่เดินทางจากบ้านเกิดเมืองนอนมายังผืนแผ่นดินไทย ย่อมต้องเผชิญกับความเครียด ความกังวล ความทุกข์ การคิดถึงบ้าน รวมถึงความรู้สึกไม่มั่นใจเกี่ยวกับชีวิตและอนาคต การพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นไปเพื่อการตอบสนองทางใจ เทพเจ้ากวนอูเป็นหนึ่งในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวจีนนำติดตัวมา **เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู** สะท้อนให้เห็นว่าเทพเจ้ากวนอูเป็นหนึ่งในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านระลึกนึกถึงเวลาตกอยู่ในภาวะวิกฤตทั้งจากความเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ เห็นได้จากเรื่องเล่าที่ผู้ศรัทธาเล่าเกี่ยวกับการหายจากการเจ็บป่วยรุนแรงเมื่อบนบาน

ขอความช่วยเหลือจากเทพเจ้ากวนอู เทพเจ้ากวนอูในมิติหนึ่งจึงทำหน้าที่ตอบสนองผู้คนรากหญ้าอย่างใกล้ชิด ชาวบ้านเรียกท่านว่า “อากง” ซึ่งเปรียบเหมือนญาติผู้ใหญ่ ชาวจีนเป็นคนขยันเมื่อมาอยู่เมืองไทยได้นับร้อยปี ส่วนหนึ่งก็ได้กลายเป็นเจ้าของธุรกิจ เป็นพ่อค้า นายธนาคาร ฯลฯ ความปรารถนาของนักธุรกิจมีความซับซ้อนและบางอย่างแตกต่างจากชาวบ้าน *เรื่องเล่าเกี่ยวกับปางเทพเจ้ากวนอู* สะท้อนการปรับตัวของความเชื่อให้สามารถตอบสนองคนกลุ่มนี้ โดยเชื่อกันว่า เทพเจ้ากวนอูปางสังการมีบาร์มีในการหนุนนำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ลูกน้องยำเกรง ส่วนปางขี่ม้าพยุศ เชื่อว่ามีบาร์มีด้านการเอาชนะคู่แข่งทางธุรกิจ ความต้องการที่พึงหรือที่ยึดเหนี่ยวทางใจจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูแพร่หลาย

ปัจจัยด้านการแสดงอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน *เรื่องเล่าเกี่ยวกับพิธีกรรมบูชาเทพเจ้ากวนอู* ได้สะท้อนอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ผ่านภาษา (บทสวดในพิธีกรรมเป็นภาษาจีน) เครื่องแต่งกาย (ของผู้ประกอบพิธีกรรมและร่างทรงที่แต่งกายแบบจีน) เครื่องประกอบพิธีกรรม (กระดาดมงคลที่เป็นเครื่องไหว้ เทพเจ้าจีน) และ การเฉลิมฉลองพิธีกรรมตามแบบขนบวัฒนธรรมจีน (การเซิมังกร สิงโต และการแสดงงิ้ว) อัตลักษณ์เหล่านี้โดดเด่นในพื้นที่ของพิธีกรรม สื่อถึงการเป็น “ลูกหลานชาวจีน” พิธีกรรมจึงไม่เพียงเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สืบทอดอุดมคติ แต่เป็นพื้นที่แสดง “ตัวตน” ของคนไทยเชื้อสายจีน สื่อสะท้อนว่า คนไทยเชื้อสายจีนไม่ได้มาแต่ตัว แต่มีที่มาที่ไป มีรากเหง้าทางวัฒนธรรม และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่ตั้งของศาลเจ้ากวนอูเป็นแผ่นดินของ “ลูกหลานชาวจีนในแผ่นดินไทย” อีกประการหนึ่ง “พิธีกรรม” อันเกิดจากความศรัทธาแบบเดียวกัน ยังทำให้เกิด “จุดร่วม” ทั้งในมิติกายภาพและนามธรรม ทำหน้าที่เชื่อมร้อยลูกหลานชาวจีนเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่ความสามัคคีความร่วมมือ การระดมทุน และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันต่อไป

ปัจจัยด้านธุรกิจวัตถุมงคล *เรื่องเล่าวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู* สะท้อนให้เห็นว่า ตลาดวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูมีมูลค่าสูง สะท้อนให้เห็นได้จากคอนเทนต์หลักเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในอินเทอร์เน็ตมาจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุมงคล นอกจากนี้ ในแพลตฟอร์มตลาดกลางออนไลน์ เช่น ลาซาด้า (Lazada) และช้อปปี้ ต่างปรากฏจำนวนวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูให้เช่าบูชาจำนวนมากหลายพันชิ้น แสดงถึงความต้องการทางการตลาดว่ามีผู้ที่ต้องการเช่าบูชาวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูจำนวนมาก *เรื่องเล่าวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอู* เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูแพร่หลาย เพราะวัตถุมงคลเหล่านี้จะมาพร้อมกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู ทั้งที่มา บาร์มี การปลุกเสก วิธีการบูชา บทสวด ฯลฯ วัตถุมงคลเหล่านี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู ธุรกิจวัตถุมงคลเทพเจ้ากวนอูเป็นธุรกิจที่เกิดจากทุนทางวัฒนธรรมที่ชาวจีนได้ติดตัวเข้ามาสู่ประเทศไทย มีบทบาทในการสร้างรายได้ ระดมทุน เพื่อการณสาธารณะอันเป็นประโยชน์แก่ลูกหลานชาวจีน

ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ อินเทอร์เน็ตเหมือนห้องสมุดขนาดใหญ่ที่ผู้คนจำนวนมากเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา กล่าวได้ว่า อยากรู้อะไรเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอู สิ่งเหล่านั้นอินเทอร์เน็ตมีคำตอบ

หรือข้อมูลให้ จากกรณีศึกษานี้ทำให้เห็นว่า ข้อมูลเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในอินเทอร์เน็ตมีทุกด้าน เช่น ความเชื่อ พิธีกรรม ความศักดิ์สิทธิ์ ศาลเจ้า วัดถุมงคล ฯลฯ อย่างไรก็ตาม “เรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอู” ถือเป็นจุดเริ่มต้นของความรู้ ความเข้าใจ ที่จะนำไปสู่ความสนใจและความศรัทธาต่อเทพเจ้ากวนอู ในทางคติชนวิทยา เรื่องเล่า (ตำนาน) เป็นที่มาของความศักดิ์สิทธิ์ ดังจะพบว่า ในทุก ๆ คอนเทนต์เกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูมักมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและรูปลักษณ์เทพเจ้ากวนอูสอดแทรกอยู่ เรื่องเหล่านี้ไม่เพียงเล่าถึงที่มาและรูปลักษณ์ของเทพเจ้ากวนอูที่เชื่อมโยงกับวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ซึ่งสื่อถึงความเก่าแก่ ความน่าเชื่อถือ การเป็นต้นตำรับ ฯลฯ แต่เรื่องเล่ายังวิวัฒน์เพื่ออธิบายหรือเชื่อมโยงให้เข้าใจถึงการดำรงอยู่ของ “เทพเจ้ากวนอู” ในบริบทปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต ที่ทำหน้าที่ “เล่า” หรือ “ถ่ายทอด” เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูได้อย่างครบถ้วนทุกแง่มุมอย่างมีสีสันและมีพลวัต

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย” ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเรื่องเล่า และแนวคิดวัฒนธรรมประชานิยม ดังผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้น

หากพิจารณาในกรอบแนวคิด “เรื่องเล่า” ตามที่ จันธิมา อังคณชิกิจ (2561: 250-254) เสนอไว้ พบประเด็นสำคัญ 2 ประการ ประการแรก คือ “เรื่องเล่าสร้างวิถีชีวิตชุมชนและผูกโยงผู้คนเข้าด้วยกันทั้งผู้เล่าและผู้ฟังนั้นไม่เพียงแต่จะผูกโยงทางพื้นที่ แต่ยังผูกโยงกันทางความคิดและจินตนาการ” กล่าวคือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูต่าง ๆ ที่เล่าไว้ในอินเทอร์เน็ตเป็นทั้งการให้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ซึ่งส่วนหนึ่งนำไปสู่ความเชื่อ ความศรัทธาในองค์เทพเจ้ากวนอู ผู้ที่สนใจและศรัทธาอาจติดตามกลุ่มหรือเพจที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้ากวนอู อาทิ เพจของศาลเจ้ากวนอู ก่อให้เกิด “ชุมชนในจินตนาการ” ที่เชื่อมร้อยผู้คนที่น่าสนใจในสิ่งเดียวกัน จากชุมชนในจินตนาการจะนำไปสู่ “ชุมชนทางกายภาพ” คือ การไปร่วมกันประกอบพิธีกรรม ณ ศาลเจ้ากวนอูตามแต่โอกาส ประการต่อมา “ในสังคมบริโภคนิยม ทุกวงการอาชีพต่างใช้เรื่องเล่าเป็นเครื่องมือในการเร่งเร้าโน้มน้าวให้เกิดการบริโภค “สินค้า” เพื่อสร้างผลประโยชน์ได้อย่างมากมาย” เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูก็เช่นเดียวกัน วัดถุมงคลเทพเจ้ากวนอูมีมูลค่าขึ้นมา ก็เพราะ “เรื่องเล่า” ที่เป็นเครื่องมือในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่วัตถุ ทั้งเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาของเทพเจ้ากวนอู เรื่องเล่าเกี่ยวกับมวลสารและการปลุกเสก เรื่องเล่าเกี่ยวกับบารมีของวัดถุมงคล ฯลฯ ท้ายที่สุดเรื่องเล่าเหล่านี้ก็เป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้ความเชื่อนี้แพร่กระจายไปในวงกว้าง

นอกจากนี้ หากพิจารณาตามแนวคิด “วัฒนธรรมประชานิยม” ดังที่ Sucheeep Kar (2552: ออนไลน์) ได้อธิบายว่า “วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางโลก (culture of the mundane) กระแสนิยมเกือบทั้งหมดเป็นกิจกรรมทางโลกก็ยะแทบทั้งสิ้น” เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูที่

เป็นกรณีศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของ “วัฒนธรรมประชานิยม” เพราะถ่ายทอดผ่านสื่อวัฒนธรรมประชานิยม ซึ่งก็คือ “สื่ออินเทอร์เน็ต” ที่เป็นสื่อของมวลชนและทุกคนเข้าถึงได้ น่าสนใจว่า บารมีและความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้ากวนอูที่ปรากฏในกรณีศึกษาส่วนใหญ่ “เป็นเรื่องทางโลกที่เกี่ยวข้องกับโลกียะ” ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูให้โชคลาภ ขายที่ แคล้วคลาดจากอุบัติเหตุ หายจากอาการเจ็บป่วย ประสบความสำเร็จในธุรกิจ ควบคุมลูกน้องได้ และเอาชนะคู่แข่ง ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมประชานิยม และสะท้อนให้เห็นได้ส่วนหนึ่งว่า เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประชานิยม นอกจากนี้ แนวคิดวัฒนธรรมประชานิยมยังเสนอว่า “วัฒนธรรมสมัยนิยมเป็นวัฒนธรรมพันธุ์ผสม (hybrid culture) เกิดขึ้นจากหลายแหล่งที่มาและเกิดจากการดัดแปลงหรือรวมเอาองค์ประกอบปลีกย่อย จากทั้งในและนอกวัฒนธรรมขึ้นมาแล้วนำเสนอเพื่อสร้างกระแสการยอมรับและตอบสนองรูปแบบต่างๆ จากสังคมโดย การผสมผสาน ดัดแปลง หรือผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม” เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูที่เป็นกรณีศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อนี้ในบริบทสังคมไทยเกิดจากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม จริ่งอยู่ รากของความเชื่อเทพเจ้ากวนอูมาจาก “จีน” แต่เมื่อต้องดำรงอยู่ในวัฒนธรรมไทย ความเชื่อนี้ก็ได้ปรับตัวหลายอย่าง เช่น ปรับตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของศาสนากระแสหลัก คือ พุทธศาสนาโดยเน้นเรื่องเล่าที่เชื่อมโยงว่ามหายานหลัง “เทพเจ้ากวนอู” ได้ไปจุติเป็นพระโพธิสัตว์นามว่า “พระสังฆารามโพธิสัตว์ (เจียหลานผู้เช่า) มีหน้าที่คุ้มครองพุทธศาสนา นอกจากนี้ หากพิจารณาในมิติพิธีกรรม ก็เห็นว่า ศาลเจ้ากวนอูได้ประยุกต์และยอมรับวิถีปฏิบัติในพุทธศาสนาเข้าไว้ด้วย เช่น ในงานวันเกิดเทพเจ้ากวนอู บางศาลเจ้าจัดให้มีการทำบุญศาล นิมนต์พระสงฆ์มาสวดเพื่อความเป็นสิริมงคล และอุทิศผลบุญให้แก่เทพเจ้ากวนอูด้วย

1. การเปรียบเทียบงานวิจัยเรื่อง “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย” กับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย” ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ He Zhonghuan (2563) ที่พบว่า ความเชื่อนี้มีบทบาทในการตอบสนองมนุษย์ปุถุชนในด้านสุขภาพ โชคลาภเงินทอง ครอบครัวยุติ ความปลอดภัย และความสำเร็จ อีกทั้ง ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูมีส่วนในการทำหน้าที่สืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวจีนได้รับการเสนออย่างโดดเด่นในพื้นที่พิธีกรรม งานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร เจริญแสนสวย (2547) ในประเด็นหลัก ๆ ที่พบว่า ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูตอบสนองความต้องการของนักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีนในการอำนวยความสะดวกการแข่งขันกับคู่แข่งทางธุรกิจ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้หรือยากแก่การควบคุม บุคคลกลุ่มนี้จึงต้องการแรงเสริมทางใจอย่างใดก็ตามประเด็นเรื่อง “ความกตัญญู” ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งในงานวิจัยของ กนกพร เจริญแสนสวย (2547) กลับไม่ปรากฏในงานวิจัยนี้ เป็นไปได้ว่า “ความกตัญญู” สัมพันธ์กับอุดมการณ์ใน

“ลัทธิเต๋า” ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งสะท้อนผ่านคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมนุษย์จริง ๆ ที่จริง “กวนอู” มีคุณลักษณะที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ “ความกตัญญูต่อเจ้านาย” ได้ดียิ่งดังพฤติกรรมที่กวนอูแสดงต่อเล่าปี่ในเรื่องสามก๊ก แต่อาจเพราะ เรื่องเล่าที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ตเน้นการตอบสนองเรื่องทางโลกจึงไม่ได้เน้น “ความกตัญญู” ที่เป็นมิติภายในของบุคคล

เมื่อเปรียบเทียบงานวิจัยเรื่อง “ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในสังคมไทยร่วมสมัย” กับงานวิจัยในกลุ่มที่ยึดกรอบแนวคิด “เรื่องเล่า” ได้แก่งานของ ชูติมณฑน์ ตรีอำรรค (2552) พบประเด็นร่วมที่น่าสนใจในแง่ที่ “เรื่องเล่า” เป็นตัวเชื่อมผู้คนที่น่าสนใจในเรื่องเดียวกันเข้าด้วยกัน ทั้งชุมชนในจินตนาการและชุมชนที่เป็นรูปธรรม เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางหนึ่งที่ผู้ศรัทธาเทพเจ้ากวนอูจะได้สื่อสารกันในโลกออนไลน์ ซึ่งอาจนำไปสู่การประกอบพิธีกรรมร่วมกัน ณ ศาลเจ้าหนึ่ง ๆ เกิดเป็นกลุ่มทางสังคมขึ้นในชีวิตจริง ส่วนงานของ ศิริพร แทนสุวรรณ (2560) ที่นำเสนอในประเด็นที่ “ผู้คนใช้เรื่องเล่าเป็นช่องทางสร้างตัวตนใหม่ในสังคม” ก็สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ที่พบว่า เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างตัวตนหรืออัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนที่รักษาในรากเหง้าของวัฒนธรรมบรรพบุรุษ แต่ก็ไม่ได้ขัดแย้ง และสอดคล้องไปกับวัฒนธรรมกระแสหลักได้อย่างลงตัว

ส่วนเมื่อเปรียบเทียบงานวิจัยนี้ กับงานวิจัยอื่น ๆ ที่ใช้กรอบแนวคิดวัฒนธรรมประชาานิยม เช่น งานของ อภิวัฒน์ สุธรรมดี และสมบัติ สมศรีพลอย (2567) ซึ่งได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกันว่า สื่อวัฒนธรรมประชาานิยมมีอิทธิพลในการสืบสรรค์ความเชื่อให้ดำรงอยู่ในปัจจุบัน เป็นธรรมดาที่เมื่อเรื่องเล่านั้น ๆ ถูกนำมาเล่าต่ออาจมีการขยายความ ดัดแปลง ต่อเติม หรือ ตีความใหม่ ดังจะพบเรื่องเล่าใหม่ ๆ ที่เล่าถึงการมาจุติของเทพเจ้ากวนอูอีกหลายครั้งเพื่อช่วยเหลือมวลมนุษย์ เรามักอาจพิสูจน์ได้ว่าเรื่องเล่านี้จริงเท็จประการใด แต่ที่น่าสนใจ การนำมาเล่าต่อในลักษณะนี้ ทำให้เรื่องเล่านั้น ๆ ยังอยู่ในกระแสหรือการรับรู้ของผู้คน นอกจากนี้ สื่อสมัยใหม่และผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจ เป็น “ปัจจัย” หนึ่งที่ทำให้ตัวบทในวัฒนธรรมประชาานิยมความแพร่หลาย ส่วนงานของ ศิริพร ภัคดิสาสุข (2558) สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ในแง่ “การผสมผสานทางวัฒนธรรม” ระหว่างไทย-ต่างชาติ เกิดขึ้นอย่างเข้มข้นในบริบทร่วมสมัย การผสมผสานนี้ไม่เพียงจำกัดอยู่ที่ตัวบท มุมมอง แนวคิด และเทคโนโลยี แต่รวมถึง “ผู้คน” ด้วย ดังจะเห็นว่า ไม่เพียงแต่คนไทยที่นำเสนอเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูสู่คนไทย แต่ปัจจุบัน ได้มีคนจีนแผ่นดินใหญ่ (ที่ไม่ใช่คนไทยเชื้อสายจีน) ได้นำเสนอเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูในมุมมองของพวกเขาต่อผู้ชม/ผู้ฟังชาวไทยอีกด้วย

2. เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูกับการนำเสนอคุณธรรมด้าน “ความซื่อสัตย์” แก่สังคมไทย

เทพเจ้ากวนอูได้รับการขนานนามว่าเป็น “เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์” ซึ่งเชื่อมโยงกับการกระทำของตัวละคร “กวนอู” ในเรื่องสามก๊ก ทั้งนี้ พฤติกรรมที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ของ “กวนอู” ประการแรก

คือ การซื้อสัตย์ต่อเล่าปี่และพี่น้องร่วมคำสาบาน ได้แก่ การไม่ละทิ้งเล่าปี่แม้จะได้รับการเสนอทรัพย์สินเงินทอง และการเอาอกเอาใจอย่างมากมาจากโจโฉ ประการต่อมาคือการรักดีต่อเล่าปี่ (เจ้านาย) จนลมหายใจสุดท้าย การแสดงถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์นี้ ครอบคลุมไปถึงศัตรู คือโจโฉ ดังกรณีที่กวนอูสามารถจับตัว โจโฉได้ที่สมรภูมิผาแดงแต่ก็ปล่อยโจโฉไปตาม “สัจจะ” ที่เคยให้ไว้ว่า เมื่อเจอเล่าปี่แล้วจะขอตอบแทนบุญคุณที่โจโฉเคยช่วยเหลือไว้เสียก่อน ธรรมมล ตนุพันธ์ (2560: 13-21) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ของกวนอูมีหลายอย่าง เช่น ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ต่อมิตร และความซื่อสัตย์ต่อญาติ เป็นต้น

นิธิพันธ์ วิประวิทย์ หรือ Ong China (2568, ออนไลน์) นักสื่อสารประวัติศาสตร์จีนเล่าว่า ภายหลังที่กวนอู (พ.ศ. 703 - พ.ศ. 762) ได้เสียชีวิตไปแล้ว ราว พ.ศ. 1100 ในสมัยจักรพรรดิซ่งฮุยจง แห่งราชวงศ์ซ่งเหนือ กวนอูได้กลายเป็นหนึ่งในเทพเจ้าฝ่ายลัทธิเต๋า และต่อมาในสมัยจักรพรรดิวันลี่ แห่งราชวงศ์หมิง (พ.ศ. 2106 - พ.ศ. 2163) คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ของกวนอูก็ได้รับการยกย่องและชูให้เป็นประเด็นสำคัญ กวนอูมีสถานะเป็นเสมือนวีรบุรุษของชาติด้านต้นแบบ “คุณธรรมความจงรักภักดี” มีสถานสูงส่งเป็น “อริยบุคคล”

ดังนั้น เมื่อชาวจีนโพ้นทะเลได้อพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทย โดยเฉพาะในราวสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา กวนอูได้มีสถานะเป็น “เทพเจ้า” ในการรับรู้ของชาวจีนและมีผู้ที่เคารพนับถือจำนวนมากแล้ว ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมในลัทธิขงจื้อที่ชาวจีนให้ความสำคัญยิ่ง เทพเจ้ากวนอูจึงเป็น “แบบอย่าง” (Role Model) ด้านนี้ให้แก่ผู้คน ดังได้กล่าวแล้วว่า ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูได้แพร่กระจายมาสู่ดินแดนประเทศไทยก่อนวรรณกรรมลายลักษณ์ กระนั้นการแปลวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊กให้เป็นวรรณกรรมเอกของราชสำนักในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้มีความสูงส่ง และน่าจะมีส่วนเสริมให้คนไทยยอมรับความเชื่อเทพเจ้ากวนอูยิ่งขึ้น เนื่องจากมีที่มาที่ไปที่ชัดเจน และได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย

ในบริบทปัจจุบัน เรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอูที่แพร่หลายในอินเทอร์เน็ตได้ชูคุณธรรมด้าน “ความซื่อสัตย์” เป็นสำคัญ ทำให้เทพเจ้ากวนอูกลายเป็น “เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์” ประเด็นดังกล่าวนี้ได้รับ “การเล่า” ในทุกรูปแบบเนื้อหา ไม่ว่าจะเป็น ที่มาและรูปลักษณ์ ความเชื่อ พิธีกรรม ศาลเจ้า และวัตถุมงคล ศาลเจ้ากวนอูในบางที่ เช่น ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน กรุงเทพมหานคร มีข้อห้ามไม่ให้ “บน” เทพเจ้ากวนอู เพราะท่านเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์จึงมีควรที่จะติดสินบนท่าน แต่ให้ “ขอพร” แทน

ความกตัญญูก็เป็นคุณธรรมอีกอย่างหนึ่งที่คนไทยให้ความสำคัญ เช่น กตัญญูต่อบิดมารดา ต่อครูอาจารย์ ต่อผู้มีพระคุณ ฯลฯ ดังนั้น คนไทยจึงยอมรับคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ หรือยอมรับเทพเจ้ากวนอูได้ง่าย ยิ่งกว่านั้น สังคมไทยไม่ได้มีแบบอย่าง หรือตัวอย่างบุคคลที่เป็นต้นแบบของความซื่อสัตย์อย่างชัดเจน อภิวัฒน์ สุธรรมดี และสมบัติ สมศรีพลอย (2564: 354-369) ได้ศึกษาเรื่อง “การดัดแปลงเรื่องเล่าพันท้าย นรสิงห์ในวัฒนธรรมประชานิยม” พบว่า คุณลักษณะของพันท้ายนรสิงห์

ในฐานะ “เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์” ในบริบทสังคมไทยนั้น แท้จริงแนวคิดนี้ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นเมื่อมีการดัดแปลงเรื่องพันท้ายนรสิงห์เป็นละครเวที ใน พ.ศ. 2488 นอกจากนี้ เรื่องเล่าพันท้ายนรสิงห์ยังเป็นเรื่องแทรกที่เพิ่งปรากฏขึ้นในบรรดาพงศาวดารที่ชำระขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งในภาพรวมได้กล่าวถึงพระเจ้าเสือที่เชื่อมโยงกับพันท้ายนรสิงห์ในแง่ลบ และใช้กรณีเหตุการณ์ “พันท้ายนรสิงห์” นำเสนอประเด็นกษัตริย์ที่ไม่ยึดกฎระเบียบเป็นใหญ่ แต่ยึดความคิดเห็นและความรู้สึกส่วนตน กล่าวให้ชัดขึ้นคือบริหารบ้านเมืองแบบไม่มีหลักการ

ดังนั้น “ความซื่อสัตย์” อันเป็นคุณธรรมที่ได้รับการนำเสนออย่างชัดเจนในเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอู จึงสร้างความประทับใจและมีคุณค่าต่อคนไทย ส่งผลให้คนไทยยอมรับความเชื่อเทพเจ้ากวนอู และเทพเจ้ากวนอูก็ได้กลายเป็น “ต้นแบบ” ของความซื่อสัตย์อันเป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมเห็นว่าดีงามและปรารถนาประเด้น ดังกล่าวนี้นี้จึงได้รับการเน้นย้ำ ส่งต่อ และกลายเป็นอัตลักษณ์ของ “เทพเจ้ากวนอู” ในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อเทพเจ้ากวนอูเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่อาจนำไปต่อยอดได้ทั้งในแง่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและการสร้างอัตลักษณ์หรือความสามัคคีให้แก่กลุ่มชน ควรที่ภาครัฐ เอกชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้นำไปประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังสะท้อนด้วยว่า อินเทอร์เน็ตทำหน้าที่เป็นทั้งสื่อกลาง เผยแพร่ และสืบทอดวัฒนธรรม ศาลเจ้ากวนอูทุกที่จึงควรให้ความสำคัญกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเป็นช่องทางที่สำคัญสำหรับการสื่อสารองค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องเล่าและความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้ากวนอูในประเทศต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีน หรือมีคนจีนอพยพไปตั้งถิ่นฐาน

บรรณานุกรม

- กนกพร เจริญแสนสวย. (2547). การศึกษามิติสัมพันธ์ของความเชื่อส่วนบุคคลในเทพเจ้ากวนอู
สำหรับการสร้างแรงผลักดันทางธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). ขวณไหว้ 'เทพเจ้ากวนอู' ผั่งธนบุรี เสริมโชค ชนะศัตรู รับ 'ตรุษจีน ปีมังกรไม้'.
[ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/horo/1110637>,
[สืบค้น เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2567].
- เกศสุตา นาสีเคน. (2557). เรื่องเล่าแนว “รักโคก” และกลวิธีการให้คำปรึกษาในพื้นที่สื่อสารสาธารณะ:
กรณีศึกษารายการวิทยุ “คลับฟรายเดย์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขจิตขวัญ กิจวิสาละ. (2564, กันยายน - ธันวาคม). “ศาสตร์การเล่าเรื่องในสื่อสารศึกษา”.
วารสารศาสตร์, 14 (3), 9-85.
- คณางค์ ขามธาตุ. (2567). ศาลเจ้ากวนอู ตลาดสมเด็จพระเจ้าพระยา: ความเชื่อ และความศรัทธาที่
แปรเปลี่ยน. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.sarakadee.com/2022/09/12>, [สืบค้น
เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2567].
- คมชัดลึก. (2568). สักการะ "เทพเจ้ากวนอู" รู้ลึกปางใด สื่อความหมายอย่างไร. [ออนไลน์]. ได้จาก
<https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/523233>. [สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2567].
- คลังประวัติศาสตร์ไทย. (2568). ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน. [ออนไลน์]. ได้จาก
<https://www.facebook.com/share/p/1HmM6H9Fkb/>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- จันทิมา อังคพนิชกิจ. (2561). การวิเคราะห์ข้อความ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จ้าวซุนเจียว 赵春娇 ZHAO CHUNJIAO. (2568). กวนอู มีจริงไหม รูปปั้นกวนอูและธงด้านหลังมี
ความหมายอะไร | ประวัติศาสตร์จีน EP.2. [ออนไลน์]. ได้จาก [https://www.youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=gpv8lzBE9cM)
[/watch?v=gpv8lzBE9cM](https://www.youtube.com/watch?v=gpv8lzBE9cM), [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ชมรมลูกหลานศิษย์กวนอู. (2568). ทำไมกวนอูจึงหน้าแดง ?. [ออนไลน์]. ได้จาก
<https://www.facebook.com/groups/186422218634893/posts/902900106987097/>,
[สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ชลชวนเชื้อ. (2568). ศาลเจ้าพ่อกวนอู ไร่ไหหลำ ชลบุรี | เสริมพลังศรัทธา ก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่
การงาน. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=0tSLdbqWw4E>, [สืบค้น
เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2567].

- ชิตปภพ ประเสริฐไพฑูรย์ และณัฐพล ศุภสิทธิ์ (2566, มกราคม – มีนาคม). วัฒนธรรมสมัยนิยมกับประเด็นยอตนิยมในโลกออนไลน์เดือนธันวาคม 2565. วารสารกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. 2(1), 42-65.
- ชุดิมนทน์ ตรีอำนาจ. (2552). **เรื่องเล่าความเจ็บป่วย: การนำเสนอตัวตนของผู้ป่วยในสังคมหลังสมัยใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2539). **เชิงอรรถวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2560). “อำนาจของเรื่องเล่า?” ใน **เล่าเรื่องเรื่องเล่า**, นัทธนัย ประสานนาม (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรวุฒิ เสนาคำ, บรรณาธิการ. (2549). **เหลียวหน้าแลหลังวัฒนธรรมป๊อป**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ณัฐกมล ตนพันธ์. (2560, มกราคม - มิถุนายน). ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ตามหลักพระพุทธศาสนาของตัวละครกวนอูที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์. 2(1), 13-21.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2567). **ไหว้เทพเจ้ากวนอู เปิดเคล็ดลับความปัง ขอพรอย่างไรให้สำเร็จ**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.dailynews.co.th/articles/3710329/>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ตงฮั่วเดลี. (2568). **เทพเจ้ากวนอู ขอพรเรื่องไหนดี**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=415751227777715&id=100080285238496&set=a.164592692893571>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ตามรอย Studio. (2568). **ปาฏิหาริย์ล้นศาล "ริว จิตสัมผัส" สร้างศาลเจ้าตามบัญชาเทพกวนอู (ตอนที่ 1) : เรื่องนี้ต้องรู้ Ep.76**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=ITxxmuw2EDM>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ตรุษจีนนครสวรรค์ สืบสานงานประเพณี แห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ. (2562). [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.facebook.com/paknamphochinesenewyear>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- เทพเจ้ากวนอู แม่ทัพแห่งจ๊กก๊ก. (2568). [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.mahamongkol.com/m/content.php?id=619>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- เทศบาลตำบลคลอง จังหวัดภูเก็ต. (2568). **ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://phuketchalong.go.th/travel/detail/605>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- เทศบาลตำบลคู้สำเภา. (2568). **แหล่งท่องเที่ยวเทศบาลตำบลคู้สำเภา**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.khungsumpao.go.th/travel/travel.html>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- เที่ยวได้ไม่ลบลู่. (2565). **ตำนานเทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอูที่เก่าแก่ที่สุดในไทย**. [ออนไลน์]. ได้จาก

- <https://www.youtube.com/watch?v=8Y3qRhCy0Ss>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ไทยรัฐออนไลน์. (2567). **ชาวบ้านแห่ขอโชค "เทพเจ้ากวนอู" ไม่ผิดหวัง ได้ "เลขเด็ดงวดนี้" ไปลุ้น 1/9/67**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.thairath.co.th/lottery/news/2810917>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ไทยรัฐออนไลน์. (2568). **ศรัทธาเทพเจ้ากวนอู ช่วยค้าขาย..มีชื่อเสียง**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/culture/2739856>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- นลิน สีนธูประมา. (2560). **เรื่องผีในสังคมไทยร่วมสมัย: บทบาทและการผสมผสานทางวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิธิพันธ์ วิประวิทย์. (2568). **จากคนมาเป็นเทพ**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=unTPjFWTONY>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- นิด้าโพล. (2566). **คนไทยกับเทศกาลตรุษจีน**. [ออนไลน์]. ได้จาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=471, [สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2567].
- น้ำเอี้ยง. (2568). **เทพเจ้ากวนอูทั้ง 7 ปาง และความหมาย**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.numeiang.com/dragonyearjuly/>, [สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567].
- ปรีวัฒน์ จันท. (2564). **ตามรอยสามก๊กจากจีนสู่บางกอก: กวนอู จากขุนพลสู่เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์**. กรุงเทพฯ: สารคดี.
- เป่งอ้าน แชนแนล. (2568). **11 ปาง (บ้าน) ของ "เทพเจ้ากวนอู" ที่ผู้คนมักนิยมกราบไหว้บูชา**. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=ftcFu8Gry_o, [สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567].
- ผู้จัดการออนไลน์. (2567). **ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน คึกคักนายหน้าที่ดิน-อสังหาฯ ฟังสายมู "อ.อุย" คิวแน่น ลูกศิษย์เชิญร่วมพิธี หลังลูกศิษย์คอนโดติดมือ 10 ห้องขายทันที**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://mgronline.com/smes/detail/9670000025427>, [สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567].
- พระเครื่องพาณิชน ๑๙. (2568). **กวนอูรุ่นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์**. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.pnt19.com/reserve_detail/3907, [สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567].
- พัชร รุจิรานนท์. (2568). **เรื่องเล่าและพิธีกรรมการบูชาพระมหาจักรพรรดิ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- พิทยา ลิ้มบุตร และ สุกลักษณ์ รงค์กุล. (2568, มกราคม - มิถุนายน). **รอยสักกวนอูในฐานะสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์และความศรัทธา: การวิเคราะห์เชิงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม**. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 18(1), 98-115.
- พริ้นา บรูมฟีลดี. (2533). **ความเชื่อชาวจีน**, แปลโดยหยกแดง. กรุงเทพฯ: พิมพ์วาด.
- ภูมินทร์ วาดเขียน นภัสสรณ์ เหลืองศักดิ์ศรี ขวัญดาว มาอยู่. (2566, พฤษภาคม-สิงหาคม). **บทบาท**

- ของศาลเจ้ากับชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอ่างทอง. วารสาร มจร บาลีศึกษาศาสตร์ โฆสปริทรรศน์. 9(2), 75-91
- เมืองโบราณ. (2565). ศาลเจ้ากวนอู ตลาดสมเด็จพระเจ้าพระยา : ความเชื่อและความศรัทธาที่แปรเปลี่ยน.[ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.sarakadee.com/2022/09/12/ศาลเจ้ากวนอู>, [สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567].
- ยศไกร ส.ตันสกุล. (2558). การผลิตสามก๊กในบริบทของสังคมไทย พ.ศ. 2480-2550. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ริว จิตสัมผัส Channel. (2568). ตำนาน "เทพเจ้ากวนอู" เคยเกิดเป็นใครบ้าง?. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=CJYgFROP_U8&t=921s, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ริว จิตสัมผัส Channel. (2568). พิธีเยี่ยมเงินเทพเจ้ากวนอู 2568 | ณ วิหารอริยะเจ้ากวนอู 1 ปีมี 1 ครั้ง. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=fR52U5rYefY&t=36s>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ. (2562, กรกฎาคม - ธันวาคม). บทบาทของชาวจีนทางด้านเศรษฐกิจไทย จากสมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาล ที่ 5. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 41(2), 246-262.
- วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง นนทบุรี. (2568). [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.facebook.com/ariyaguanuivihara>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ศาลเจ้ากวนอู (คลองสาน). (2568). [ออนไลน์]. ได้จาก www.google.com/maps/place/ศาลเจ้ากวนอู, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ศาลเจ้ากวนอู ตลาดพลู ธนบุรี. (2567). [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.facebook.com/profile.php?id=100064806663557>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ศาลเจ้ากวนอู ตลาดสมเด็จพระเจ้าพระยา คลองสาน. (2568). [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.facebook.com/profile.php?id=100068063080951&locale=th_TH, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ศาลเจ้ากวนอู บ้านนาบอน ภูเก็ต. (2568). [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.facebook.com/guanau.nabon.phuket/?locale=th_TH, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ศาลเจ้ากวนอู ไร่ไหหลำ ชลบุรี. (2568). [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.facebook.com/profile.php?id=100059189706551&locale=th_TH, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ศาลเจ้าพ่อกวนอู ค้างสำเภา อ.มโนรมย์. (2568). ได้จาก https://www.facebook.com/profile.php?id=100064543606027&locale=th_TH, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- ศิริพร ณ ถลาง. (2552). ทฤษฎีคติชนวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริพร แทนสุวรรณ. (2560). **นัยสำคัญของเรื่องเล่าความเจ็บปวดในสารคดีเรื่อง ฉันทิเอรี และเขาคตราหน้าว่าหมอฆ่าคน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศิริพร ภักดีผาสุข. (2558). การผสมผสานวัฒนธรรมในหนังสือแนว edutainment (สาระบันเทิง) ภาษาไทย. ใน **เรื่องเล่าพื้นบ้านไทยในโลกที่เปลี่ยนแปลง**, ศิราพร ณ ถลาง. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 157-216.
- ศิริพร ภักดีผาสุข. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริเพ็ชร ทฤษณาวดี. (2563, กรกฎาคม - ธันวาคม). ทฤษฎีการย้ายถิ่นกับชาวจีนอพยพใหม่. **วารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 13(2), 421-485.
- ศิริวรรณ มูลใจ. (2563). **เจ้าพ่อโมกขละ: ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวปกากะญอหมู่บ้านห้วยปลากอง ตำบล ชะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิลปวัฒนธรรม. (2568). **จ้าวมาจากไหน ในไทยเคยฮิตขึ้นเจ้าเป็นเจ้าของโรงจ้าว มหรสพชั้นสูงในราชสำนักถึงช่วงโรย**. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_35077, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- สกินเนอร์ จี. วิลเลียม. (2529). **สังคมจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์** (พรณี ฉัตรพลรักษ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, สามก๊กวิทยา. (2568). **เทพเจ้ากวนอู : วิธีการไหว้ บทสวด ปางบูชา ศาลเจ้า**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.samkok911.com/2018/11/holy-ruler-deity-guan.html>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- สารพันธุ. (2565). **ปาฏิหาริย์ ศาลเจ้าพ่อกวนอู อ่างทอง**. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=pmbULHYrq_E&t=232s, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- สุดเกล้า. (2564). **ตำนานเทพเจ้ากวนอู ศาลเจ้ากวนอูที่เก่าแก่ที่สุดในไทย สมเด็จพระเจ้าตากสิน เทียวได้ไม่ลบลู่**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=8Y3qRhCy0Ss>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- สุดเกล้า. (2567). **รี ขาดตลาด แก่บนเทพกวนอู ริว จิตสัมผัส | เทียวได้ไม่ลบลู่**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=xxSbpywwolU>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- สำนักสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2567). **สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2567 (ไตรมาส 4)**. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2025/20250228090924,

[สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].

หนุ่มคงกระพัน official. (2568). **คุยคุ้ยคน | สามก๊กของจริงไม่อิงนิยาย | ประวัติศาสตร์จีน กวนอู**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=unTPjFWTOnY>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].

หวัห็นสาร. (2566). **ขบวนแห่งานประจำปีวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู คึกคักรอบเมืองปรางบุรี**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://huahinsarn.com/20230807c/>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].

อัศวินย์ เรื่องรอง. (2564). **การประกอบสร้างและการพัฒนามนุษย์จากเรื่องเล่าความรักในละคร ชายรักชาย**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

อภิวัฒน์ สุธรรมดี. (2563). **ตำราวิชาคติชนวิทยา**. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

อภิวัฒน์ สุธรรมดี. (2559). การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมบูชาเจ้าแม่จุงจาง เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. 10 (2), 1-20.

อภิวัฒน์ สุธรรมดี. (2567). เนื้อหา ความเชื่อ และปฏิสัมพันธ์ของชุมชนคนสักยันต์ในโลกออนไลน์. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. 9 (2), 44-57.

อภิวัฒน์ สุธรรมดี และ สมบัติ สมศรีพลอย. (2568, กุมภาพันธ์ - มีนาคม). การดัดแปลงเรื่องเล่าพันท้ายนรสิงห์ในวัฒนธรรมประชานิยม. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 44 (2), 354-369.

อ้าปากค้าง สตูดิโอ. (2564). **ใครไม่เฮงกรุเฮง EP 47 : วิหารอริยะเจ้ากวนอู กับ ริวจิตสัมผัส** [जननभुरी]. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=fl1n5pWk4-s>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].

อ้าปากค้าง สตูดิโอ. (2565). **ใครไม่เฮงกรุเฮง EP.61 พิธียืมเงินเทพเจ้ากวนอู**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=0YYwyp0EWN0&t=22s>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].

เอกราชนิวส์. (2567). **จองด่วน! เทพเจ้ากวนอู รุ่น เฮงเฮง รวยรวย ดำเนินเทพเจ้าไม้แกะสลักอายุหลายร้อยปี ที่อ่างทอง**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://akekarach.news/>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].

เฮียนพพร. (2567). [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.facebook.com/profile.php?id=100082341895922>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].

Amnat Phanthong. (2568). [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.facebook.com/amnaj.panthong.5>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].

- Cheng Shuqi อัศววิทย์ เรื่องรอง และพรรณปพร หงษ์ทอง. (2567, พฤษภาคม - สิงหาคม). ความแพร่หลายของเรื่องเล่า “ปรมาจารย์ลัทธิมาร”. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 9(2), 223-238.
- DC CABLETV. (2557). ศาลเจ้ากวนอู (บ้านนาบอน). [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=sJdbEXcfL8M>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- Deetukwan Channel. (2567). แนววิธีเคล็ดลับการไหว้เทพกวนอูให้ชีวิตสุดปัง โดย วิว จิตสัมผัส | เผือกร้อนตอนบ่าย EP.200. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=itUdDnxjc98>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- GMM25Thailand. (2567). วิหารอริยะเจ้ากวนอู บางบัวทอง l พอลูกสุดฤทธิ์ Ep.211. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=G2fn0zcgVWM>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- He Zhonghuan. (2563). ความเชื่อและพิธีกรรมของศาลเจ้ากวนอูในพื้นที่กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาฝั่งธนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียว.
- Madima619 TV. (2563). เทียววัด EP.05 "เจ้าพ่อกวนอูทรงเง็กเซียน" ศาลเจ้ากวนอู กรุงเทพมหานคร. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=q7bZ24XBRcw>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- Mahamongkol. (2568). เทพเจ้ากวนอู. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.mahamongkol.com/m/content.php?id=619>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- MCOT Digital. (2568). ศาลเจ้ากวนอูเก่าที่สุดในกรุงเทพฯ อยากขายที่ได้ มานี้เลย. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.mcot.net/view/sGDkYiPM>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- Migs Powintara. (2568). เทพเจ้ากวนอู : เรื่องจริง vs เรื่องแต่ง | Samkok Insight. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=ivjFQkKasLY&t=18s>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- MTHAI. (2567). ไหว้เทพกวนอู อย่างไร ให้ธุรกิจดี งานปัง. [ออนไลน์]. ได้จาก https://mthai.com/rite/chant/314923.html#google_vignette, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- NewsConnect Channel. (2559). พิสูจน์ความจริง กับบิณฑ์ บรรลือฤทธิ์ | เทพเจ้ากวนอู เทพแห่งความสัตย์ซื่อ. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=loCRO9qLm6Q>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- Sihawatchara. (2568). เทียว 5 ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน. [ออนไลน์]. ได้จาก https://sihawatchara.blogspot.com/2015/03/blog-post_3.html, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].

- Sea2sun. (2568). **วิธีการนำกวนอนูเข้าบ้านหรือสำนักงานเพื่อบูชา**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.sea2sun.com/article/20>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- Sucdeep.kar. (2552). ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม. [ออนไลน์]. ได้จาก http://sucdeeppost.blogspot.com/2009/05/blog-post_29.html. [สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2567]
- Thai CCTV. (2561). **ทายาทมังกร EP.8 คุณนั้รัฐติ กลินเกษมพงษ์ ประธานคณะกรรมการศาลเจ้ากวอนอู ไร่ไหหลำ จ.ชลบุรี**. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=VemEXqoLHYM>, [สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568].
- Alan Dandes, Editor. (1965). **The Study of Folklore**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Strinati, D. (2004). **An Introduction to Theories of Popular Culture**. London, UK: Routledge.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือตอบรับการตีพิมพ์และ
รับรองคุณภาพบทความ

ที่ อว ๐๖๔๓.๐๕/๐๑๖๕

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

๕ ธันวาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์และรับรองคุณภาพบทความ

เรียน Miss JINGYI XU รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ สุธรรมดี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาอากาศโท
ดร.สมบัติ สมศรีพลอย

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง ความแพร่หลายของเรื่องเล่าเทพเจ้ากวนอู่ในสื่อร่วมสมัย
มายังกองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ขอเรียนให้ทราบว่าบทความของท่านได้ผ่านการพิจารณา ให้ตีพิมพ์ในวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๘) eISSN(Online):
๒๗๗๔-๑๑๗๖ และขอรับรองว่าบทความของท่านได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำกอง
บรรณาธิการซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลากหลายสถาบันเป็นไปตามเอกสารแนบท้ายประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง
หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และ
ศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๖๔

กองบรรณาธิการขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงสำหรับความสนใจในการเผยแพร่ผลงาน
ทางวิชาการกับวารสารฯ ทั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์ท่านลงนามในหนังสือยืนยันการตีพิมพ์บทความในวารสาร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ดังเอกสารแนบ) พร้อมส่งกลับมายังกอง
บรรณาธิการผ่านทางอีเมล rdibsrj@bsru.ac.th

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติขจร โสภณารณ)
บรรณาธิการบริหารวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Signature Code : ๕๓VN๗ZdMb๗iew๗mEDI๑

สถาบันวิจัยและพัฒนา
โทร ๐๒-๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๖๐๐
โทรสาร ๐๒-๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๖๐๑

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	Xu JingYi	
สถานที่เกิด	ประเทศจีน	
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2564	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
	พ.ศ. 2564 - 2568	กำลังศึกษาระดับศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 258 ถนนจันทน์ แขวงทุ่งวัดดอน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120	